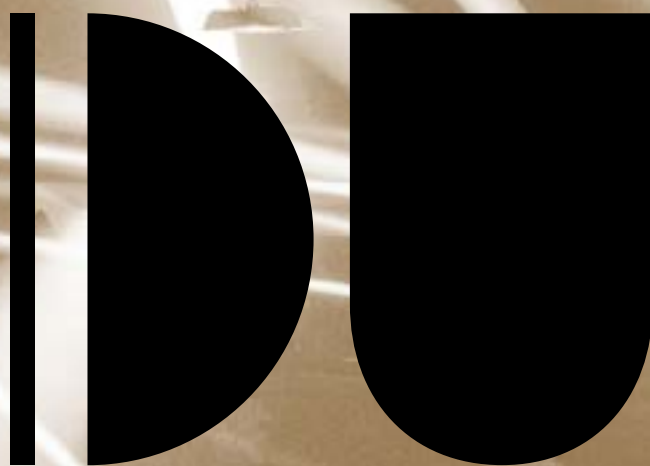

Institut umění —
Divadelní ústav

Metodický rámec hodnocení
programů IDU na podporu
exportu a mezinárodní
spolupráce

2019

Obsah

Úvod	03
Zásady a příklady metodiky hodnocení	04
Definice hodnocení	04
Zásady hodnocení programů výzkumu, vývoje a inovací	05
Kreativní Evropa	10
Norské fondy	14
Programy na podporu exportu a mezinárodní spolupráce IDU	21
Krátkodobá mobilita	21
Rezidence	28
Exportní hudební kancelář SoundCzech	39
Showcase mladých českých interpretů v oblasti klasické hudby	52
Program Propagace českých scénických umění do zahraničí	55
Akce prezentující současné české výtvarné umění	77
Metodický rámec hodnocení programů IDU	79
Rámec intervenční logiky	80
Rámec logiky hodnocení	81
Základní evaluační otázky	81
Návrh rámce hodnocení jednotlivých programů IDU	81
Přehled strategických dokumentů a programů na podporu exportu a mezinárodní spolupráce v České republice	87
Národní strategie	87
Resortní strategické dokumenty	90
Existující programy na podporu exportu a mezinárodní spolupráce	95
Zahraniční příklady monitoringu a hodnocení exportu kultury	103
Literatura a prameny	111
Summary	114

Úvod

Tato elektronická publikace je výsledkem práce kolektivu autorů a autorek, zaměstnanců Institutu umění – Divadelního ústavu (IDU), kteří mají ve své pracovní agendě koncipování, realizaci a administraci programů na podporu mezinárodní spolupráce a exportu v oblasti současného umění. Jedná se o první výstup víceletého výzkumného projektu IDU realizovaného v rámci tzv. institucionální podpory výzkumu. Cílem projektu je vyhodnocení programů podpory exportu a mezinárodní spolupráce realizovaných IDU.

Výsledky podpory proexportních aktivit jsou důležitým kulturně-politickým tématem. Sledování, sběr a interpretace dat a poznatků jsou nezbytné pro vyhodnocení podpory proexportních aktivit ze strany státních a samosprávných orgánů. IDU realizuje poměrně významné množství podpůrných aktivit v rámci mezinárodní spolupráce a propagace současného českého umění v zahraničí: program rezidencí, krátkodobé mobility, program na podporu scénických umění v zahraničí a nejnověji též program na podporu současné hudby v rámci exportní hudební kanceláře SoundCzech. Proto se nabízí a je možné nastavit metodiku hodnocení těchto

konkrétních programů a zmapovat jejich výsledky. Tento výzkumný úkol má kromě poskytnutí podkladů a argumentů pro zřizovatele IDU – tedy Ministerstvo kultury – i pragmatický cíl zkoordinovat dílčí aktivity v rámci jedné instituce, vzájemně se inspirovat, předat si zkušenosti, co nejlépe nastavit a kontinuálně vyhodnocovat vlastní programy, aby co nejlépe odpovídaly potřebám kulturních aktérů a stanoveným cílům.

Tato publikace však není pouhým podkladem pro další výzkumnou práci, ale může posloužit i jako cenný zdroj informací studentům a kulturním pracovníkům, kteří se zabývají vytvářením a realizací podpůrných programů v oblasti kultury, především pak v oblasti exportu a mezinárodní spolupráce.

Publikace se v první kapitole věnuje obecným zásadám hodnocení programů, příkladům a dílčím výsledkům metodiky hodnocení programu Evropské unie Kreativní Evropa a programu Kultura v rámci tzv. Norských fondů, které zpracovala Eva Žáková. Dále přináší podrobný přehled rámce intervenční logiky programů na podporu exportu a mezinárodní spolupráce IDU, na kterém se podíleli „správci“ programů (Markéta Černá, Viktor Debnár, Martina Pecková Černá, Lenka Dohnalová, Monika Klementová, Márton Náray a Pavel Štorek). Navazuje návrh metodiky hodnocení těchto programů, který na základě konzultací zpracovala Eva Žáková.

Poslední dvě kapitoly jsou pak věnovány aktualizaci přehledu strategických dokumentů a programů na podporu exportu a mezinárodní spolupráce v České republice a zahraničním příkladům monitoringu a hodnocení exportu kultury, které zpracovala Pavla Petrová.

Eva Žáková

Zásady a příklady metodiky hodnocení

Tato kapitola je věnována popisu zásad a metodik hodnocení na úrovni programů. Vychází z publikovaných studií a jako zdroje byly ze všech dostupných a nabízejících se příkladů vybrány Zásady hodnocení programů výzkumu, vývoje a inovací a příklady hodnocení dvou programů zaměřených na mezinárodní spolupráci v oblasti kultury – programů Kreativní Evropa a Kultura v rámci tzv. Norských fondů.

Definice hodnocení

Definice hodnocení/evaluace a rozdílu mezi hodnocením a monitoringem existuje celá řada. Jsou zmiňovány v kontextu programů podpory (grantů, dotací) i projektů na všech úrovních.

Asi nejpodrobněji je však zpracována metodika hodnocení pro monitorování implementace Evropských strukturálních a investičních fondů v ČR. Metodika vychází z pokynů Evropské komise, která se intervenční logice a hodnocení svých programů věnuje intenzivně a dlouhodobě, protože musí obhájit výdaje unijního rozpočtu, které pochází z veřejných zdrojů všech členských států.

Metodický pokyn pro evaluace v programovém období 2014–2020 v úvodu přináší základní definici hodnocení: ¹

„Nedílnou součástí přípravy a implementace programů je hodnocení. Nezbytnou podmínkou a základem hodnocení je monitoring.

Monitorování/monitoring znamená průběžné zjišťování stavu a pokroku realizace programu či projektu. Jedná se o vytvoření systému sběru dat a informací a jeho provádění. Pro adekvátní nastavení monitoringu je nezbytná vazba na cíle a měřitelné indikátory a vytvoření odpovídajícího systému sledování a průběžného záznamu sledovaných dat a informací.

Hodnocení/evaluace je proces založený na důkladném sběru primárních i sekundárních dat a na jejich odborném vyhodnocování s cílem získat spolehlivé podklady pro strategické řízení. Evaluací se rozumí zpracování informací získaných v rámci monitoringu i mimo něj, interpretace informací a formulace závěrů a doporučení ke zlepšení realizace programu či projektu. Evaluace vyžaduje předchozí monitoring, stanovení jasného účelu hodnocení a relevantní nastavení pro poskytnutí zpětné vazby. V případě podpůrných programů financovaných z veřejných zdrojů přispívá hodnocení k hospodárnosti při nakládání s veřejnými prostředky.“

1

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. (2016) Metodický pokyn pro evaluace v programovém období 2014–2020. Praha. Dostupné [on-line] na: https://www.dotaceeu.cz/getmedia/9cf7f984-4748-4695-901c-d9b10f12bcd6/MP-evaluace_v4.pdf.

Zásady hodnocení programů výzkumu, vývoje a inovací

Návrh obecných zásad hodnocení programů vytvořil Martin Srholec v roce 2015 pro potřeby účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací (VVI).²

V rámci své práce vytvořil desatero, kterými by se zásady hodnocení měly řídit:

1. Změna jako cíl. Smyslem programu je dosažení změny, ke které by za stejných podmínek jinak nedošlo.
2. Dopady nade vše. Zajímají nás dopady, výsledky a výstupy v tomto pořadí důležitosti. Bez širších dopadů program postrádá opodstatnění. Výstupy jsou pouze prostředkem k výsledkům a potažmo dopadům.
3. Stříh na míru. Každý program má vlastní metodiku hodnocení. Není přínosné se pokoušet vymezit jeden vzorec použitelný pro všechny programy.
4. Kvalita důležitější kvantity. Nemá smysl hodnotit za každou cenu. Jedno kvalitně provedené hodnocení má větší váhu než deset mizerných.
5. Hodnocení není popis. Hodnocení analyzuje přínosy podpory, podává normativní závěry, nekonstatuje pouze fakta. Není to monitorování, účetnictví, audit, statistika ani výzkum.
6. Důkazy, nikoliv názory. Závěry hodnocení jsou založeny na prokázaných skutečnostech. Pro nepodložené spekulace není v hodnocení místo.
7. Jaká data, takové hodnocení. Hodnocení stojí a padá s kvalitou dat. Na datovou základnu pro hodnocení je nutné myslet již na prvopočátku programu.
8. Sebehodnocení pro učení. Poskytovatel hodnotí vlastní program, pokud je hlavní funkce hodnocení učící, pokud motivace pro jeho provedení vychází zevnitř.
9. Externí hodnocení pro kontrolu. Pokud je motivace pro hodnocení externí, pokud je ve hře rozdělování peněz mezi poskytovateli, hodnocení provádí externí subjekt.
10. Naučit se učit se. Bez zpětné vazby na rozhodování tvůrců politik a poskytovatelů je hodnocení zbytečné. Na základě těchto zásad jsou navrženy systémové změny, které je potřeba provést, aby se úroveň hodnocení přiblížila k nejlepší mezinárodní praxi v oblastech nastavení rolí aktérů v systému, rozvoje lidských zdrojů, přístupu ke kvalitním mikrodátům pro hodnocení a financování ze státního rozpočtu.

² Srholec, Martin. (2015) Návrh obecných zásad hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací a potřebných systémových změn. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
Dostupné [on-line] na: http://home.cerge-ei.cz/srholec/pdf/15_IPNmetodika_Srholec.pdf

Autor publikace uvádí, že „stávající hodnocení programů účelové podpory VVI se omezuje na monitorování vstupů a výstupů, jejich mechanické počítání a prezentaci popisných přehledů. Nedokáže postihnout přínosy programů, a tudíž ani není schopno ověřit, do jaké míry dochází k naplňování jejich cílů.“

Autor vychází ze zahraničních zdrojů hodnocení v oblasti výzkumu a uvádí, že z pohledu hodnocení by měl návrh programu přinejmenším obsahovat:

- hlavní a dílčí cíle,
- model intervenční logiky,
- metriku výkonnosti,
- rozpočet se samostatnou položkou na hodnocení,
- plán hodnocení.

Ten by měl již ve fázi návrhu specifikovat požadavky na data a základní představu o metodickém mixu, který bude v budoucnu použit. Před spuštěním programu je třeba vědět, jaká data pro použití těchto analytických metod jsou k dispozici z existujících zdrojů, jaká bude třeba sledovat v průběhu implementace programu skrze monitorování a nejlépe i jaká data bude nutné získat prostřednictvím sběru primárních dat, včetně údajů za srovnávací skupinu.

Při **formulaci cílů** je třeba klást si následující otázky typu: Jaká je mise programu? Jaká je motivace pro jeho zavedení? Čeho chceme podporou dosáhnout? • Jaké jsou obecné cíle programu? Jak lze konkrétně vymezit změnu, jejímž dosažením lze tento veřejný výdaj opodstatnit? • Jaké dílčí cíle můžeme vyvodit s odkazem na toto obecné zadání? Jak je možné je operacionalizovat? Je smysluplné tyto dílčí cíle kvantifikovat? Pokud nikoliv, je možné nastavit procedury, které umožní přezkoumat jejich splnění kvalitativním způsobem? • Skrze jaké mechanismy mají být dosaženy zamýšlené přínosy?

Model intervenční logiky vysvětluje principy působení programu. Jeho účelem je vysvětlit, jak by mělo být s navrženými vstupy dosaženo zamýšlených cílů. Uvádí, na dosažení konkrétně jaké změny se program zaměřuje, upřesňuje mechanismy, prostřednictvím kterých k tomu má dojít, a zřetelně vymezuje, na jakých předpokladech je působení těchto mechanismů založeno.

Rozlišovat je třeba mezi následujícími prvky:

- vstupy – finanční, lidské a další zdroje použité v programu (výdaje na výzkum, počet výzkumníků či nákup nového přístroje),
- výstupy – přímé výstupy aktivit podporovaných s použitím vstupů programu (publikace, patenty, prototypy apod.),
- výsledky – bezprostřední přínosy podpory pro příjemce (renomé špičkového pracoviště, rozběhnutí nového směru výzkumu či uvedení inovovaného produktu na trh),

- dopady – širší přínosy programu, a to nejen pro příjemce, ale i přínosy pro společnost jako celek (nižší úmrtnost na rakovinu, tvorba nových pracovních míst či vyšší produktivita práce).

Metrika výkonnosti upřesňuje vstupy, výstupy, výsledky a dopady. Čím přesněji jsou určeny, tím lépe je možné hodnotit úspěšnost programu. Programy s nejasnými úkoly trpí i nejasným hodnocením, protože není zřejmé, co představuje jejich (ne)úspěch. Indikátory používané pro sestavení metriky výkonnosti by měly splňovat následující kritéria:

- Konkrétní (specific) – indikátor je důkladně definován a váže se na určitý cíl programu.
- Měřitelný (measurable) – indikátor umožňuje sledování, je souměřitelný napříč příjemci.
- Dostupný (attainable) – indikátor je založen na existujících či získatelných datech.
- Relevantní (relevant) – indikátor je podstatný pro hodnocení pokroku v plnění cílů.
- Včasný (timely) – indikátor vychází z dat, která budou k dispozici včas.
- Ekonomický (economical) – indikátor je použitelný z hlediska rozpočtu.

Vymezení klíčových indikátorů by se mělo objevit již v návrhu programu, aby bylo možné podle toho naplánovat sběr potřebných dat během monitorování v jeho průběhu. Autor však varuje před přílišnou orientací na plnění podrobné metriky, v podobě počítání bezprostředních výstupů, které může vést k oslabení zřetele na plnění podstaty programu ohledně dopadů. Zrádná je zejména skutečnost, že data za vstupy a výstupy jsou dostupná podstatně dříve, a to již v průběhu programu, než data za výsledky a následně dopady, která často přichází až s několikaletým zpožděním po skončení programu. Svádí to k mechanickému počítání výstupů při řízení programu. Avšak zdaleka ne všechny výstupy přinášejí výsledky vedoucí ke kýženým dopadům a ne všechny výstupy by se bez podpory programu neuskutečnily.

Hodnocení je nástrojem pro vytváření podkladů pro rozhodování. Neocenitelné je zejména v oblasti programů, jejichž dopady neprochází trhem, a pro které tudíž neexistuje objektivní zpětná vazba. Podstatou hodnocení je co možná nejspolehlivější zodpovězení hodnotících otázek za pomoci v praxi dobře prověřených metod a odpovídající datové základny.

Hodnocení není monitorování, účetnictví, audit, statistika ani empirický výzkum, ačkoliv z nich čerpá data, metody a poznatky. Hodnocení neprobíhá až po ukončení programu, naopak začíná ještě před jeho spuštěním, prostupuje skrze jeho implementaci a končí zpětným posouzením.

Hodnocení programů plní řadu funkcí:

- Funkce legitimizační – poskytovat opodstatnění pro použití veřejných zdrojů za daným účelem.
- Funkce informační – přinášet informace o tom, jak se nakládá s veřejnými prostředky, co z toho má společnost, ukazovat dopady programu.
- Funkce učící – poučit se z předchozích úspěchů a nezdarů, tj. postupné zlepšování programů.

- Funkce usměrňovací – pomáhat při stanovování strategií, cílů a plánů programů do budoucna.
- Funkce mediační – kultivovat diskusi a vyhrazovat mantinely během střetu konkurenčních zájmů jednotlivých aktérů.

Dále existují čtyři typy hodnocení: ex-ante (před zahájením programu); průběžné hodnocení; ex-post (po skončení programu); hodnocení dopadů (s delším časovým odstupem).

Předmětem hodnocení může být cokoliv, nicméně v praktické rovině se zpravidla zabývá **hodnocením konceptu** (poslání, předpoklady, hypotézy a rámec, na nichž je program založen), jedná se zpravidla o zásadní část hodnocení ex-ante; **hodnocením designu** (hospodárnost a organizační struktura programu, vhodnost zvolených nástrojů, načasování, fázování, způsob řešení problémů); hodnocením procesů (provedení programu, fungování kontrolních mechanismů, hospodárnost vynakládaných prostředků); hodnocením přínosů (jak se podařilo splnit cíle programu, jedná se o hlavní část hodnocení ex-post).

Metodika hodnocení

je postup vytvořený za účelem vyhodnocení konkrétního programu. Každý program má svou vlastní metodiku hodnocení, jež se v závislosti na jeho nastavení, cílech, průběhu a kontextu nebo z důvodu dostupnosti dat větší či menší měrou liší od jiných programů. Není tudíž možné vymezit jedinou nejlepší metodiku, jedinou formulku, kterou by bylo vhodné použít pro všechny programy. **Nicméně je možné vymezit obecné náležitosti, které by mělo hodnocení z hlediska metodiky splňovat:**

- Existuje rozdíl mezi monitorováním a hodnocením – monitorování představuje sběr dat o průběhu programu, samotné hodnocení však začíná teprve tam, kde monitorování končí, hodnocení programů nelze zužovat na prosté počítání bodů za výstupy.
- Hodnocení by mělo být průkazné (tzv. evidence-based), což znamená, že zodpovězení hodnoticích otázek není založeno na domněnkách, ale na výsledcích získaných pomocí metod k tomu určených, které jsou schopny na dané otázky uspokojivě odpovědět.
- Rozmanitost použitelných metod – hodnocení může zahrnovat kombinaci metod, tzv. triangulaci, které mohou být kvantitativní i kvalitativní; různé metody mohou zodpovědět stejně položené otázky, nejdříve je třeba vymezit hodnoticí otázky a až pak vybírat metody, nikoliv naopak. Boekholt a kol. (2014) rozpracovali procesní přístup k hodnocení (Evaluation Reference Model), podle kterého lze rozlišit šest základních kroků:

1. rozbor modelu intervenční logiky,
2. vymezení cílů hodnocení a hodnoticích otázek,
3. příprava hodnocení,
4. určení vhodných metod a provedení analýzy,
5. formulace závěrů a odevzdání hodnoticích zprávy,
6. použití závěrů hodnocení při rozhodování.

Hodnoticí otázky by měly být odvozeny od cílů programu a mířit na jeho podstatu. Je vhodné ptát se na příčinné souvislosti mezi vstupy, výstupy, výsledky a dopady. Pro formulaci hodnoticích otázek existuje tzv. model I-O-O-I (Inputs Outputs-Outcomes Impacts) podle Boekholta a kol. (2014, str. 10) definující základní hodnoticí kritéria programů:

- Relevance (relevance) – zda se cíle programu zaměřují na dostatečně závažné problémy, které je třeba prioritně řešit s odkazem na strategické vládní dokumenty – Děláme správnou věc?
- Efektivnost (effectiveness) – zda jsou přínosy podpořených aktivit v souladu s cíli programu a do jaké míry jsou přínosy spojené s podporou – Co se stalo v důsledku podpory?
- Efektivita (efficiency) – zda jsou veřejné zdroje vynaloženy hospodárně, zda dopady, výsledky a výstupy odpovídají vstupům – Bylo možné dosáhnout stejného účinku s méně vstupy?
- Užitečnost (utility) – zda program dosáhl (anebo pomáhá dosáhnout) změny, kvůli které je realizován, včetně nezamýšlených následků, a komu to je ku prospěchu – Je ještě třeba udělat něco dalšího?
- Udržitelnost (sustainability) – do jaké míry bude působení programu pokračovat i po jeho skončení – Bude mít podpora trvalé přínosy?

Existuje mnoho **metod používaných pro hodnocení programů** od kvantitativních po kvalitativní a přístupy spojující oba prvky. Kvantitativní metody zahrnují například ekonometrickou, bibliometrickou či síťovou analýzu. Mezi kvalitativní metody patří případové studie, expertní hodnocení a peer review. Nejvhodnější metoda (anebo lépe mix metod) pro vyhodnocení konkrétního programu závisí kromě hodnoticích otázek na účelu hodnocení, na tom, kolik času je na hodnocení, na rozpočtu pro hodnocení a na dostupnosti dat.

Hodnocení je založeno na datech a kvalita dat je důležitější než jejich kvantita. Dostupná data určují vhodné metody a zpětně ze znalosti použitelných metod odvozujeme požadavky na data, přičemž mezi nimi hledáme průnik. Nejvhodnější řešení je takové, které dokáže vytěžit nejvíce z obou.

Základní druhy zdrojů dat jsou následující:

- Data z monitorování – posbíraná poskytovatelem v průběhu implementace programu: data z procesu hodnocení žádostí o projekty, jako jsou údaje vyplněné do žádostí, seznamy financovaných i nepodpořených projektů, jejich pořadí nad „čarou“ financování a pod ní apod.
- Sekundární databáze – získatelná z těch existujících: data z předchozích hodnocení, volně přístupných a komerčních databází a data sbíraná veřejnými institucemi, jako je statistický úřad; výhodou je dostupnost dat i za kontrolní skupinu, tj. nežadatele o podporu, a zpravidla za delší časové období.
- Primární šetření – v písemné (dotazníkové) podobě anebo pomocí rozhovorů: používá se pro získání dat jinak nedostupných, jež je nutné nově sesbírat v průběhu hodnocení, většinou jsou z důvodu nákladů na sběr omezena na příjemce podpory, problematická je míra odezvy respondentů, a tudíž reprezentativnost sesbíraných dat.

Při sestavování datové základny se postupuje shora dolů. Nejdříve je třeba využít monitorovací data od poskytovatele, následně se pokusit získat údaje ze sekundárních databází a až potom uvažovat o vykrytí zbývajících mezer pomocí primárních dat.

V případě programů zaměřených na řešení úzce vymezených problémů, pro které se relevantní data běžně nesbírají, je pro důvěryhodnost hodnocení kriticky důležité, aby sběr primárních dat proběhl profesionálně a byl odpovídajícím způsobem zdokumentován v hodnoticí zprávě. Sběr primárních dat pomocí řízených rozhovorů, expertních panelů anebo fokusních skupin se zástupci zainteresovaných subjektů pro zodpovězení otázek ohledně relevance, užitečnosti a udržitelnosti probíhá ve většině hodnocení, protože jinak ani nemusí být možné se ke kýženým postřehům dostat. Řízené rozhovory mohou být hloubkou získaných poznatků velmi přínosné i pro hodnocení efektivnosti a efektivity, a to zejména u menších programů, v jejichž případě mohou pokrýt významnou část příjemců. Nezbytnou součástí takového hodnocení by však vždy měla být analýza reprezentativnosti sesbíraných dat.

Kreativní Evropa

Kreativní Evropa je program Evropské unie na podporu kulturních a kreativních odvětví. Většina projektů podporovaných EU má mezinárodní charakter.³ Pokud jde o hodnocení programu, předkládá Evropská komise v polovině programového období evaluační zprávu o dopadech a naplňování svých programů. V rámci současného období byla v roce 2018 předložena Zpráva komise Evropskému parlamentu a Radě: Hodnocení programu Kreativní Evropa (2014–2020) v polovině období.⁴

Účelem tohoto hodnocení je:

- posoudit účelnost opatření přijatých k dosažení cílů programu, jeho účinnost a evropskou přidanou hodnotu,
- zabývat se vnitřní a vnější soudržností programu, trvajícím významem všech cílů a možnostmi zjednodušení,
- zabývat se přínosem programu Kreativní Evropa pro politické priority EU,
- zhodnotit dlouhodobý dopad předchozích programů.

Hodnoticí zpráva je založena na externím a nezávislém hodnocení, které v polovině období posuzuje pokrok při realizaci programu Kreativní Evropa, popisuje dosažené výsledky a také se zabývá jeho hlavními nedostatky, přičemž vychází z nezávislé hodnoticí zprávy, přímých zkušeností z oblasti řízení programu a rozsáhlých konzultací se zúčastněnými stranami.

3 Viz kapitola Přehled strategických dokumentů a programů na podporu exportu a mezinárodní spolupráce v České republice.
4 Evropská komise. (2018) Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě: Hodnocení programu Kreativní Evropa (2014–2020) v polovině období {SWD(2018) 159 final}. Brussels.

Dostupné [on-line] na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0248&from=CS>.

Doprovází ji pracovní dokument útvarů Komise,⁵ který vychází z dotazníkového šetření a rozhovorů a uvádí důkazy pro tuto hodnoticí zprávu.

Pro hodnocení programu Kreativní Evropa byl vytvořen logický rámec podpory, který definuje potřeby/needs, cíle/objectives, finanční vstupy/financial inputs, aktivity/activities, výstupy/outputs, výsledky/results a dopad/impact.

Potřeby/Needs

- konsolidovaný trh pro kulturní díla s optimálním oběhem a velkým výběrem konzumentů,
- kapacita kulturního sektoru přizpůsobit se dopadům globalizace a digitální změně.

Cíle/Objectives

- ochrana kulturního dědictví,
- posílení konkurenceschopnosti kulturních a kreativních odvětví,
- podpora mobility a oběhu; podpora kulturního dědictví.

Finanční vstupy/Financial Inputs

Celkový rozpočet: 1 426 724 000 eur⁶ z toho na podprogram Kultura 31%, podprogram Média 56 %, Společná meziodvětvová opatření 13 %.

Dále jsou popsány **Aktivity/Activities** tří pilířů: podprogramy Kultura, Média a Společná meziodvětvová opatření, mezi která patří:

Média: podpora dovedností prostřednictvím školení profesionálů v audiovizí; podpora vysoce kvalitního obsahu prostřednictvím vývoje filmové děl a videoher a také televizních programů a mezinárodních koprodukcí.

Kultura: podpora dovedností a práce s publikem prostřednictvím projektů mezinárodní spolupráce, podpora rozvoje nastupujících talentů a evropského repertoáru prostřednictvím aktivit evropských kulturních organizací.

Společná meziodvětvová opatření: Záruční fond pro kulturní a kreativní odvětví, sběr dat, studie, analýzy, konference, testování nových obchodních přístupů.

Výstupy/Outputs

- vzdělávací akce,
- vytvořená díla,
- distribuované filmy,

⁵ European Commission. (2018) Commission Staff Working Document. Mid-term evaluation of Creative Europe Accompanying the document Report from the Commission to the European Parliament and the Council: Mid-term evaluation of the Creative Europe programme (2014–2020) {COM(2018) 248 final}. Brussels.
Dostupné [on-line] na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/157557ac-4c56-11e8-be1d-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-106541280>.

⁶ Program disponuje rozpočtem v hodnotě velmi hrubě zaokrouhlené na pět miliard eur na rok.

- zvýšení obchodní/podnikatelské schopnosti; vytvoření nových příležitostí financování,
- posílená kapacita organizací a profesionálů z kulturních a kreativních odvětví,
- nové publikum pro mediální a kulturní díla,
- zprostředkovaný přístup ke komerčním půjčkám prostřednictvím záruk,
- vytvoření mezinárodních příležitostí a trhů,
- více (kvalitnějších) sítí organizátorů mezinárodních kulturních a kreativních projektů,
- nové obchodní modely adaptované na digitalizaci a globalizaci.

Výsledky/Results

- zvýšená konkurenceschopnosti Evropy v oblasti kultury a audiovizu,
- lepší vybavenost a přizpůsobivost evropských kulturních a kreativních odvětví fungovat v digitálním prostředí a na globalizovaném trhu,
- vysoce kvalitní audiovizuální díla (kvalita doložená získanými oceněními),
- evropské filmy a kulturní obsah jsou široce rozšířeny a publikum k nim má přístup napříč hranicemi,
- zprostředkovaný přístup kulturních a kreativních aktérů k soukromému financování,
- zvýšený tržní podíl aktivit kulturních a kreativních odvětví,
- možná koncentrace a vertikální integrace aktérů kulturních a kreativních odvětví,
- zvýšený globální příjem pokladen audiovizuálního průmyslu.

Dopad/Impact

- udržitelný, inkluzivní a chytrý růst ekonomiky a zaměstnanosti,
- chráněná a podporovaná rozmanitost a bohatství evropské kultury,
- podpořené sdílené hodnoty EU.

Metoda hodnocení

Metodický přístup k nezávislé studii kombinoval různé postupy sběru a hodnocení dat:

1. Sběr a analýza programových dat zahrnovala sběr, strukturování, kontrolu a analýzu dat z databází a dokumentace programu, včetně údajů z projektových žádostí, ze závěrečných zpráv o projektech a řízení programu.
2. Sběr a analýza kontextových údajů byly prováděny průběžně až do doby hodnocení. Mezi klíčové externí zdroje údajů, které byly přezkoumány a použity v analýze, patří kontextová data shromážděná Evropskou audiovizuální observatoří (EAO), Eurostatem a každoroční statistiky Federace evropských vydavatelů stejně jako další přehledy (např. Eurobarometr), zprávy a studie.

3. Šest zaměřených hodnocení zahrnulo celkem deset klíčových schémat podpory v oblasti podprogramů Média a Kultura a hodnotilo výkonnost těchto schémat v rámci šesti hodnotících kritérií a šesti sektorů. Metodiky hodnocení zahrnovaly kontrafaktuální analýzu dat ze 70 podpořených projektů a 30 případových studií ze zamítnutých žádostí.
4. Průzkumy mezi příjemci programu (tj. projekty podpořené současným a předcházejícími programy) – výsledky průzkumu byly analyzovány spolu s odpověďmi z průzkumu v rámci otevřené veřejné konzultace. Účel průzkumů zahrnoval čtyři roviny: doplnit stávající program a údaje pro monitoring projektů zejména o „měkkí“ ukazatele a hodnocení, pro které nejsou monitorované údaje k dispozici; informovat hodnotitele programu zejména s ohledem na účinnost a přidanou hodnotu, shromažďování napříč hlavními typy projektů v rámci programu Kreativní Evropa jakož i z dokončených projektů v rámci programů Média, MEDIA Mundus a programu Kultura; informovat hodnotitele účinnosti a realizace programu a informovat hodnotitele relevance a soudržnosti. Průzkumy se zaměřily na všechny úspěšné vedoucí žadatele projektů vybraných schémat v rámci programu Kreativní Evropa a těch předcházejících. Bylo přijato více než 1400 odpovědí, což odpovídá přibližně 20 % cílové skupiny.
5. Bylo provedeno přibližně 20 rámcových rozhovorů/scope interviews a 103 rozhovorů s klíčovými informátory/key informant interviews⁷ o současném a předcházejících programech včetně rozhovorů s tvůrci politik na národní úrovni, odvětvovými organizacemi, financujícími subjekty a kancelářemi Creative Europe Desks, programovými manažery a evropským subsektorem reprezentujícím organizace a mezinárodní instituce.
6. Otevřená veřejná konzultace o Kreativní Evropě byla zahájena 23. ledna 2017 a ukončena 23. dubna 2017. Bylo obdrženo celkem 547 příspěvků.
7. Hodnocení podprogramu Média vychází také z dalších studií o distribuci, on-line agregátorech, školení, filmovém dědictví, sítích kin a přístupu na trh. Kromě toho, jak bylo stanoveno ve sdělení z roku 2014 o evropských filmech v digitální éře, zahájila Evropská komise Evropské filmové fórum – strukturovaný dialog se zúčastněnými stranami s cílem rozvinout společnou strategickou agendu pro audiovizuální odvětví.

Zpráva sděluje, že kvantifikovat kulturní a kreativní odvětví je velmi obtížné z důvodu nedostatečné konsolidace statistických metod a nedostatku dat na evropské úrovni. Velmi problematické je rovněž měření přínosu malých evropských programů k oblastem politiky podléhající subsidiaritě, kde hrají hlavní roli vnitrostátní politiky a programy. Kromě toho existují určité mezery v údajích o dopadech programu, které jsou dány „slabostí“ ukazatelů stanovených v právním základu, a i když byly pravidelně sledovány, ne vždy dostatečně korespondovaly s dopady programových schémat a projektů financovaných programem. Níže jsou uvedeny příklady návrhů na změny indikátorů:

7

„Key informant interviews“ jsou kvalitativní hloubkové, méně strukturované rozhovory s lidmi, kteří vědí, co se děje v „komunitě“. Účelem rozhovorů je sběr informací od široké skupiny lidí – včetně komunitních lídrů, profesionálů nebo rezidentů, kteří mají informace o dané komunitě z první ruky.

- Stávající definice indikátoru: Úroveň kulturních a kreativních odvětví, změna v podílu zaměstnanosti a hrubého domácího produktu (čl. 18.1.a.i).

Návrh změny definice indikátoru: Počet prací/jobs generovaných programem v kulturních a kreativních odvětvích.

- Stávající definice indikátoru: Úroveň kulturních a kreativních odvětví, změna v podílu zaměstnanosti a hrubého domácího produktu (čl. 18.1.a.i).

Návrh změny definice indikátoru: Finanční přínos kulturních a kreativních odvětví generovaný programem v rámci podpořených projektů.

- Stávající definice indikátoru: Počet lidí s přístupem ke kulturním a kreativním dílům včetně (pokud je možné) děl z jiných zemí, než ve kterých žijí (čl. 18.1.a.ii).

Návrh změny definice indikátoru: Počet lidí s přístupem ke kulturním a kreativním dílům generovaným programem včetně (pokud je možné) děl z jiných zemí, než ve kterých žijí.

- Stávající definice indikátoru: Rozsah mezinárodních aktivit kulturních a kreativních organizací a počet vytvořených nadnárodních partnerství (čl. 18.1.b.i).

Návrh změny definice indikátoru: Počet a rozsah nadnárodních partnerství vytvořených s podporou programu.

Norské fondy

Projekty financované z fondů EHP a Norských fondů mají rovněž velmi často mezinárodní charakter. V minulém a současném období jsou z nich podporovány rovněž kulturní projekty v oblastech kulturního dědictví a současného umění. V květnu 2017 byla zveřejněna evaluace obou programových oblastí: Tematická evaluace CZ06 Kultura – „Kulturní dědictví a současné umění“.⁸

Evaluační zpráva obsahuje popis metodiky a analýzy dat.

Hodnocení programu se zaměřuje na pět hodnoticích kritérií: relevance, účelnost, účinnost, dopady a udržitelnost, vymezených v souladu s mezinárodními hodnoticími standardy.

8

Royal HaskoningDHV. (2017) Evaluace výsledků programů financovaných z EHP a Norských fondů 2009–2014: Tematická evaluace CZ06 Kultura „Kulturní dědictví a současné umění“. Evaluační zpráva. [Praha]. Dostupné [on-line] na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/kompletni-evaluacni-zprava-programu-cz06-kulturni-dedictvi-a-soucasne-u-7527.pdf.

Základními evaluačními otázkami stanovenými pro tematickou evaluaci byly:

Tabulka č. 1: Přehled evaluačních otázek

Evaluační kritérium	Základní evaluační otázky
Relevance	Do jaké míry je program relevantní, co se týče cílů donorských států? Do jaké míry je program relevantní ke strategickým dokumentům a politikám v oblasti kulturního dědictví a současného umění v ČR? Do jaké míry je program relevantní vzhledem k vývoji v dané oblasti v ČR? Do jaké míry (pokud vůbec) byli partneři z donorských států zapojeni do realizace projektu?
Účelnost	Do jaké míry byly naplněny cíle programu? Do jaké míry byly naplněny cíle hodnocených projektů?
Účinnost	Do jaké míry lze hodnocené projekty považovat za účinné s ohledem na dosažené výstupy a vynaložené zdroje?
Dopady	Jakých skutečných efektů dosáhly hodnocené projekty a program, včetně efektů neplánovaných a neočekávaných? Do jaké míry se rozvinuly partnerské vztahy v rámci podpořených projektů?
Udržitelnost	Do jaké míry je možné dosažené výstupy a výsledky programu a hodnocených projektů považovat za udržitelné? Jak by se v dlouhodobém horizontu mohla zlepšit udržitelnost výstupů a výsledků projektu?

Zdroj: Tematická evaluace CZ06 Kultura – „Kulturní dědictví a současné umění“

Pro účely hodnocení v kontextu výzkumného projektu IDU je vhodné sledovat způsob nastavení a sledování indikátorů. Programové indikátory byly vybírány z předdefinovaného seznamu poskytnutého donorem.

Tabulka č. 2: Přehled programových indikátorů

Programová oblast	Výsledek programu / outcome	Výstup programu / output / výsledek projektu	Indikátor výstupu
Zachování a revitalizace kulturního a přírodního dědictví	1. Zachování a revitalizace kulturního dědictví	Restaurování sbírek, včetně knihovních, a vytvoření optimálního prostředí pro sbírky muzejní povahy, knihovny, archivy a písemné kulturní dědictví Digitální přepis a restaurace kinematografických děl Obnova/oprava kulturních památek, národních kulturních památek a památek UNESCO	Počet opatření přijatých k zachování movitého a písemného kulturního dědictví Počet restaurovaných a digitalizovaných kinematografických děl Počet obnovených / opravených kulturních památek, národních kulturních památek, památek UNESCO, objektů určených k uchování a sbírek muzejní povahy
Podpora rozmanitosti v kultuře a umění v rámci evropského kulturního dědictví	2. Prezentace a zpřístupnění současného umění a kultury široké veřejnosti	Podpora nových uměleckých projektů Organizace kreativních workshopů v oblasti divadelního, hudebního, výtvarného a filmového umění	Počet nových inscenačních, interdisciplinárních a výstavních projektů a koncertních akcí v oblasti divadla, hudby, výtvarného a filmového umění Počet tvůrčích workshopů (odborných kurzů, konferencí a seminářů) v oblastech divadla, hudby, výtvarného a filmového umění

Zdroj: Tematická evaluace CZ06 Kultura – „Kulturní dědictví a současné umění“

Pro programovou oblast kulturního dědictví byly stanoveny tři indikátory na úrovni výstupu programu, které byly vybrány s ohledem na průkaznost (vyčíslitelnost) dosažených výsledků.

Pro programovou oblast současného umění byly stanoveny dva indikátory na úrovni výstupu programu, které byly vybrány s ohledem na průkaznost (vyčíslitelnost) dosažených výsledků – jednotlivých kulturních akcí a projektů.

Příjemci si volili vlastní indikátory ve vazbě na aktivity, které realizovali. Vlastní indikátory tak nebyly v rámci dané programové oblasti porovnatelné, sloužily zejména k monitoringu a kontrole kvality naplňování stanovených cílů projektu.

V rámci hodnocení bylo zjištěno, že na úrovni realizovaných projektů byly zvolené indikátory téměř u všech ukončených projektů naplněny a mnohdy i překročeny. Velký vliv na hodnocení účelnosti projektů mělo naplnění vlastních indikátorů výstupů, které výrazně přispělo k celkovému hodnocení indikátorů u jednotlivých projektů.

Podle správců programu se indikátory v oblasti kulturního dědictví zaměřily na klíčové prvky programu, pokrývají program na výstupní úrovni, nicméně ukazatel *Počet nových inscenačních, interdisciplinárních a výstavních projektů a koncertních akcí v oblasti divadla, hudby, výtvarného a filmového umění* zahrnuje mnoho různých věcí a mohl být dále rozdělen, např. na Počet uskutečněných kulturních představení a Počet nových výstav. Existovaly ještě další ukazatele např. týkající se kultury menšin nebo mezikulturních prvků, které mohly být rovněž vybrány. Obecně bylo mnoho cílových hodnot podhodnoceno a měřitelné výstupy byly velmi zjednodušeně orientovány pouze na počty realizovaných kulturních nebo vzdělávacích produktů, aktivit a akcí.

Hlavním indikátorem programové oblasti současného umění byl *Počet nových kulturních představení, interdisciplinárních a výstavních projektů a živých akcí v oblasti divadla, vizuálního, hudebního a filmového umění*. K jeho plnění byly kvantifikovány počty výstupů v oblasti kreativních workshopů (specializované kurzy, konference a semináře) a v oblasti performing arts počty nových projektů a produkcí (interdisciplinární a výstavní projekty, nové kulturní a živé akce v oblasti divadla, hudby, vizuálního a filmového umění). Tyto počty samozřejmě mají jistou výpovědní hodnotu, ale v oblasti živého umění hraje hlavní roli především imanentní hodnota kulturního nebo uměleckého záměru či projevu. Proto je výpovědní hodnota a plnění hlavních cílů této programové oblasti spíše referencí o mechanickém plnění programu než o plnění jeho obsahu, kterým bylo především posílení mezikulturního dialogu a evropské identity prostřednictvím hlubšího porozumění kulturní rozmanitosti.

Hlavním záměrem byla podpora projektů, které se odlišují svým pojetím, nabízejí inovativní pohled, vyvolávají diskusi jak mezi umělci a odborníky, tak v rámci široké veřejnosti a nejsou jen další realizací špičkové profesionální kulturní produkce. Jako indikátory plnění obsahu programové oblasti současného umění by se pak nabízela např. kvalitativní hodnocení přínosů spolupráce se zahraničními kolegy přímo u tvůrců nebo kulturních manažerů (např. výčet nových dovedností a zkušeností, získaných díky spolupráci), počet uzavřených smluv nebo memorand o spolupráci a partnerství zapojených subjektů, mapování ohlasů diváků nebo účastníků projektu, počet rozhovorů a komunikace témat projektu směrem k médiím a tisku apod.

Za zásadní je hodnotitelem v oblasti monitorovacích indikátorů považována skutečnost, že neexistuje deklarovaná a obecně přijímaná definice ukazatelů na žádné z úrovní, tj. definice nemají předem dané ani programové indikátory. To může přispívat k nižší vypovídací hodnotě ukazatelů, nejednoznačné interpretaci a v některých případech i ke zkreslení.

Pokud jsou na úrovni programu k dispozici dosažené číselné hodnoty, tak např. u výše zmiňovaného indikátoru *Počet nových kulturních představení, interdisciplinárních a výstavních projektů a živých akcí v oblasti divadla, vizuálního, hudebního a filmového umění* není vůbec zřejmé, co vše je vlastně do ukazatele započítáno, jedná se o nesourodé aktivity.

Z dotazníkového šetření mezi příjemci vyplynulo, že 67 % (30) z nich považuje monitorovací indikátory za velmi relevantní a užitečné při měření projektových výstupů a výsledků, 27 % (12) navrhuje uvedenou soustavu ještě zdokonalit, 7 % (3) respondentů se domnívá, že příliš relevantní nejsou. Příklady návrhů indikátorů vzešlé od respondentů: počet popularizačních výstupů (publikace, audioguidy), počet nově zpřístupněných částí kulturní památky, počet setkání českých a zahraničních odborníků, počet zachráněných exponátů, videozáznamy z přednášek, zavedení kvalitativních ukazatelů projektu.

V rámci doporučení týkajících se těchto indikátorů zpráva doporučuje:

- Stanovit u ukazatelů programu jejich detailní definice včetně uvedení příkladů použitelných výstupů s cílem zajistit jejich správné porozumění a zacílení. Důvod: Pokud není u ukazatele stanovena definice, může docházet k různému výkladu konkrétního ukazatele žadateli a cílové hodnoty pak nemohou být zcela porovnatelné.
- Věnovat zvýšenou pozornost nastavování plánovaných cílových hodnot výstupů a výsledků programu. Při nastavování plánovaných cílových hodnot vycházet z předchozích zkušeností s řešením problematiky v dané oblasti, zvážit dostatečně absorpční kapacitu a potenciál možných příjemců, a to i v návaznosti na jiné zdroje financování konkrétních sledovaných oblastí (např. z fondů ESIF či národních zdrojů).

V rámci návazného **programového období 2014–2021** jsou v rámci programové dohody pro oblast kultury stanoveny cíle, programové výsledky a indikátory.⁹ Níže uvádíme přehled definovaných výsledků a indikátorů pouze pro programovou oblast současného umění.

9 EEA Financial Mechanism 2014–2021. [2019] Programme Agreement between The Financial Mechanism Committee established by Iceland, Liechtenstein and Norway and The Ministry of Finance of the Czech Republic. [Praha]. Dostupné [on-line] na: https://www.eeagrants.cz/assets/cs/media/EHP-fondy_Dohoda-o-Programu-Kultura.pdf.

Tabulka č. 3: Cíle a indikátory programové oblasti Současné umění

Cíl programu		Posílení sociálního a hospodářského rozvoje prostřednictvím kulturní spolupráce, podnikání v oblasti kultury a správy kulturního dědictví			
Číslo výsledku/ výstupu programu	Očekávané výsledky programu	Indikátor	Zdroj ověření	Výchozí stav	Cílová hodnota
Výsledek / outcome programu 2	Zpřístupnění současného umění	Počet vytvořených pracovních míst	Mzdové záznamy, pracovní smlouvy	0	35
		Počet návštěvníků podpořených akcí v oblasti současného umění	Zprávy příjemců podpory, prodané vstupenky, statistika a kvalifikované odhady	0	4000
		Počet soukromých sponzorů (jednotlivců i firem) podporujících současné umění	Kopie smluv se sponzory, zprávy příjemců podpory	TBD (bude upřesněno s jednotlivými příjemci podpory)	+5 %
Výstup / output 2.1		Počet podpořených akcí v oblasti současného umění	Zprávy příjemců podpory	0	120
		Počet podpořených interdisciplinárních akcí v oblasti současného umění (podindikátor počtu podpořených akcí)	Zprávy příjemců podpory	0	43
		Počet podpořených akcí v oblasti současného umění týkajících se sociálních, etnických a kulturních menšin včetně Romů (podindikátor počtu podpořených akcí)	Zprávy příjemců podpory	0	40
Výstup / output programu 2.2	Podpora rozvoje kapacit kulturních aktérů	Počet proškolených kulturních hráčů	Zprávy příjemců podpory, seznamy účastníků	0	180
		Počet podpořených sítí v oblasti současného umění	Kopie smluv	0	10
		Počet realizovaných strategií zaměřených na rozvoj publika	Kopie strategických dokumentů	0	17

Zdroj: Tematická evaluace CZ06 Kultura – „Kulturní dědictví a současné umění“

Stejně jako v předchozím období každý zájemce **má v žádosti realisticky stanovit plánované cílové hodnoty zvolených indikátorů. Naplňování cílových hodnot bude sledováno v průběhu realizace projektu prostřednictvím monitorovacích zpráv. Výstupy programu a související cílové hodnoty indikátorů výstupů programu jsou závazné, protože mají přímou vazbu na aktivity projektu a jeho rozpočet.** Realizace projektu přispívá k plnění výsledku programu, ale dosažení výsledku programu může být závislé na faktorech mimo kontrolu konečného příjemce grantu. Cílová hodnota indikátoru výsledku programu je monitorovací, takže **v případě nenaplnění** to bude zdůvodněno v příslušné monitorovací zprávě.

Kromě relevance projektu k programu zájemce v žádosti definuje účel projektu v návaznosti na stanovený Výsledek programu č. 2 (Zpřístupnění současného umění) a dále také výstupy jednotlivých aktivit včetně souvisejících indikátorů. Tyto výstupy aktivit a související cílové hodnoty indikátorů jsou závazné, protože mají přímou vazbu na aktivity projektu a jeho rozpočet.

Programy na podporu exportu a mezinárodní spolupráce IDU

Tato kapitola je věnována přehledu o programech podpory exportních aktivit IDU. U každého programu je popsána charakteristika a návaznost na strategické materiály, současný stav nastavení cílů, způsobilých žadatelů, podmínek, hodnocení a administrace; rozpočet za posledních pět let (v období 2014–2018) a přehled o poskytnuté podpoře, pokud je k dispozici v přehledné formě.¹⁰ Struktura u jednotlivých programů se drobně liší podle charakteru či délky trvání programu. V případě některých programů přinášíme v úvodu obecnou definici opatření.

Krátkodobá mobilita

Obecná definice

Kulturní mobilita je podle studie ERICarts z roku 2008 definována jako „*dočasný výjezd umělců nebo dalších kulturních profesionálů do zahraničí. Některé formy mobility se týkají osobní mobility (síťování, rezidence), jiné jsou spojeny s mobilitou děl nebo představení v zahraničí. Mobilita neznamená pouze příležitostný přeshraniční pohyb, který může být užitečný pro získání profesní zkušenosti nezbytné pro rozvoj kariéry a uměleckého rozvoje, ale měla by být chápána jako integrální součást běžného pracovního života umělců a dalších kulturních profesionálů.*“¹¹

V roce 2019 byl zpracován autorským týmem informační mezinárodní sítě pro kulturní mobilitu On the Move¹² návrh na revizi této definice: „*Mobilita je ústřední součástí profesní trajektorie umělců a kulturních profesionálů. Zahrnutí dočasného přeshraničního pohybu, často za účelem vzdělání, budování kapacit, síťování nebo z pracovních důvodů, může mít hmatatelné nebo nehmátatelné výstupy v krátkém čase a/nebo může být součástí dlouhodobějšího procesu profesního rozvoje. Mobilita je vědomý proces a ti, kteří se ho účastní, ať už jako přímí účastníci či pouze jako jeho podporovatelé, by si měli uvědomit jeho kulturní, společenské, politické, environmentální, etické a ekonomické dopady.*“¹³

10 Veškeré informace o podpoře u jednotlivých programů jsou podrobně rozepisovány a komentovány ve výročních zprávách IDU. Dostupné [on-line] na: <https://www.idu.cz/cs/o-nas/pro-media>.

11 Definice, se kterou pracuje platforma a webový portál On the Move. Viz: ERICarts. (2008) Mobility Matters: Programmes and Schemes to Support the Mobility of Artists and Cultural Professionals. Dostupné [on-line] na: https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/policy/cultural-creative-industries/documents/mobility-matters-report_en.pdf.

12 On the Move. Cultural mobility information network.

13 On the Move. (2019) Mobility Scheme for Artists and Culture Professionals in Creative Europe countries: Operational study. [Brussels]. Dostupné [on-line] na: <https://www.i-portunus.eu/wp-fuut/wp-content/uploads/2019/04/OS-final.pdf>.

On the Move v jednom ze svých starších materiálů šířeji vymezuje individuální mobilitu následovně:¹⁴

„Pro umělce a kulturní pracovníky znamená mobilita strávit jistý čas v zahraničí – v jiné zemi než v zemi svého pobytu – za účelem získání znalostí/dovedností, vystoupení, účasti na akcích a setkáních, poznání kulturní scény...

Mobilita může mít mnoho různých forem, ty nejběžnějšími jsou:

- *účast na akcích, konferencích, setkáních, v rámci nadnárodních profesních sítí,*
- *krátkodobé pobyty za účelem poznání a kontaktování kulturního sektoru, hledání příležitostí uplatnění se na trhu, hledání partnerů pro spolupráci,*
- *postgraduální vzdělávací kurzy, mistrovské třídy (master classes),*
- *školení/pracovní umístění,*
- *krátko- a střednědobé pobyty za účelem realizace projektu/představení/koprodukce,*
- *výzkumné pobyty,*
- *rezidence,*
- *turné/vystavování.*

Každý typ zkušenosti z mobility má jiný účel a průběh a každá zkušenost z mobility je ze své podstaty unikátní, protože se jedná o zkušenost jednotlivce (i když jde např. o mobilitu skupiny na mezinárodním turné).“

Charakteristika a stručná historie

Program je určen na podporu zahraničních kontaktů v oblasti profesionálního umění. Je otevřen pro oblast divadla, tance, nového cirkusu, hudby, literatury, výtvarného umění, designu, architektury a kulturního managementu. Podporuje výjezdy jednotlivců do zahraničí coby účastníků odborných konferencí, seminářů, workshopů, zasedání mezinárodních sítí, pozorovatelů na festivalech, přehlídkách, výstavách, veletrzích a dalších odborných akcích.

Program je vyhlašován od roku 2013 na základě pověření Ministerstva kultury, Odboru umění, literatury a knihoven, a je financován prostřednictvím MK jako kulturní aktivita.

Zdůvodnění realizace programu a návaznost na strategické dokumenty

Program Krátkodobá mobilita vyplňuje chybějící druh podpory mezinárodní spolupráce v oblasti profesionálního umění. Na státní ani jiné správní úrovni neexistuje podobný typ podpory. Smyslem je především navázání kontaktů a samotný profesní růst účastníka a současně posílení exportu českého umění do zahraničí. Českým profesionálům v umění se tak otevírá možnost navázat přeshraniční spolupráci i získat nové obzory, které jim

¹⁴ On the Move. (2013) Move On!: Cultural Mobility for Beginners.
Dostupné [on-line] na: http://on-the-move.org/files/Move-On-OTMdossiers_2014.pdf.

mohou pomoci v profesním růstu. *Inspiraci načerpanou skrze program Krátkodobá mobilita účastníci zužitkovávají ke zkvalitnění tuzemské kulturní scény.*

Program umožňuje českým umělcům a kulturním pracovníkům inspirovat se kurátorskou a uměleckou tvorbou zahraničních partnerů a navázat kontakty, které mohou prakticky či teoreticky využít ve své budoucí tvorbě. Umělecké procesy a praxe realizované v jednotlivých výstupech (festivaly, konference, workshopy, veletrhy, apod.) vytvářejí nová setkání s ostatními kreativními sektory a zabývají se procesy městské, sociální a ekologické regenerace. Mezinárodní mobilita je základní a moderní strategií pro nové rozvinutí kariéry českých umělců a kulturních pracovníků.

Strategické materiály

Státní kulturní politika na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025): priorita 4, záměr 4.2 Podporovat mobilitu, opatření 4.2.2 Posílit dotační programy podporující mezinárodní spolupráci a mobilitu umělců.¹⁵

Koncepce podpory umění na léta 2015–2020, úkol č. 28 Podporovat programy a projekty, které usnadňují mobilitu umělců, uměleckých děl a služeb. V této souvislosti podporovat projekty mezinárodních rezidencí umělců, teoretiků, uměleckých manažerů v ČR i v zahraničí.¹⁶

Rozpočet

Tabulka č. 4: Rozpočet programu Krátkodobá mobilita v letech 2014–2018

Rok	Náklady
2014	377 000 Kč
2015	591 000 Kč
2016	788 000 Kč
2017	1 311 000 Kč
2018	1 325 000 Kč

Zdroj: IDU

Cíl, podmínky, hodnocení a administrace

Cílem programu je podpořit mezinárodní spolupráci a profesionalizaci českého umění prostřednictvím oborové výměny zkušeností a kontaktů, profesního růstu, iniciace spolupráce se zahraničními partnery a mobility umělců i uměleckých děl.

15 Ministerstvo kultury ČR. (2015) Státní kulturní politika na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025). Praha. Dostupné [on-line] na: <https://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>.

16 Ministerstvo kultury ČR. (2015) Koncepce podpory umění v České republice na léta 2015–2020. Praha. Dostupné [on-line] na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/koncepcpodporyumeni_2015-2020-web-2-3537.pdf.

Výzvy se vyhlašují dvakrát ročně (zpravidla v lednu a září) a uznatelné jsou i žádosti na podporu již uskutečněných výjezdů/projektů. Program má definované způsobilé žadatele, zaměření, podmínky podpory (viz výše) a kritéria hodnocení.

Zaměření a podmínky:

- Zahraniční cesta musí mít charakter účasti na prestižní akci v zahraničí.
- Cesta musí mít nekomerční charakter.
- Cesta se musí týkat pouze oboru, v němž IDU působí (popřípadě jejich kombinace): divadlo, tanec, nový cirkus, hudba, literatura, výtvarné umění, design, architektura či kulturní management.
- Zahraniční cesta nemůže mít charakter stáže, studijního či rezidenčního pobytu a nesmí být součástí studentské nebo pedagogické mobility (např. doktorská studia a další). Podpora se nevztahuje na dlouhodobé pobyty, např. na výjezd na měsíční workshop, stáž či rezidenční pobyt v zahraničí.
- Program není určený k financování hostování souboru na akci v zahraničí. Na podporu výjezdů do zahraničí slouží jiné grantové nástroje MK.
- V souladu s principy udržitelné mobility musí žadatel pro cesty mezi 100 až 700 km použít vlak nebo autobus. Jiné dopravní prostředky lze použít pouze v případě politické nestability či nefunkční dopravní infrastruktury v daném regionu, a to na základě řádného zdůvodnění.
- Podpora cest zástupců mezinárodních nevládních organizací registrovaných v UNESCO bude probíhat v rámci separátního výběrového řízení.
- **Žadatel může být podpořen v jednom kalendářním roce pouze jedenkrát. V případě, že žádosti nebylo vyhověno v prvním kole výběrového řízení, nebude podpořena ani v kole druhém.**
- Program není určen pro přímé financování vzniku uměleckého díla (např. na transport a nákup materiálu v případě výstav nebo financování zkoušek **k již domluvenému projektu**).
- Vzhledem k omezeným finančním prostředkům komise ve většině případů nepodporuje výjezd více zástupců jedné organizace na jednu akci. Pokud takový případ nastane, je nutné doložit podrobné zdůvodnění, kde bude vyspecifikován např. rozdílný účel cesty, jiná aktivita apod.
- Mobilita zaměstnanců příspěvkových organizací státu bude podpořena pouze ve výjimečných případech. Žadatel musí prokázat, že výjezd přesahuje náplň jeho práce v organizaci.

- Zahraniční cesta musí být po všech stránkách (tj. včetně ekonomické) realizována a účetně ukončena v jednom kalendářním roce.

Způsobilí žadatelé:

- fyzické osoby v den podání žádosti starší 18 let, které mají trvalý nebo přechodný pobyt na území ČR (program je tedy otevřen i pro cizí státní příslušníky, kteří splňují tato kritéria)
- fyzická osoba je povinna spolu s přihláškou přiložit:
 - CV a doložit své zkušenosti a znalost oboru formou popisu svých aktivit,
 - motivační dopis,
 - doporučení zastřešujícího oborového profesního sdružení, českého střediska mezinárodní nevládní organizace nebo státní instituce či stanovisko jiné odborné organizace nebo uznávané nezávislé osobnosti,
 - specifikace akce, další dokumenty dokládající význam akce (pozvánku, propagační materiály apod.),
 - kopie dokladu o trvalém nebo přechodném bydlišti v ČR (platí pouze pro cizí státní příslušníky).

Finanční příspěvek je udělován formou příspěvku na cestu a pobyt, to znamená, že se jedná o kofinancování celkových nákladů. Podpora je úspěšným žadatelům vyplacena až po realizaci akce a řádném odevzdání všech požadovaných podkladů. Zahraniční cesta musí být realizována a účetně ukončena v jednom kalendářním roce.

Systém hodnocení

- Žádosti posuzuje komise pro krátkodobou mobilitu složená z odborníků tak, aby byl každý relevantní obor zastoupen; dalšími členy jsou zástupci IDU. Komisi jmenuje jako svůj poradní orgán ředitelka IDU, její složení a činnost jsou upraveny statutem a jednacím řádem, který je vydán formou příkazu ředitelky IDU. Členové komise jsou jmenováni na tři roky. Komise posuzuje všechny žádosti bez ohledu na proporcionální zastoupení jednotlivých oborů. Komise předkládá své závěry ve formě písemného dokumentu ředitelce IDU; rozhodnutí ředitelky je konečné a není proti němu odvolání.

Kritéria hodnocení:

- Mezinárodní význam akce a její přínos pro rozvoj příslušného oboru v ČR.
- Dosavadní výsledky činnosti žadatele.
- Odborné předpoklady žadatele a jeho schopnost předat poznatky ze zahraniční cesty v ČR (praktické uplatnění získaných zkušeností v zahraničí např. formou publikování v odborném tisku, kurátorská příprava apod.).

- Aktivní účast žadatele na akci.
- Přiměřenost nákladů a délky pobytu pro naplnění cílů cesty.
- U opakovaně podpořených žadatelů komise přihlíží k dopadům cesty pro daný obor a ke kvalitě vypracování závěrečných zpráv.

Přijetí žádostí:

- **Žádosti jsou od roku 2019 přijímány na** elektronickém formuláři.

Zveřejňování výsledků:

- Výsledky jsou zveřejňovány na webových stránkách IDU nejpozději do 30 dnů po uzavěření žádostí.

S úspěšnými jsou uzavírány příkazní smlouvy podle občanského zákoníku, které mimo jiné upraví podmínky, výši smluvní ceny, formu zpracování závěrečné zprávy a způsob vyúčtování. Podpora je žadatelům vyplacena až po realizaci akce a řádném odevzdání všech požadovaných podkladů

Informace:

<http://www.idu.cz/cs/o-nas/projekty-a-infoportaly/655-go-and-see>

Základní přehled o podpoře

V letech 2013–2018 bylo podpořeno 378 uchazečů s náklady 4 405 000 Kč. Celkový počet žádostí byl 586.

Tabulka č. 5: Výsledky programu Krátkodobá mobilita 2013–2018

	1. kolo 2013	2. kolo 2013	1. kolo 2014	2. kolo 2014	1. kolo 2015	2. kolo 2015	1. kolo 2016	2. kolo 2016	1. kolo 2017	2. kolo 2017	1. kolo 2018	2. kolo 2018
Celkové údaje												
počet žádostí	19	13	34	31	54	41	43	44	59	86	102	60
počet podpořených projektů	8	8	15	7	30	29	35	31	45	57	71	43
Žádosti dle oborů												
divadlo	11	10	19	15	15	16	15	7	15	23	36	9
tanec/ nový cirkus	5	1	5	7	12	7	7	13	8	10	15	16
výtvarné umění/ architektura	1	1	6	4	19	9	11	9	14	30	26	11
hudba	1	1	4	2	7	7	8	6	20	18	18	23
literatura	1	0	0	3	1	2	2	9	2	5	7	1
Počet podpořených žádostí dle oborů												
divadlo	3	7	9	1	11	10	13	4	12	10	24	10
tanec/ nový cirkus	4	1	2	1	8	9	7	11	8	7	9	10
výtvarné umění/ architektura	0	0	2	2	6	4	7	6	11	21	18	11
hudba	0	0	2	2	4	5	6	5	13	15	14	11
literatura	1	0	0	1	1	1	2	5	1	4	6	1
Celkové požadavky v Kč	328 845	370 947	729 892	684 979	1 048 933	757 138	763 637	691 775	1 089 578	1 299 082	1 978 754	995 591
Celkové náklady žádostí v Kč	423 985	523 764	1 123 671	926 786	1 826 274	1 585 689	1 389 768	1 087 9410-	1 829 462	2 579 718	3 111 165	1 601 055
Přidělené dotace v Kč	87 000	103 000	230 000	110 000	352 000	233 000	515 000	265 000	520 600	679 400	764 000	496 000

Rezidence

Obecná definice

Umělecké rezidence jsou podle příručky pracovní skupiny Evropské unie z roku 2014 definovány následovně:

Umělecké rezidence jsou otevřený koncept. V současné době zahrnují široké spektrum aktivit. Nové technologie umožňují nové zkušenosti včetně rezidencí v digitálním prostoru. Skupina OMC přistoupila k definování pragmaticky tak, aby byl prostor pro tyto změny, ale zároveň aby podstata rezidencí zůstala zachována: Umělecké rezidence poskytují umělcům a dalším kreativním profesionálům čas, prostor a prostředky k práci, individuální nebo kolektivní, v oblastech jejich praxe, kterým mohou věnovat zvýšenou reflexi a pozornost. Rezidence typicky poskytují ubytování, umělecký koučing, podporu tvorby a/nebo možnosti prezentace. Roste počet tematicky zaměřených rezidencí pro spolupráci více umělců, umělců a vědců a dalších expertů z celé řady jiných disciplín a oborů a/nebo tvorby v rámci definované komunity na specifické téma. Rezidence mohou požadovat hmatatelný výstup typu uměleckého díla, výstavy, projektu, workshopu, spolupráce, nebo nemusí naopak programově žádné výstupy požadovat.¹⁷

Detailnější definice je převzata z textů dvou mezinárodních platforem (TransArtists¹⁸ a ResArtist¹⁹), které se uměleckým rezidencím dlouhodobě věnují:

Rezidenční centra zvou umělce, kurátory a další kreativce, aby strávili určitý čas v daném místě a prostoru mimo jejich obvyklé prostředí. Poskytují jim čas pro reflexi, výzkum, prezentaci a/nebo tvorbu/produkci. Rovněž umožňují jednotlivcům zkoumat jejich praxi v rámci širší komunity; potkávat nové lidi, použít nové materiály, zažít život v nové lokalitě. Umělecké rezidence zdůrazňují důležitost smysluplné a různorodé kulturní výměny a „ponoření se“ do jiné kultury.

Některé rezidenční programy jsou součástí větších institucí. Jiné organizace jsou zaměřeny pouze na podporu rezidenčních výměnných pobytů. Umělecké rezidence mohou být součástí muzeí, univerzit, galerií, studií, divadel, municipalit, vládních kanceláří a festivalů. Mohou mít sezonní či celoroční charakter nebo mohou být propojeny s časově omezenou akcí. Existují ve městech či na venkově (ve vesnicích či v přírodních oblastech). Po celém světě existují stovky takových míst a organizací.

Neexistuje jediný model rezidenčního programu či centra, očekávání a požadavky jsou velmi odlišné. Vztah mezi rezidentem a hostitelem je důležitým aspektem rezidenčního programu. Někdy jsou rezidenti silně zataženi do komunity – poskytují prezentace, vedou workshopy nebo spolupracují s místními rezidenty. Jindy pracují osamoceně a mají dostatek času se soustředit a prozkoumat vlastní praxi.

Rezidenční programy používají širokou škálu finančních modelů. V některých případech si rezidenti sami platí pobyt a shání peníze i podporu v rámci svých zemí a sítí, v jiných případech rezidenční programy pokrývají část nebo veškeré náklady pozvaných rezidentů.

¹⁷ European Union. (2014) Policy Handbook on Artists' Residencies. [Brussels]. Dostupné [on-line] na: https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/policy/cultural-creative-industries/documents/artists-residencies_en.pdf.

¹⁸ Viz: <https://www.transartists.org>.

¹⁹ Viz: <https://resartis.org>.

Rovněž se mohou různit procesy žádostí: zdaleka ne všechny programy vyhlašují otevřené výzvy.

Některé pobyty jsou možné pouze na pozvání nebo jsou nabízeny prostřednictvím speciálních partnerství s dalšími institucemi, dotačními tituly či organizacemi.

Mnohdy je zkušenost z rezidence pouhým začátkem dlouhodobějšího vztahu.

Rezidenti se často vrací, aby dokončili projekt, zahájili novou spolupráci nebo se účastnili výstavy, panelu či workshopu.

Charakteristika a stručná historie

IDU spravuje dlouhodobě dva programy rezidenčních pobytů:

– **Program tvůrčích rezidencí**

– **Program tvůrčích rezidencí v Egon Schiele Art Centru v Českém Krumlově**

Od roku 2012 je rovněž dlouhodobým partnerem – **Visegrádského programu rezidenčních pobytů pro literáty (VLRP)**

Praxi IDU odpovídá následující definice:

Rezidence znamená především poskytnutí určitého času a fyzického prostoru umělci, který se po dobu jejího trvání nemusí starat o zajištění své existence a může se věnovat umělecké tvorbě, tedy svému uměleckému rozvoji. Rezidence může být pro jednotlivce či více umělců, kteří společně pracují na vytvoření konkrétního díla. V případě zahraniční rezidence se může jednat i o spolupráci vyslaného umělce s dalšími umělci v místě rezidence. Pokud se rezidence koná v zahraničí, měl by mít autor rovněž čas a příležitost pro prezentaci svého díla, setkání s kolegy a osobami, které mu mohou zprostředkovat či učinit konkrétní nabídky týkající se např. překladu a vydání jeho děl, účasti na festivalu, veletrhu, výstavě apod.

Program tvůrčích rezidencí spočívá v zajištění tvůrčích rezidenčních pobytů pro umělce z ČR v zahraničí a pro zahraniční umělce v ČR. Je otevřen všem uměleckým oborům kromě oblasti filmu, nicméně většinu rezidencí absolvují výtvarníci.

Program funguje již od roku 2004. Byl vytvořen z podnětu IDU především z toho důvodu, že v té době možnost zahraničních rezidencí pro autory z ČR téměř neexistovala. Program je finančně podporován Odborem umění, literatury a knihoven Ministerstva kultury v rámci tzv. kulturních aktivit. Původně byl koncipován výhradně pro reciproční pobyty: jeden projekt zahrnoval vyslání českého umělce či skupiny umělců na rezidenční místo v zahraničí a zároveň byl přijat umělec či skupina umělců na rezidenční pobyt v ČR. Reciproční pobyty byly uskutečňovány vždy na základě vzájemné participace na finančních nákladech. V prvních letech se dařilo toto schéma dodržovat, ale po roce 2008 začaly v souvislosti s recesí převládat jednostranné pobyty českých umělců v zahraničí a počet recipročních pobytů se snižoval. Nicméně i v současné době se IDU podílí na rezidenčních pobytech zahraničních umělců v ČR. Od roku 2007 začal IDU na program spolupracovat s Českými centry, která se podílí na zajištění rezidenčních pobytů v zahraničí. V ČR IDU dlouhodobě spolupracuje s několika rezidenčními centry a organizacemi. Jsou to především MeetFactory,

SE.S.TA a Studio ALTA. Zmiňované organizace se věnují rezidenčním projektům i samy za sebe, tudíž mají zkušenosti i vhodné zázemí pro příjem zahraničních umělců přijímaných samostatně či v rámci recipročních výměn.²⁰

Od roku 2013 IDU spolupracuje s Cenou Česká kniha a každoročně podporuje laureáta Ceny čtenářů, resp. nově Studentské ceny, udělované desetičlennou porotou složenou z gymnaziálních studentů, měsíčním rezidenčním pobytem v polském Krakově.

Kromě podpory ze strany MK IDU v roce 2007 navázal spolupráci s nově založeným Pražským literárním domem autorů německého jazyka na vypsání rezidenčního pobytu pro českého spisovatele v německém Wiesbadenu; v dalších letech spolupráce pokračovala i v rámci jiných německých destinací. Pokud jde o literární rezidence, většina z nich se uskutečňuje pod hlavičkou Visegrádského programu rezidenčních pobytů pro literáty (VLRP), u jehož zrodu IDU stál a je jedním z jeho partnerů (jediným z ČR) od roku 2012 – viz dále kapitola Visegrádský program rezidenčních pobytů pro literáty.

Program tvůrčích rezidencí v Egon Schiele Art Centru (ESAC) v Českém Krumlově

zajišťuje IDU od roku 2004 na základě pověření Ministerstva kultury, které jej předtím samo realizovalo. Tvůrčí pobyty pro oblast výtvarného umění a scénografie jsou určeny především mladým umělcům a studentům závěrečného ročníku vysoké umělecké školy. Mohou trvat 1–2 měsíce. Výběrové řízení do ESAC je zpravidla vypisováno každý rok v říjnu a výsledky zveřejňovány do konce listopadu. Rezidence se realizují ve spolupráce s Nadací Sabarsky-Sonnberger, která zajišťuje rezidenční prostor a tvůrčí podmínky. Díky tomu, že se rezidenční prostory nacházejí v areálu uměleckého centra a jsou využívány i v rámci dalších programů, mají rezidenti programu IDU možnost navázat kontakty s uměleckou domácností i zahraniční scénou a možnost eventuálního zajištění výstavních prostor.

Visegrádský program rezidenčních pobytů pro literáty (VLRP) Cílem programu je větší propojování autorů pocházejících ze zemí Visegrádské skupiny (Česko, Maďarsko, Polsko a Slovensko). Program je každoročně financován Mezinárodním visegrádským fondem (IVF) jako projekt stojící mimo klasické kategorie podporované fondem; jeho hlavním koordinátorem je **Willa Desjusza/Villa Decius (Krakov)**, partnery jsou **Literárne informačné centrum (Bratislava)** a **Petőfi Irodalmi Múzeum (Budapešť)**.

Prioritou programu je podpora kvalitních autorů. Během své několikaleté existence projekt podpořil mobilitu a tvorbu talentovaných literátů, platformu pro výměnu zkušeností, vzájemné obohacování se a poznávání, jeho důležitou součástí je podpora propagace současné literatury a jejích autorů (např. prostřednictvím povinného společného autorského čtení a diskuse). Podmínky, hodnocení a výběrová kritéria jsou uváděna ve výzvách. Žádat mohou prozaici, autoři literatury faktu, básníci a překladatelé s nejméně jednou již vydanou publikací a esejisté, kritici a publicisté s nejméně třemi příspěvky v respektovaných novinách, časopisech či elektronických médiích ve věku od 18 let.

Kritéria výběru:

20 V roce 2015 vydal IDU publikaci 10AiR: Ten Years of the Arts Institute's Artist-in-Residence Programme 2004–2014, která zmapovala deset let fungování programu.

- profesionální přístup k literární tvorbě, dokumentovaný předchozí činností,
- kvalita plánů během rezidenčního pobytu,
- kredibilita rezidenčních plánů,
- bezproblémová spolupráce v rámci eventuální předchozí spolupráce s MVF – připravenost účastnit se veřejných literárních akcí, pořádaných hostitelskou organizací,
- ochota spolupracovat s ostatními třemi visegrádskými rezidenty a hostitelskou organizací za účelem zvýšení tzv. přidané hodnoty V4,
- deklarace být skutečně přítomen v místě ubytování, poskytnutém hostitelskou organizací, a to během celé délky rezidenčního pobytu.

Celkem je každoročně uděleno **32 stipendií** (8 z každé země V4). Rezidenční pobyty se uskutečňují v Praze, Bratislavě, Krakově a Budapešti ve dvou termínech: **jarním** (od 1. 5. do 12. 6.) a **podzimním** (od 1. 9. do 30. 11.); v jednom čase tedy v každém městě pobývají čtyři autoři (vždy po jednom z každé země V4) neboli šestnáct autorů na jaře a dalších šestnáct na podzim. O výběru autorů rozhodují národní komise s tím, že konečné rozhodnutí učiní výběrová komise složená ze zástupců jednotlivých národních komisí a zástupců IVF.

Protože IDU je pouze partnerem programu, za jeho evaluaci je zodpovědný hlavní koordinátor, respektive IVF. V rámci této publikace program zmiňujeme proto, že se ho již účastnil poměrně velký počet českých literátů, od kterých je možné získat zpětnou vazbu a zjistit přínos rezidencí pro jejich tvorbu.

Celkový rozpočet VLRP činí každoročně 114 900 eur, IDU spravuje sumu 14 100 eur; příspěvek IDU se pohybuje v rozmezí 0–20 000 Kč, v návaznosti na kurz koruny vůči euru.

Tabulka č. 6:

Přehled podpory českých literátů v rámci Visegrádského programu rezidenčních pobytů pro literáty

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet českých autorů vyslaných	8	8	8	8	8	8
Počet autorů přijatých (vč. českých)*	8	8	8	8	8	8

Zdroj: IDU

* Zahrnuje každoročně dva české autory, kteří jsou započítáni do počtu vyslaných českých autorů.

Na základě oslovení organizací ze zahraničí rovněž zajišťujeme rezidenční pobyty pro cizí autory (s nulovými náklady pro IDU – např. slovinské nakladatelství Goga nebo německá

Nadace Roberta Bosche).

Informace

<https://www.idu.cz/cs/o-nas/projekty-a-infoportaly/672-rezidence-pro-spisovatele>

Zdůvodnění realizace programu a návaznost na strategické dokumenty

Rezidenční pobyty představují jeden z nejdůležitějších přímých nástrojů podpory současné umělecké tvorby, především v oblasti výtvarného umění a literatury. Výtvarníci a literáti mohou získat přímou podporu na tvorbu v rámci Programu poskytování příspěvků na tvůrčí nebo studijní účely v oblasti profesionálního umění v oborech hudby, divadla a tance, literatury a výtvarného umění Ministerstva kultury či prostřednictvím podpory rezidencí v rámci Českého literárního centra. Literární tvorba je podporována rovněž dotacemi pro překlady do cizích jazyků pro zahraniční nakladatele a dotacemi pro české nakladatele na vydání literárních děl prostřednictvím Ministerstva kultury. Výtvarníci jsou podporováni kromě rezidencí většinou pouze zprostředkovaně – podporou prezentace jejich děl, které mohou napomoci jejich dalšímu prodeji. Honoráře za vystavovaná díla v rámci výstavních projektů jsou poskytovány zatím spíše ojediněle.

Strategické materiály

Státní kulturní politika na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025): priorita 4, záměr 4.2 Podporovat mobilitu, opatření 4.2.2 Posílit dotační programy podporující mezinárodní spolupráci a mobilitu umělců²¹

Koncepce podpory umění na léta 2015–2020, úkol č. 28 Podporovat programy a projekty, které usnadňují mobilitu umělců, uměleckých děl a služeb. V této souvislosti podporovat projekty mezinárodních rezidencí umělců, teoretiků, uměleckých manažerů v ČR i v zahraničí.²²

Rozpočet

Tabulka č. 7: Rozpočet programu Tvůrčí rezidence v letech 2014–2018

Rok	Náklady
2014	747 000 Kč
2015	720 000 Kč
2016	723 000 Kč
2017	827 000 Kč
2018	736 000 Kč

Zdroj: IDU

21 Viz: <https://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>.

22 Viz: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/koncepcepodporyumeni_2015-2020-web-2-3537.pdf.

Tabulka č. 8:

Rozpočet programu Tvůrčí rezidence v Egon Schiele Art Centru v Českém Krumlově
v letech 2014–2018

Rok	Náklady
2014	457 000 Kč
2015	426 000 Kč
2016	397 000 Kč
2017	392 000 Kč
2018	426 000 Kč

Zdroj: IDU

Cíl, podmínky, hodnocení a administrace

Cílem programu **Tvůrčí rezidence** je podpora zahraniční mobility umělců a rozvoj jejich tvorby přispívající k možnosti uplatnění na zahraničním trhu.

Program tvůrčích rezidenčních pobytů je otevřený a flexibilní, reaguje na současnou situaci, není omezen věkovou hranicí žadatelů, umožňuje účast i studentům posledního ročníku uměleckých vysokých škol a upřednostňuje spíše kratší dobu pobytu (dva až tři měsíce na rozdíl od šesti měsíců až jednoho roku požadovaných MK).

IDU na základě dlouhodobých kontaktů aktivně vyhledává partnery doma i v zahraničí, vypisuje výběrová řízení na jednotlivé rezidenční pobyty v zahraničí, organizuje ateliéry pro zahraniční umělce v ČR a poskytuje i další servis vybraným stipendistům – domácím i zahraničním (např. zajištění prezentace díla).

V případě literárních rezidencí (mimo VLRP, viz níže) je autorům hrazena doprava z/do místa pobytu a poskytnut příspěvek na výlohy spojené s rezidencí ve výši 10 000 Kč/měsíc; poskytnuto/uhrazeno je rovněž ubytování.

V případě ostatních rezidencí je adeptům hrazena doprava z/do místa pobytu, ubytování a poskytnut příspěvek na rezidenci ve výši odpovídající délce a místu pobytu.

Zaměření, podmínky, způsobilí žadatelé, systém hodnocení a kritéria hodnocení jsou stanovovány vždy v souvislosti s konkrétní výzvou a charakterem rezidence. Výběr umělců pro pobyty v zahraničí probíhá vždy formou výběrového řízení na české straně. IDU stanovuje odbornou komisi složenou z profesionálních zástupců dané oblasti (teoretici umění, vysokoškolští profesori, umělci, kritici atd.), při posuzování přihlášek přihlíží zejména k zaměření rezidenčního programu a podmínkám hostitelské organizace, k tvorbě a konceptu přihlášených umělců. Pořadí kandidátů je sestaveno na základě bodovacího systému. V některých případech o konečném příjemci podpory může rozhodnout partnerská organizace v zahraničí.

Výzvy jsou vyhlašovány příležitostně, snahou je dodržet přiměřený časový harmonogram (výzva – výběrová komise – výsledky – rezidence); zveřejnění na webu IDU a dalších

relevantních informačních kanálech (Culturenet.cz, ArtsInfo, Akce CCA + e-mailové kontakty adekvátní k zaměření rezidenčního pobytu).

Formulář žádosti obsahuje základní informace o žadateli a dále je vyžadován motivační dopis. Členové výběrové komise vybírají kandidáta a náhradníka v otevřené diskusi nad jednotlivými žádostmi. Výsledky jsou zveřejněny na webových stránkách IDU.

IDU s účastníky rezidencí uzavírá příkazní smlouvu (v souladu s ustanovením § 2430 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku), na základě které je jim vyplácen příspěvek na rezidenci (hradí se doprava a částka na výlohy). Ve smlouvě se příjemci podpory zavazují k vypracování zprávy z rezidence a přiložení obrazového materiálu. S partnerskou organizací (která většinou poskytuje ubytování) je uzavírána smlouva o spolupráci, v některých případech je předlohou smlouva dodaná partnery (českými/zahraničními).

Informace

<https://www.idu.cz/cs/o-nas/projekty-a-infoportaly/670-rezidence-v-zahranici>

Cílem programu **Tvůrčí rezidence v Egon Schiele Art Centru v Českém Krumlově** je podpora mobility umělců a rozvoj jejich tvorby přispívající k možnosti uplatnění na domácím i zahraničním trhu.

Zaměření a podmínky:

- Pobyty mohou trvat 1–2 měsíce.
- Tvůrčí pobyt umožňuje rezidentovi bezplatně využívat ateliér o rozloze 63,19 m² a apartmá o rozloze 39,35 m².
- Rezident obdrží 12 000 Kč měsíčně na náklady spojené s pobytem.
- Pobyt není určen pro teoretický výzkum.

Způsobilí žadatelé:

- Mladí umělci a studenti závěrečného ročníku vysoké umělecké školy.

Uchazeči jsou povinni vyplnit přihlášku a předložit:

- Popis projektu, který bude umělec v ateliéru realizovat včetně preference délky pobytu (v rozsahu max. jedné strany).
- Profesní životopis žadatele a přehled dosavadních realizovaných projektů včetně obrazové dokumentace tvorby z posledních let (max. dvacet fotografií nebo katalog).
- V případě ukončení VŠ studia doklad o jeho ukončení, v případě studia závěrečného ročníku VŠ doklad o studiu.

Systém hodnocení:

Žádosti posuzuje výběrová komise stanovená IDU složená z odborníků na výtvarné umění a scénografii.

Kritéria hodnocení:

- Kvalita plánu projektu, který bude umělec v ateliéru realizovat.
- Kvalita dosavadní tvorby a realizovaných projektů.

Výběrové řízení je zpravidla vypisováno každý rok v říjnu a výsledky jsou zveřejňovány do konce listopadu. Výzvy a výsledky jsou zveřejňovány na webu IDU.

Informace:

<https://www.idu.cz/cs/o-nas/projekty-a-infoportaly/671-rezidence-v-egon-schiele-art-centru>

Základní přehled o podpoře

Celkem bylo v rámci programu tvůrčích rezidencí v letech 2014–2018 podpořeno 48 zahraničních pobytů umělkyně a umělců z ČR a 16 pobytů zahraničních umělkyně a umělců v ČR.

Tabulka č. 9: Přehled rezidencí v rámci Programu tvůrčích rezidencí v letech 2014–2018

Rok	Vyslaní/ přijatí	Umělec/umělkyně	Obor	Místo rezidence	Počet
2014	vyslaní	Tereza Fišerová	vizuální umění	Brusel, Belgie	
		Spitfire Company (6 osob)	tanec	Brusel, Belgie	
		Viktor Čech	kurátorství	Liege, Belgie	
		Marianna Seranová	kurátorství	Liverpool, Velká Británie	
		David Helán	vizuální umění	Bukurešť, Rumun- sko	
		Marta Fišerová	vizuální umění	Bukurešť, Rumun- sko	
		Tomáš Hrůza	fotografie	Mexico City, Mexiko	
		Patrik Linhart	literatura	Wales, Velká Britá- nie	
		Věra Nosková	literatura	Krakov, Polsko	
					14
	přijatí	Plinio Vinicio Villagrán Galindo	vizuální umění	Praha	
					1

Rok	Vyslaní/ přijetí	Umělec/umělkyně	Obor	Místo rezidence	Počet
2015	vyslaní	Markéta Magidová, Tereza Ondráková	vizuální umění, choreografie	Brusel, Belgie	
		Eliška Perglerová	vizuální umění	Brusel, Belgie	
		Jan Zdvořák	vizuální umění	Bukurešť, Rumunsko	
		Martina Smutná	vizuální umění	Bukurešť, Rumunsko	
		Martin Janíček	performance	Sura Medura, Sri Lanka	
		David Vaughan	literatura	Krakov, Polsko	
					7
	přijetí	Naomi Fitzsimmons	vizuální umění	Praha	
		Klemen Pisk	hudba, litera- tura	Praha	
		Elizabeta Lindner	překladatelství	Praha	
					3
2016	vyslaní	Janek Rous	vizuální umění	Bukurešť, Rumunsko	
		Tereza Málková	architektura	Bukurešť, Rumunsko	
		Petr Švolba	vizuální umění	Brusel, Belgie	
		Adam Vačkář	vizuální umění	Brusel, Belgie	
		Michal Novotný	kurátorství	Londýn, Velká Británie	
		Vera Ondrašíková	choreografie	Birmingham, Velká Británie	
		Barbora Kleiphamlová	vizuální umění	Londýn, Velká Británie	
		Iva Pekárková	literatura	Krakov, Polsko	
		Štěpán Kučera	literatura	Bělehrad, Srbsko	
					9
2017	vyslaní	Martina Růžičková	performance	Bukurešť, Rumunsko	
		Jiří Havelka	režie	Brusel, Belgie	
		Miřenka Čechová	choreografie	Brusel, Belgie	

Rok	Vyslaní/ přijatí	Umělec/umělkyně	Obor	Místo rezidence	Počet
		Tereza Jindrová	kurátorství	Londýn, Velká Británie	
		Roman Štětina	vizuální umění	Londýn, Velká Británie	
		Aleš Čermák	vizuální umění	Londýn, Velká Británie	
		Markéta Mráčková, Barbora Šimonová	vizuální umění	Charkov, Ukrajina	
		Josef Moník	literatura	Bělehrad, Srbsko	
		Marie Iljašenko	literatura	Lvov, Ukrajina	
					10
	přijatí	Dato Chigholashvili	vizuální umění	MeetFactory, Praha	
		Juliyen Hamilton	choreografie	Studio Alta, Praha	
					2
2018	vyslaní	Terezie Unzeitigová	vizuální umění	Bukurešť, Rumunsko	
		Michal Kindernay	vizuální umění	Bukurešť, Rumunsko	
		Lucie Drdová	kurátorství	Londýn, Velká Británie	
		Zuzana Jakalová	kurátorství	Liverpool, Velká Británie	
		Aneta Fodorová	performance	Sura Medura, Srí Lanka	
		Marta Fišerová	vizuální umění	New York, USA	
		Bianca Bellová	literatura	Krakov, Polsko	
		Marek Šindelka	literatura	Skotsko, Velká Británie	
					8
	přijatí	Serge Klymko	vizuální umění	MeetFactory, Praha	
		Oleksiy Radynski,	vizuální umění	MeetFactory, Praha	
		David Chychkan	vizuální umění	MeetFactory, Praha	
		Oleksander Pavlov	vizuální umění	MeetFactory, Praha	
		Juliyen Hamilton	choreografie	Studio Alta, Praha	
		Rasmusen Ölme	choreografie	Studio Alta, Praha	
		Bari Kim & NAMO	choreografie	SE.S.TA,	
		Howool Baek a Matthias Erian	choreografie	SE.S.TA,	
					10

Zdroj: IDU

Programu tvůrčích rezidencí v Egon Schiele Art Centru v Českém Krumlově

V letech 2014–2018 bylo v rámci programu podpořeno celkem 59 umělkyní a umělců.

Tabulka č. 10: Přehled rezidencí v rámci Programu tvůrčích rezidencí v Egon Schiele Art Centru v Českém Krumlově v letech 2014–2018

Rok	Umělec
2014	Ondřej Basjuk, David Böhm, Martin Bražina, Matouš Lipus, Markéta Mráčková, Barbora Šimonová, Eliška Perglerová, Tereza Příhodová, Štěpán Soukup, Adéla Taubelová, Miroslava Večeřová, Viktor Vejvoda, Daniel Vlček
2015	Markéta Magidová, Kateřina Kučerová, Petra Lelláková, Lucie Mičíková, Veronika Přikrilová, Steinar Gumpen Paal, Karolína Mikesková, Nikola Brabcová, Lenka Burdová, Marek G. Hruška, Kateřina Drahošová, Adéla Součková, Aneta Šebelková, Olga Šimová
2016	Dominika Hadelová, Petr Švolba, Filip Jakš, Michal Cáb, Martin Prudil, Monika Manderlová, Jana Kasalová, Matěj Lipavský, Apolena Vanišová, Jakub Valenta, Nikola Klinger, Šárka Koudelová
2017	Lucie Jestřabíková, Pavla Dundálková, Šárka Zahálková, Radim Langer, Alžběta Bačíková, Marek Hlaváč, Anna Ročňová, Jan Boháč, Lucie Lučanská, Max Dvořák, Kateřina Svitáková, Tereza Obšivačová
2018	Kryštof Brůha, Jana Horálková, Dalibor Knapp, Pamela Kuťáková, Šimon Levitner, Zuzana Pernicová, Pavel Skrott, Ondřej Vavrečka

Zdroj: IDU

Exportní hudební kancelář SoundCzech

Obecná definice

V řadě zemí je formou částečného financování podporován export domácí produkce prostřednictvím exportních hudebních kanceláří (export music office). Tyto kanceláře mají velmi různorodou podobu a státy je podporují různými způsoby. V některých případech projektově (Rakousko), v jiných institucionálně (Francie). Kanceláře vznikly jako reakce na narůstající konkurenci, někdy byly iniciovány existujícími organizacemi (příklad Hudebního informačního střediska v Rakousku) nebo byly založeny jako samostatné organizace.

Do roku 2013 fungovala i European Music Office, která exportní kanceláře mnohdy iniciovala a fungovala mj. na základě jejich členských příspěvků.

Podpora exportních kanceláří je většinou částečně veřejná (z 50–70 %), částečně dotována národními pobočkami IFPI, popř. kolektivními správci nebo členskými příspěvky. Činnost kanceláří je různorodá, někde zahrnuje pouze poradenskou a informační podporu, jinde i přímou produkční a výjezdni podporu umělcům a firmám.

Kanceláře fungují pod různými názvy v mnoha evropských zemích. Jedná se např. o Austrian Music Export, Bureau Export France, Creative Catalonia, Estonia Music, Export Music Sweden, Music Export Lithuania, Music Finland nebo Music Norway. Za úspěšně fungující jsou považovány především kanceláře severských zemí. Ze zemí mimo Evropu existují kanceláře rovněž např. v Austrálii, na Filipínách, v Izraeli, na Jamajce, v Jihoafrické republice, Kanadě, Mexiku, Nigérii, na Novém Zélandě, v Rusku a ve Venezuele.²³

Charakteristika a stručná historie

V roce 2017 byla v rámci IDU zahájena činnost proexportní hudební kanceláře SoundCzech pro ČR.

Hlavním cílem kanceláře je podpora „současné konkurenceschopné hudby“ vzniklé na území ČR v nejširším žánrovém záběru (world music, rock-pop, elektronická hudba, hip-hop, jazz, alternativní hudba, další podžánry a fúze; v některých specifických případech může podporovat i projekty současné klasické hudby).

Dílčí cíle kanceláře:

1. Propagovat českou hudební scénu v zahraničí

- organizace, koordinace a finanční podpora prezentace české hudební produkce na relevantních veletrzích, showcase festivalech apod.
- podpora a propagace českých hudebních umělců na mezinárodním hudebním trhu s tím, že podpora bude závislá na schopnostech a příležitostech se prosadit. Výběr podpořených umělců bude napojen na potřeby trhu.

23 Žáková, Eva a kol. (2015) Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR. Svazek II. Stav, potřeby a trendy. Praha: Institut umění – Divadelní ústav.
Dostupné [on-line] na: <https://prospero.divadlo.cz/download/epub.php?id=730>.

2. Podporovat odborné vzdělávání (VET – vocational educational training) formou neformálních vzdělávacích kurzů, workshopů, koučinku apod.:

- pro české hudební umělce
- pro další aktéry hudebního sektoru (promotéry, manažery, agenty, produkční atd.)
- nastavení základního know-how profesionality v hudebním průmyslu

3. Vytvořit platformu z řad zástupců hudebního průmyslu v ČR s cílem podpořit jeho infrastrukturu

- šířit povědomí o českém hudebním průmyslu
- podporovat spolupráci mezi jednotlivými aktéry a segmenty hudebního průmyslu
- napomáhat výměně informací, zkušeností, příkladů dobré praxe a provázanosti dílčích proexportních a vzdělávacích aktivit

4. Vyhledávat finanční lokální i zahraniční partnery (fundraising)

- strategické partnery
- komerční partnery
- projektové partnery
- grantové možnosti
- podporu ze strany ministerstev, měst a jejich organizací

5. Propojovat české hudební profesionály s mezinárodní scénou

- propojování a navázání kontaktů (hudební průmysl, média a další)
- podpora obchodní činnosti
- podpora a usnadnění výměnných projektů (hudba, hudební průmysl, vzdělání)
- propojování českého hudebního průmyslu s relevantními mezinárodními partnery prostřednictvím výměnných a společných projektů, posilovat regionální hudební průmysl v rámci regionů střední a východní Evropy a tím přispět k navýšení konkurenceschopnosti na globálním hudebním trhu; kromě tohoto regionu se kancelář zaměří i na relevantní zahraniční trhy na základě dlouhodobého konceptu či aktuální zahraniční kulturní politiky

6. Marketing a vize

- vytvoření značky české hudby, která reprezentuje kvalitu prostřednictvím úspěšných umělců a efektivní propagace

7. Vytvořit a aktualizovat základní informační platformu – informační web s adresáři a odkazy na aktéry českého hudebního průmyslu, který bude sloužit jako informační kanál pro lokální hudební průmysl, ale také pro potřeby v zahraničí

8. Podporovat infrastrukturu českého hudebního průmyslu a vytvářet trvale udržitelný systém

- iniciovat vytvoření klastrů ve všech segmentech hudebního průmyslu
- implementovat českou platformu do mezinárodní sítě
- lobovat a prezentovat zájmy českého hudebního průmyslu na mezinárodní úrovni
- podporovat spolupráci s dalšími, nejen kulturními a kreativními odvětvími (cestovní ruch, gastronomie, filmový průmysl apod.) a přispívat tak ke komplexní prezentaci české kultury

Zdůvodnění realizace programu a návaznost na strategické dokumenty

Vznik kanceláře iniciovali sami aktéři českého hudebního sektoru. V roce 2015 se uskutečnila první schůzka aktérů, kterou svolal IDU. Následně podpořil přípravu vzniku kanceláře, vytvoření konceptu a jeho předložení Ministerstvu kultury. Kancelář je financována Odborem umění, literatury a knihoven MK jako kulturní aktivita. Na financování prezentace české hudby v zahraničí, konkrétně na festivalech a veletrzích, se podílí rovněž Odbor mezinárodní spolupráce Ministerstva kultury.

Před vznikem kanceláře byl hudební export v rámci IDU podporován formou prezentace na dvou významných hudebních veletrzích: MIDEM (od roku 2005) a WOMEX (od roku 2012) prostřednictvím Odboru mezinárodních vztahů MK.

V roce 2016 byla poprvé již v rámci pilotního provozu kanceláře podpořena účast na festivalu Eurosonic Noorderslag. Tento ročník byl pro země střední a východní Evropy obzvlášť důležitý, neboť tyto země dostaly větší prostor, aby představily své umělce v rámci projektu CE-Etep mnohem viditelněji, než bylo doposud možné. ČR dostala výjimečnou možnost představit tři české hudební umělce. Od roku 2017 se v rámci rozpočtu vzniklé proexportní kanceláře začala podporovat účast zástupců SoundCzech a českých hudebních profesionálů/umělců na dalších zahraničních showcase festivalech, jako například: MENT, Tallinn Music Week, SHARPE, Jazzahed! C/O Pop, Spring Break, Reeperbahn, Hear the City Cracow, Waves Vienna, MaMA Paris, B.U.S.H. nebo PIN.

Strategické materiály

Státní kulturní politika na léta 2015–2020, Priorita 4, opatření 4.5.1 Podporovat zahraniční prezentaci českého profesionálního i neprofesionálního umění²⁴

Koncepce podpory umění v České republice na léta 2015–2020; úkol č. 35 Založit a podporovat činnosti Czech Music Export Office zaměřené na propagaci současné hudby v zahraniční a její postavení na zahraničních trzích; úkol č. 33 Podporovat vstup českých subjektů, zboží a služeb na nové trhy; podporovat účast a uměleckou prezentaci českých subjektů na zahraničních veletrzích, přehlídkách, festivalech a fórech s cílem rozšířit distribuci a zvýšit export²⁵

Rozpočet

Kancelář SoundCzech je financována Odborem umění, knihoven a literatury a veletrhy jsou financovány Odborem mezinárodní spolupráce Ministerstva kultury prostřednictvím tzv. Kulturních aktivit.

Tabulka č. 11: Rozpočet kanceláře SoundCzech a hudebních festivalů a v letech 2014–2018

Rok	2014	2015	2016	2017	2018
SoundCzech			613 000 Kč	3 529 000 Kč	4 179 000 Kč
Veletrhy	780 000 Kč	720 000 Kč	993 000 Kč	870 000 Kč	841 000 Kč

Zdroj: IDU

Cíl, podmínky, hodnocení a administrace

Hlavním cílem činností a programů kanceláře je podpora „současné konkurenceschopné hudby“ vzniklé na území ČR v nejširším žánrovém záběru (world music, rock-pop, elektronická hudba, hip-hop, jazz, alternativní hudba, další podžánry a fúze; v některých specifických případech může podporovat i projekty současné klasické hudby).

Kancelář si za účelem naplnění cíle v prvních letech existence vytyčila hlavní cíle strategické podpory a postupně zavedla konkrétní programy s otevřenými výzvami. V roce 2019 kancelář vyhlašuje otevřené výzvy v rámci pěti podpůrných programů. Každý program má stanovený cíl, podmínky a kritéria hodnocení. Kromě toho Kancelář zajišťuje každoročně účast na následujících hudebních veletrzích.

Hudební veletrhy

Kancelář vybírá veletrhy a akce, kterých se účastní, podle jejich významu, zaměření i podle místa konání – pokrytí daného území. Některé veletrhy nabízí národní účast formou stánků, některé nikoliv. Kancelář vytváří zázemí pro účastníky z ČR. Pro účast jednotlivých aktérů hudebního průmyslu na daných akcích vypisuje výzvy v rámci programu Links OUT (viz níže). Veletrhy a festivaly si sami vybírají umělce pro vystoupení. Některé z nich vydávají výzvy a hudebníci se musí sami přihlásit. Kancelář v případě, že organizátoři vyberou české hudební umělce, přispívá na jejich cestovní náklady.

24 Viz: <http://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>.

25 Viz: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/koncepcpodporyumeni_2015-2020-web-2-3537.pdf.

Výběr veletrhů podle významu a velikosti, na kterých kancelář opakovaně zajistila účast ČR:

— **EUROSONIC NOORDESLAG**

místo konání: Groningen, Nizozemí

termín konání: leden

www.esnl.com

Eurosonic je největší evropský hudební showcase festival a platforma. Je zaměřen na představení nových talentovaných kapel žánrů indie, rock, pop, elektronika a další. Festivalová část se odehrává ve více než třiceti klubech a představí na tři sta hudebních uskupení. Koncerty jsou navštěvovány předními mezinárodními profesionály i hudební veřejností. V rámci konferenční části probíhá řada veřejně přístupných či uzavřených workshopů, panelových diskusí či přednášek k aktuálním tématům na mezinárodním hudebním trhu.

— **REEPERBAHN**

místo konání: Hamburg, Německo

termín konání: září

www.reeperbahnfestival.com/en

Reeperbahn je druhou největší evropskou událostí s účastí tisícovky evropských a mezinárodních hudebních profesionálů. Festival se chlubí titulem největšího klubového festivalu v Evropě. Hostí kolem 600 koncertů a konferencí pro hudební profesionály aktivní v hudebním a kreativním digitálním průmyslu.

— **WOMEX**

místo konání: na různých místech, putovní charakter

termín konání: říjen

<http://www.womex.com>

WOMEX je největší putovní mezinárodní hudební festival „world music“. SoundCzech tradičně zajišťuje na festivalu český stánek jako zázemí a místo setkání pro hudební profesionály.

— **MIDEM**

místo konání: Cannes, Francie

termín konání: červen

<https://www.midem.com>

IDU tradičně zajišťoval účast na veletrhu MIDEM formou stánku. SoundCzech v roce 2018 dosavadní účast přerušil z důvodu finanční a profesionální neefektivity případné účasti na akci. Kancelář podpořila pouze účast jednotlivých zájemců. Zájem o veletrh nebyl velký.

Budeme se účastnit jinou formou než doposud, primárně jako proexportní kancelář v rámci společných prezentací ostatních exportních kanceláří.

— **WAVES VIENNA**

místo konání: Vídeň, Rakousko

termín konání: září

<https://www.wavesvienna.com>

Waves Vienna je důležitým hudebním showcase festivalem a konferencí ve střední Evropě. Nabízí možnost představit hudební umělce mezinárodním agenturám a navázat spolupráci s profesionály ze sousedních zemí. Každoročně je zde možnost představit minimálně tři české hudební umělce.

— **MENT**

místo konání: Lublaň, Slovinsko

termín konání: únor

www.ment.si

Je jedním z předních mezinárodních hudebních festivalů v regionu střední a východní Evropy. Pyšní se oceněním Best Small and Best Indoor Festival in Europe. Přestože se jedná o mezinárodní festival, pro české hudební profesionály a umělce je významnou akcí při vstupu na hudební trh ve Slovinsku a okolních zemích.

— **TALLINN MUSIC WEEK**

místo konání: Tallinn, Estonsko

termín konání: duben

<https://tmw.ee>

Cílem účasti na tomto estonském hudebním showcase festivalu v roce 2018 bylo navázání kontaktů v tamním regionu. SoundCzech podpořil sedm hudebních profesionálů a zorganizoval pro celou českou výpravu speedmeeting. Záměrem akce bylo otevřít pro českou delegaci dveře na balticko-skandinávský trh. Zpětná vazba od účastníků však nebyla dostatečně přesvědčivá. Vzhledem k destinaci je tato akce finančně náročnější.

Momentálně se mění profil celé akce a jedná se také o budoucích možnostech pro české kapely. Program se hodlá soustředit na mladé progresivní experimentální hudební umělce, což by byla příležitost pro naše klasické a experimentální hudební umělce představit se mezinárodnímu publiku. Z tohoto důvodu plánujeme účastnit se TMW opět v roce 2020.

— **SHARPE**

místo konání: Bratislava, Slovensko

termín konání: duben

<http://sharpe.sk>

Konference a festival SHARPE je nová a nejvýznamnější událost tohoto typu na Slovensku. Pro české hudební profesionály či umělce je zcela jistě ideálním místem pro navázání kontaktů se slovenskými partnery.

— **JAZZAHEAD!**

místo konání: Brémy, Německo

termín konání: duben

www.jazzahead.de/en

Festival Jazzahead! je veletrhem, showcase festivalem, konferencí, přehlídkou a místem pro setkávání mezinárodní jazzové scény. Tato hudební událost se stala Mekkou pro globální networking v oblasti jazzu. Do budoucna SoundCzech usiluje o zaměření festivalu na českou jazzovou scénu.

— **C/O POP**

místo konání: Kolín nad Rýnem, Německo

termín konání: duben

<https://c-o-pop.de/festival>

Hudební festival c/o Pop v Kolíně nad Rýnem je vyhrazený především na německý a regionální trh. Zatímco festival Reeperbahn je zaměřen na mezinárodní hudební trh, c/o Pop se stal důležitou událostí pro německý a regionální trh. Ačkoliv se tyto dva festivaly odehrávají v krátkém časovém rozmezí, mají oba vysoká čísla návštěvnosti. Odlišují se svým zaměřením, c/o Pop shromažďuje středně velké společnosti a projekty, které se snaží prorazit na mezinárodní trh. Účast na tomto festivalu je efektivní především při navazování kontaktů v rámci německého trhu.

— **SPRING BREAK**

místo konání: Poznaň, Polsko

termín konání: duben

<https://spring-break.pl>

Spring Break je významnou mezinárodní událostí na polském trhu. Účast českých hudebních profesionálů je přínosem pro naši hudební scénu a nástrojem, jak prorazit na polský trh, který je pro ČR zásadní nejen svou velikostí, ale i geografickou dostupností. Přestože hlavním cílem akce je představit polské talenty osobnostem hudebního průmyslu, lze na ní navázat kontakt s přítomnými delegáty největších polských nahrávacích a streamingových společností, zástupců festivalů a klubů apod. Firmu organizující tento polský showcase festival koupila společnost Live Nation, což způsobilo momentální nejasnosti ohledně budoucnosti akce. O účasti na festivalu Spring Break se rozhodneme podle aktuálního vývoje.

— **MAMA PARIS**

místo konání: Paříž, Francie

termín konání: říjen

<http://www.mamafestival.com/en/convention>

MaMa Paris je jedna z největších hudebních akcí v Paříži. Deset klubů hostí showcase festival, kde se každoročně představí mix francouzských a mezinárodních hudebních umělců již etablovaných na mezinárodním trhu, ale i nováčků, kteří mají možnost vystoupit před velkým počtem zahraničních hudebních profesionálů. Pro SoundCzech je prezentace na této akci zásadní k navázání důležitých kontaktů a rozšíření možnosti prezentace českých hudebních umělců na francouzském hudebním trhu.

— **B.U.S.H.**

místo konání: Budapešť, Maďarsko

termín konání: listopad

<http://budapestshowcasehub.com>

B.U.S.H. je významnou hudební akcí se zaměřením na region východní Evropy. Tento showcase festival nabízí i konferenční část s řadou přednášek s aktuálními tématy z hudebního průmyslu.

— **PIN**

místo konání: Skopje, Severní Makedonie

termín konání: listopad

<https://pinconference.mk>

Showcase festival PIN ve Skopji je první akce tohoto druhu v Makedonii. Účast na akci přináší možnosti navázání kontaktů s hudebními profesionály v tomto regionu.

Tabulka č. 12: Přehled programů SoundCzech, jejich způsobilých žadatelů, zaměření, cílů a hodnotících kritérií

Název	Kdo může žádat	Zaměření a cíl	Kritéria hodnocení
SoundCzech – Connect (podpora výměnných koncertů)	Zástupce hudebního umělce/skupiny , kteří splňují základní podmínky: – minimálně jedno vydané album – minimálně 30 odehraných koncertů (prokazatelně) – aktivní propagace (webové stránky, Facebook, Spotify, Soundcloud ad.)	Podpora hudebních umělců a jejich prvních exportních aktivit Cíl: podpora mezinárodní spolupráce a zvýšení návštěvnosti vystoupení hudebních umělců a skupin v zahraničí Výměnou se rozumí to, že český hudební umělec/skupina pozvou zahraničního hudebního umělce/skupinu na společné koncertní vystoupení na území ČR – a naopak zahraniční hudební umělec/skupina pozvou českého hudebního umělce/skupinu na společné vystoupení v zemi jejich původu. Program zahrnuje i vzdělávací část: zkušenosti experti aktivní v organizaci zahraničních koncertů poskytují své know-how a zkušenosti z praxe příjemcům podpory.	Hlavní kritéria: – plán výměnného projektu (rozepsaný záměr výměnného projektu s výhledem do budoucna, například plánovaná další spolupráce, společné turné) – dosavadní zkušenosti a úspěchy hudebního umělce/hudební skupiny – relevantnost výměnného projektu (předpokládaná návštěvnost zahraničního koncertu a vhodnost žánrového propojení se zahraničním hudebním umělcem/skupinou)
SoundCzech – Links OUT (podpora networkingu hudebních profesionálů v zahraničí)	Hudební profesionálové (manažeři kapel, hudební umělci, pokud zastupují svou kapelu, promotéři, bookingové agentury, novináři, organizátoři hudebních festivalů, programoví manažeři hudebních klubů, nahrávací studia, labely, nezávislá hudební vydavatelství apod.)	Podpora hudebních profesionálů v navazování kontaktů se zahraničím Cíl: podpora spolupráce se zahraničními partnery a podpora mobility Profesionálové jsou podporováni v účasti na zahraničních showcase festivalech/konferencích, kde kancelář vyjedná a připraví podmínky pro české hudební profesionály k navázání kontaktů s mezinárodní hudební scénou.	Hlavní kritéria: — záměr účasti na zahraniční akci — dosavadní zkušenosti v oboru — relevantnost účasti na dané zahraniční akci v závislosti na profilu samotné akce a přítomných zahraničních hudebních profesionálů

Název	Kdo může žádat	Zaměření a cíl	Kritéria hodnocení
Program SoundCzech – Links IN (podpora networkingu a vzdělávacích aktivit v rámci programu showcase festivalů/konferencí pořádaných na území ČR)	Organizátoři showcase festivalu/konference , kteří splňují základní podmínky: - akce se musí konat na území ČR - prokazatelné dosavadní zkušenosti a úspěchy v této oblasti - aktivní propagace (webové stránky, sociální sítě ad.)	Podpora zahraničních hudebních profesionálů (promotéři, bookingové agentury, novináři, organizátoři festivalů, programoví manažeři hudebních klubů, nahrávací studia, labely, nezávislá hudební vydavatelství apod.) v účasti na českých showcase festivalech/konferencích Cíl: zvýšit možnosti spolupráce se zahraničními partnery, což urychlí proces exportu českých hudebních umělců, a zároveň podpořit vzdělávací aspekt sdíleného know-how příkladů dobré praxe.	Hlavní kritéria: - program, plán akce a výhled do budoucna - dosavadní zkušenosti a úspěchy v této oblasti - relevantnost a efektivita akce (předpokládaná návštěvnost a přínos)
SoundCzech – OnRoad (podpora zahraničních hudebních vystoupení/turné)	Zástupce hudebního umělce/skupiny , kteří splňují základní podmínky: - prokazatelné dosavadní zkušenosti se zahraničním vystoupením - relevantnost akce (předpokládaná efektivita, návštěvnost, kontakty, propagace) - aktivní propagace (webové stránky, sociální sítě ad.)	Podpora vystoupení českých hudebních umělců na zahraničním hudebním trhu Cíl: zvýšit přítomnosti českých umělců na mezinárodní scéně. Program je nastaven na podporu již mezinárodně aktivních hudebních umělců. V jeho rámci jsou podporovány zahraniční koncerty, evropská turné a účast na showcase festivalech, kterých se SoundCzech přímo neúčastní.	Hlavní kritéria: - plán koncertního vystoupení/turné - dosavadní zkušenosti a úspěchy hudebního umělce/skupiny - relevantnost zahraničního koncertního/showcase vystoupení či turné vzhledem k efektivnosti dopadu
SoundCzech – Skills (podpora vzdělávání pro české umělce a profesionály)	Organizátoři vzdělávací aktivity , kteří splňují základní podmínky: - vzdělávací akce se musí konat na území ČR - prokazatelné dosavadní zkušenosti a úspěchy v této oblasti - aktivní propagace (mediální výstupy, webové stránky, sociální sítě ad.)	Podpora odborného vzdělání pro české hudební umělce a profesionály Cíl: zvýšit profesionalitu a konkurenceschopnost českého hudebního trhu a jeho uplatnitelnost na mezinárodním trhu. Program podporuje vzdělávací aktivity, které se uskuteční na území ČR za účasti zkušených českých a zahraničních lektorů/mentorů.	Hlavní kritéria: - plán vzdělávací akce s výhledem do budoucna - dosavadní zkušenosti a úspěchy v této oblasti - relevantnost a efektivnost akce (předpokládaná návštěvnost a přínos)

Do programu SoundCzech – Skills spadají i vlastní vzdělávací aktivity organizované kanceláří, které se konají pro veřejnost čtvrtletně za účasti významných lokálních i zahraničních hudebních profesionálů, expertů, lektorů a mentorů. Koncept těchto aktivit je založen na stejném záměru zvýšit profesionalitu a konkurenceschopnost českého hudebního trhu a jeho uplatnitelnost na poli mezinárodním. Navíc nabízejí informace ohledně dění a o aktuálních tématech na lokálním a zahraničním hudebním trhu.

Další aktivity SoundCzech

Posilování infrastruktury na úrovni ČR – platforma hudebního průmyslu

Kromě výše zmíněných programů se kancelář snaží na lokální úrovni o vytvoření platformy z řad zástupců hudebního průmyslu v ČR s cílem podpořit jeho infrastrukturu. Mezi cíle platformy patří šíření povědomí o českém hudebním průmyslu, podpora spolupráce mezi jednotlivými aktéry a segmenty hudebního průmyslu, podněcování výměny informací, zkušeností, příkladů dobré praxe a provázanosti dílčích proexportních a vzdělávacích aktivit.

Na podporu těchto aktivit SoundCzech na počátku své činnosti inicioval vznik asociace hudebních festivalů **FESTAS** a sdružení hudebních manažerů na úrovni ČR a jeho zapojení do mezinárodního projektu **Music Managers Forum**.

Informační a komunikační platforma www.soundczech.cz

Jedním z nástrojů posilování hudebního průmyslu v rámci ČR i v zahraničí je vytvoření a správa základní informační a komunikační platformy – webového portálu s aktualitami, adresáři a odkazy na aktéry českého hudebního průmyslu v české a anglické verzi. V rámci webu vzniká databáze českého hudebního průmyslu, která je stále aktualizována.

Spolupráce kanceláří a dalších partnerů ze zemí střední a východní Evropy – CEntral party

Kancelář v roce 2017 iniciovala rovněž projekt party/oslavy, která je pořádána v rámci významných hudebních veletrhů a festivalů jako efektivní nástroj společného představení hudebních umělců a profesionálů z regionu střední a východní Evropy významným zahraničním hudebním profesionálům. Cílem je zvýšení konkurenceschopnosti tohoto regionu, jehož je ČR součástí, na globálním hudebním trhu.

Další mezinárodní spolupráce kanceláře

V neposlední řadě kancelář usiluje o zapojení české platformy do mezinárodní sítě, lobuje a prezentuje zájmy českého hudebního průmyslu na mezinárodní úrovni; podporuje spolupráci s dalšími, nejen kulturními a kreativními odvětvími (cestovní ruch, gastronomie, filmový průmysl apod.) za účelem komplexní prezentace české kultury.

Po třech letech existence se kancelář zapojila do několika mezinárodních sítí a projektů:

- **ETEP** (European Talent Exchange Program) – kancelář se stala členem nejrozsáhlejšího evropského programu na podporu evropských hudebních talentů. Do programu jsou zapojeni: European Festival Association (YOUROPE), European Broadcasting Union (EBU) a další evropské exportní hudební kanceláře. Členství v tomto programu nabízí možnost získat větší vizibilitu pro české hudební umělce a zapojit se do evropských vzdělávacích projektů.
- **EMEE** (European Music Exporters Exchange) – SoundCzech je jedním ze zakládajících členů EMEE network, sdružující 27 asociací a všechny evropské exportní hudební kanceláře.
- **HEMI** (Hub for Exchange of Music Innovation in Central and Southeastern Europe) – SoundCzech je zakládajícím členem tohoto kulturně-vzdělávacího projektu s cílem podpořit spolupráci s balkánským hudebním trhem a jihem Evropy. SoundCzech bude hrát roli prostředníka a stane se propojujícím bodem mezi západním a balkánským hudebním trhem. V roce 2019 byl schválen grant na tento projekt v rámci dlouhodobých projektů spolupráce programu EU Kreativní Evropa – Kultura.²⁷

Hodnocení a administrace programů

Výzvy programů SoundCzech byly poprvé v roce 2019 vyhlášeny na začátku roku, počítá se s vyhlášením jednou, v ojedinělých případech dvakrát ročně dle aktuálního rozpočtu. Komunikovány jsou prostřednictvím newsletteru, sociálních sítí a webových stránek www.soundczech.cz. Výsledky jsou zveřejněny na webových stránkách a rozhodnutí je žadatelům zasíláno.

Hodnocení a výběr příjemců podpory provádí Dramaturgická rada SoundCzech, která je ustanovena příkazem ředitelky IDU a má roli poradního orgánu pro exportní kanceláře SoundCzech. Členové rady jsou jmenováni na určité období. Rada má stanoveny hlavní úkoly, mezi které patří rovněž konzultace výběru projektů k podpoře.²⁸

Pro každý program jsou zpracovány a zveřejněny zásady výběrového řízení, které definují cíl a priority programu, smluvní zajištění podpory, základní podmínky programu, vymezení oprávněných žadatelů, kritéria výběru, postup při přijetí žádosti a vyhodnocení výběrového řízení. Žádosti jsou od roku 2019 přijímány pouze elektronicky.

S úspěšnými žadateli jsou uzavírány příkazní smlouvy podle občanského zákoníku, které mimo jiné upraví podmínky, výši smluvní ceny, formu zpracování závěrečné zprávy a způsob vyúčtování. Podpora je žadatelům vyplacena až po realizaci akce a řádném odevzdání všech požadovaných podkladů.

27 Viz: https://eacea.ec.europa.eu/creative-europe/news/support-for-european-cooperation-projects-2019-call-eacea342018_en.

28 Viz: <https://www.soundczech.cz/cs/o-nas/dramaturgicka-rada>.

Základní přehled o podpoře

Tabulka č. 13: Podpořené projekty programů SoundCzech v letech 2017 a 2018

PODPOŘENÉ PROJEKTY V LETECH 2017 a 2018	
2017	2018
SoundCzech – Links	
32 hudebních profesionálů	88 hudebních profesionálů / 173 výjezdů
12 hudebních umělců / 13 vystoupení	12 hudebních umělců / 19 vystoupení
SoundCzech – Connect	
8 hudebních umělců	12 hudebních umělců
SoundCzech – OnRoad	
8 hudebních umělců	18 hudebních umělců
SoundCzech – Skills	
5 vzdělávacích projektů	4 vzdělávací projekty

Zdroj: IDU

Přehled podpořených hudebních umělců a vzdělávacích projektů v roce 2017

SoundCzech – Links: dvakrát Manon meurt, Mydy Rabycad, Never So, I Ghost of You, Ba:Zel, Aid Kid, Cold Cold Nights, Marta Töpferová & Milokraj, Tomáš Liška & Invisible World, Ponk, Acute Dos a Lazer Viking

SoundCzech – Connect: Janoušek – Wróblewski Quartet, Bára Zmeková, Lake Malawi, J!Scream, Ette Enaka, Rutka Laskier, Places a I Love You Honey Bunny

SoundCzech – OnRoad: Please The Trees, Klara & The Pop, Mydy Rabycad, Noisy Pots, Sonority, Ponk, HLASkontraBAS a Tomáš Liška & Invisible World

SoundCzech – Skills: Czech Fresh, Czech Music Crossroads, Nouvelle Prague, Czeching a Kolokvium

Přehled podpořených hudebních umělců a vzdělávacích projektů v roce 2018

SoundCzech – Links: dvakrát Never Sol, dvakrát HRTL, dvakrát Manon Meurt, dvakrát Thom Artway, Metronome Blues, dvakrát 1flfsoap, dvakrát Please the Trees, dvakrát Lazer Viking, Teepee, BraAgas, Tomáš Liška a Pipes and Pintes

SoundCzech – Connect: Cold Cold Nights, Hard to Frame, E Converso, Ba:zel, Circus Brothers, J!Scream, Teepee, Giudi, Thom Artway, PLACES, Schwarzprior a The High Corporation

SoundCzech – OnRoad: Ba:zel, I Love You Honey Bunny, Mydy Rabycad, Please The Trees, Polansky wtf Langman, Ette Enaka, Acute Dose, Fall from Everest, Ghost of You, Kalle, Lenka Morávková, MoveBreakers, Noisy Pots, Pipes and Pintes, Teepee, Tomáš Liška a The Drain

SoundCzech – Skills: Mr. Wombat, Workshops for bands, Jazzová dílna a Jak na hudební PR

Showcase mladých českých interpretů v oblasti klasické hudby

Obecná definice

Principem hudebně-interpretační showcase je předvést v reprezentativním repertoáru v čase 20–45 minut interprety konkurenceschopné kvality, nejlépe začínající, domácím a zahraničním pozvaným expertům. Cílem je napomoci jejich profesnímu uplatnění.²⁹ Reprezentativním repertoárem je míněn takový, který má uměleckou kvalitu a interpretační úroveň prokazující nejlépe umělcovy specifické kvality. Showcase může mít formát fyzický i virtuální nebo kombinovaný. Fyzická forma má alespoň prozatím prokazatelně významnější dopad zejména u vážné hudby, protože předis kvalitní nabídky nad poptávkou vyžaduje přímou zkušenost s osobností umělce. V globální popmusic je možné někdy uspět i pouze virtuální publikací výkonu (např. na YouTube). Umělci, kteří se mohou v rámci showcase prezentovat, jsou vybíráni domácí nebo mezinárodní porotou ze zaslaných návrhů. Je obvyklé, že si interpreti volí repertoár sami, protože se nejedná o soutěž, ale o přehlídku, která jim má poskytnout příležitost ukázat osobité kvality. Počet prezentujících umělců se pohybuje v obvyklém rozmezí mezi 20 a 30, podle délky trvání repertoáru. Forma showcase je nejčastěji přiřazována k nějakému festivalu, konferenci apod. (Classical NEXT, WOMEX, v ČR zatím hudební festival Janáčkův máj, Colours of Ostrava apod.), aby se zvýšila motivace odborníků zúčastnit se akce.³⁰

Charakteristika a stručná historie

V roce 2015 se konala showcase mladých českých interpretů v oboru klasické hudby poprvé v Ostravě v rámci festivalu Janáčkův máj, a to při příležitosti setkání zástupců evropských festivalů (EFA – European festivals association). V roce 2018 se konal druhý ročník, rovněž v rámci festivalu Janáčkův máj. Prezentace se uskutečnila v prostorách Janáčkovy konzervatoře v Ostravě a kromě odborníků byla přístupná i veřejnosti jako zvláštní forma koncertu. Třetí ročník je naplánován na rok 2021, a to ve spolupráci s Pražskou konzervatoří. Termín bude stanoven ve spolupráci s festivaly Pražské jaro nebo Dvořákova Praha.

Showcase je doplněna doprovodnou akcí společenského charakteru pro vzájemný kontakt umělců, umělců a expertů a vzdělávací akcí individuálního charakteru typu workshopu, mentoringu či koučinku. Výstupem je dokumentace s profesionálními nahrávkami.³¹

Zdůvodnění realizace a návaznost na strategické dokumenty

Důvodem realizace programu je nedostatečná pozornost věnovaná mladým začínajícím umělcům, především s ohledem na jejich mezinárodního uplatnění a nedostatečnou přípravu pro jejich osobní profesní prezentaci.

29 Diskuse exportních kanceláří na ClassicalNEXT 2019 označila formát showcase za vhodný pro propagaci v zahraničí.

30 Lenka Dohnalová, IDU.

31 V současné době na profilové stránce založené při druhém ročníku Showcase 2018 (www.czechmusiciansshowcase.cz) v česko-anglické verzi s nahrávkami v dobré kvalitě pro další propagaci akce a užití interprety, kteří podle zkušenosti většinou nedisponují dobrými nahrávkami pro svou prezentaci.

V roce 2018 bylo po skončení showcase provedeno dotazníkové šetření, které nebylo soustředěno výhradně na dopady akce, ale na obecnější otázky:

Z hlediska vaší současné praxe, co vám chybí/chybělo ve formálním vzdělávání?

- dostačující možnosti školení v různých typech techniky zpěvu/hry pro různé styly hudby
- efektivní školení v otázkách domácí i zahraniční agenturní praxe, produkce, marketingu
- cvičné školní projekty (tzv. praxe na zkoušku)

Co Vám chybí v našem nebo evropském kulturním prostředí?

- dostatek snadno dostupných průběžných informací o studijních a pracovních příležitostech
- zpětná vazba z absolvování kurzů, konkurzů (proč jsem neuspěl/a, v čem se mohu zlepšit apod.)
- nedostatek profesionálních koncertních agentur v ČR, které by projevovaly zájem o nové talenty, např. účastí na soutěžích, přehlídkách, stykem se školou, vyžádáním si osobní dokumentace
- koučink (tj. standardizovaná metoda kladení otázek, abyste sami našli své skutečné dispozice a priority)
- mentoring (metoda konkrétního vedení v oboru)
- jiné

Které služby shledáváte užitečnými?

radly na webu typu www.czechmobility.info/cs – ano/nevím/ne

Přivítali byste na další showcase za podmínky natáčení a další distribuce nahrávek a informací agenturám a uměleckým organizacím lepší účast zahraničních expertů?
ano/nevím/ne

Přivítali byste speciální web věnovaný mladým interpretům v klasické hudbě se soustředěnými informacemi pro podporu začínající kariéry, který by přesahoval běžný servis škol?
ano/nevím/ne

Přivítali byste nabídku dotovaných workshopů, koučinku po předchozím šetření, co je třeba?
ano/nevím/ne

Popište výborné zkušenosti (i ze zahraničí) – workshopy, školení, masterclasses.

Projevila se mimořádná shoda v odpovědích, a to chybějící efektivní školení o agenturní činnosti, produkci a marketingu ve výuce; v praktickém prostředí nedostatek dostupných informací o pracovních příležitostech a zpětná vazba z absolvovaných konkurzů; nedostatek dobrých agentur a nepropojenost akademické obce. Showcase byla vyhodnocena jako dobrá příležitost stejně jako informace na webu a pořádání individuálního poradenství. Výborně hodnoceny byly výhradně workshopy vedené osvědčenými osobnostmi.

Strategické materiály

Státní kulturní politika na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025): priorita 4, záměr 4.2 Podporovat mobilitu, opatření, 4.2.2 Posílit dotační programy podporující mezinárodní spolupráci a mobilitu umělců³² Koncepce podpory umění na léta 2015–2020, úkol č. 28 Podporovat programy a projekty, které usnadňují mobilitu umělců, uměleckých děl a služeb; v této souvislosti podporovat projekty mezinárodních rezidencí umělců, teoretiků, uměleckých manažerů v ČR i v zahraničí³³

Rozpočet

Tabulka č. 14: Rozpočet programu Showcase v letech 2015 a 2018

Rok	Náklady
2015	750 000 Kč
2018	689 000 Kč

Zdroj: IDU

Poznámka: Celkové náklady jsou zaokrouhleny na tisíce

Cíl, podmínky, hodnocení a administrace

Cílem programu je napomoci umělcům na začátku kariéry prosadit se nejen na domácí, ale především na mezinárodní scéně.

Program umožňuje:

- navázat kontakty, přilákat zahraniční experty a vytvořit jim nabídku pro angažování českých interpretů
- zprostředkovat umělcům další příležitosti vzdělávání a profesionálního působení a facilitaci vzájemného kontaktu umělců a odborníků z praxe
- získat zkušenosti umělců s formátem showcase (většinou mají zkušenost pouze se soutěжами nebo workshopy)
- zprostředkovat osobní kontakt umělců s experty (mentoring, koučink), který jim může upřesnit osobní orientaci v souladu s jejich dispozicemi
- vytvořit kvalitní záznam vystoupení, který usnadní následnou osobní propagaci
- získat systematictější přehled odborníků o profesních talentech a jejich dokumentaci

32 Viz: <https://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>.

33 Viz: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/koncepcepodporyumeni_2015-2020-web-2-3537.pdf.

Podmínky pro zařazení umělců do showcase:

- věk: 15–25 let (u pěvců do 30 let)
- vlastní repertoár v trvání 15–20 minut

Výběr interpretů probíhá v partnerství s Českou hudební radou a jejími členy (návrhy koncertů, AMU, soutěží a přehlídek). Širší nominace odborné obce pak posuzuje výběrová komise složená ze zástupců uznávaných interpretů a pedagogů různých oborů a zástupce IDU mj. i na základě vyžádané poskytnuté zvukové a obrazové dokumentace.

S umělci, kteří jsou vybráni pro showcase, jsou uzavírány smlouvy o uměleckém výkonu (dle zákona č. 89/2012 Sb. a zákona č. 121/2000 Sb.) a je jim uhrazen honorář do 3000 korun. Rovněž jsou v některých případech prioritního zájmu o účast podpořeny náklady na cestu zahraničních expertů.

Základní přehled o podpoře

Tabulka č. 15: Účastníci showcase v letech 2015 a 2018

Rok	2015	2018
Počet účastníků	16	22
Z toho pěvců	7	8
Z toho instrumentalistů	9	14
Z toho žen	10	13
Z toho mužů	6	9

Zdroj: IDU

Program Propagace českých scénických umění do zahraničí

Charakteristika a stručná historie

Program *Propagace českých scénických umění do zahraničí* realizuje Oddělení mezinárodní spolupráce (OMS). Jeho hlavním cílem je propagace českých scénických umění do zahraničí a zprostředkování kontaktů, příležitostí a dalších informací z oblasti scénických umění v zahraničí pro umělce, kulturní pracovníky a odborníky na scénická umění v ČR. Program se soustředí především na díla a tvůrce současné české divadelní, taneční a novocirkusové scény, přesahuje však i do dalších uměleckých disciplín a oborů, jako je tanec, hudba, literatura, teatrologický výzkum, kulturní a kreativní odvětví, kulturní politika, kulturní diplomacie a branding. Zaměřuje se na divadelní tvorbu vznikající na území ČR, která je (ko)financována z českých zdrojů, popřípadě významně spojená s českou divadelní komunitou; nevylučuje tedy tvorbu příslušníků jiných národností, která je integrálně začleněna do české kultury.

Program vychází z Koncepce propagace českého divadla do zahraničí.³⁴ Kromě dalších oddělení IDU je pro program zásadní také součinnost s dalšími partnery, jako jsou Česká centra, zahraniční profesní sítě a profesní nevládní organizace nebo státní i nezávislé národní a zahraniční kulturní i akademické organizace. Program vytvářejí experti OMS a je konzultován v rámci kulatých stolů s umělci, teoretiky a kulturními pracovníky a především s Dramaturgickou radou PerformCzech, která je poradním orgánem Oddělení mezinárodní spolupráce IDU. Dramaturgická rada IDU byla ustanovena v roce 2011. Program *Propagace českých scénických umění do zahraničí* tvoří čtyři hlavní pilíře aktivit:

- Aktivita v zahraničí
- Aktivita v ČR
- Spolupráce prostřednictvím kontinuálního členství v mezinárodních profesních organizacích, sítích a projektech
- Informační servis prostřednictvím online i tištěných nástrojů

Mezi hlavní aktivity v zahraničí patří zajištění prezentace ČR na veletrzích scénických umění. Charakter dalších aktivit, které se mohou uskutečnit v ČR či zahraničí je shodný. Jedná se zejména o pořádání profesních setkání, diskusí, konferencí, prezentačních akcí, přednášek, symposií, výstav, uměleckých koprodukcí. Program se rovněž opírá o spolupráci v rámci mezinárodních organizací, sítí a projektů, které vycházejí vstříc novým oborovým potřebám a výměně kontaktů, informací a zkušeností například v oblasti mobility, profesního růstu umělců a kulturních pracovníků, dokumentace divadla nebo regionální spolupráce. K činnostem, které realizuje OMS, patří i administrace českých středisek mezinárodních nevládních divadelních organizací, jimiž jsou ITI, AICT, ASSITEJ, OISTAT a UNIMA³⁵. OMS se aktivně zapojuje do projektů spolupráce podporovaných programem EU Kreativní Evropa či Mezinárodním visegrádským fondem. Rovněž iniciovalo založení a je koordinátorem akce Noc divadel, která je součástí evropského projektu European Theatre Night. Informační servis prostřednictvím online i tištěných nástrojů je zajišťován především prostřednictvím anglickojazyčného portálu www.performczech.cz a vydávání propagačních materiálů a publikací, jako jsou antologie současné české dramatiky, odborná divadelní literatura, katalogy českých inscenací, v různých jazykových mutacích. Patří k nim také podpora tvorby anglickojazyčných webových prezentací českých divadel nebo titulování inscenací vhodných pro zahraniční prezentaci realizovaná na základě otevřených výzev.

Některé z výše jmenovaných aktivit jsou realizovány prostřednictvím otevřených výzev, některé jsou výsledkem kurátorského rozhodnutí expertů OMS a IDU nebo expertů, kteří spolupracují s IDU. Část aktivit se periodicky opakuje, nicméně mnohé aktivity vznikají na

34 Černá, Martina a kol. (2016) Koncepce propagace českého divadla do zahraničí. [Praha]: Institut umění – Divadelní ústav. Dostupné [on-line] na: https://www.idu.cz/dokumenty/koncepce-propagace-ceskeho-divadla-do-zahranici_1.pdf.

35 ITI – Mezinárodní divadelní ústav (International Theatre Institute/Institut International du Théâtre), ASSITEJ – Mezinárodní asociace divadel pro děti a mládež (Association Internationale du Théâtre pour l'Enfance et la Jeunesse, International Association of Theatre for Children and Young People), OISTAT/ČOSDAT – Mezinárodní organizace scénografů, divadelních architektů a techniků (Organisation Internationale des Scénographes, Techniciens et Architectes de Théâtre, International Organization of Scenographers, Theatre Architects and Technicians), AICT – Mezinárodní asociace divadelních kritiků (Association Internationale des Critiques de Théâtre, International Association of Theatre Critics), UNIMA – Mezinárodní loutkářská unie (Union International de la Marionnette, International Puppeteers Union)

základě aktuálního zahraničního impulsu, nabídky na spolupráci nebo v rámci mezinárodních projektů.

Program se soustředí v první řadě na spolupráci s partnery z Evropy, která tvoří přirozené kulturní i finančně dostupné teritorium pro mezinárodní spolupráci. Zvláštní geografickou prioritou je oblast střední Evropy, kde je spolupráce realizována především v rámci projektu PACE.V4 (Performing Arts Central Europe – Visegrad Countries Focus), který od roku 2012 koordinuje OMS. Jeho cílem je zvýšit povědomí o regionu na mezinárodní scéně, propagovat současné dění ve scénických uměních zemí Visegrádu a východní Evropy a podporovat kontakty a spolupráci mezi umělci, kulturními pracovníky a teoretiky zemí Visegrádu a střední/ východní Evropy. Propagace českých scénických umění do dalších zahraničních teritorií je zajištěna především kontinuální přítomností na veletrzích scénických umění v Asii a Severní Americe, prostřednictvím činnosti mezinárodních nevládních divadelních organizací a dílčích projektů je zajišťována spolupráce s Ruskem, Blízkým Východem, Afrikou a Jižní Amerikou, popř. dalšími geografickými oblastmi.

Program *Propagace českých scénických umění* navazuje na mezinárodní působení IDU, které má dlouholetou historii. Jedná se o působení českých středisek mezinárodních nevládních divadelních organizací, které sídlí v IDU. Jejich spojení s IDU se datuje od jeho založení, od založení dané organizace nebo od 90. let 20. století. ČR drží prvenství v iniciaci vzniku těchto profesních organizací. UNIMA vznikla v Praze již v roce 1929, ITI v roce 1948, ASSITEJ v roce 1965 a OISTAT v roce 1969. Další významnou mezinárodní aktivitou IDU je Pražské Quadriennale (dále jen PQ). PQ bylo založeno v roce 1967 a jedná o největší mezinárodní výstavu, která se zaměřuje na oblast scénografie a divadelní architektury v širokém smyslu od scénického umění přes kostýmní, světelný a zvukový design až po nové scénografické přístupy, jako jsou site-specific, aplikovaná scénografie, pouliční performance, kostým jako performance a mnohé další. Po roce 2000 začalo OMS pořádat speciální akce zaměřené na propagaci českého divadla do zahraničí, jako byly Sezóna českého divadla v Kanadě v roce 2003, Sezóna českého divadla v Latinské Americe v roce 2005, Invaze do Evropy v roce 2006 nebo Sezóna českého divadla v Izraeli v roce 2009. Tyto aktivity měly spíše nahodilý charakter daný aktuálním zájmem dané země a Ministerstva kultury. Od roku 2009 se začal utvářet kontinuální program *Propagace českých scénických umění do zahraničí*, který je finančně podporován Ministerstvem kultury – Odborem umění, literatury a knihoven a Odborem mezinárodních vztahů jako specifická kulturní aktivita, popřípadě z dalších, převážně zahraničních zdrojů.

Zdůvodnění realizace programu a návaznost na strategické dokumenty

Propagace českých scénických umění do zahraničí byla součástí agendy Divadelního ústavu, později IDU, od jeho počátků a patří k jeho statutárním činnostem. Zajištění této činnosti je naplňováno rovněž v souladu se strategickými dokumenty Ministerstva kultury (dále jen MK).

Strategické materiály

Státní kulturní politiky na léta 2015–2020,³⁶ Priorita 4, opatření 4.5.1 – Podporovat zahraniční prezentaci českého profesionálního i neprofesionálního umění.

Koncepce podpory umění v České republice na léta 2015–2020;³⁷ úkol č. 33 Podporovat vstup českých subjektů, zboží a služeb na nové trhy; podporovat účast a uměleckou prezentaci českých subjektů na zahraničních veletrzích, přehlídkách, festivalech a fórech s cílem rozšířit distribuci a zvýšit export

Rozpočet

Propagace je financována vícezdrojově. Největší díl je financován z programu kulturních aktivit Ministerstva kultury (Odbor umění, literatury a knihoven). Dále pak ze Zahraničního odboru MK (propagace českého umění na mezinárodních veletrzích scénických umění), dalších odborů MK (např. Samostatné oddělení EU v případě projektů podpořených z programu EU Kreativní Evropa – Kultura EK). Důležité jsou i další zdroje jako jsou příspěvky ze zahraničních fondů, nadací a programů (např. Mezinárodní visehradský fond, Program EU Kreativní Evropa – Kultura, podpora z programů UNESCO ad.).

Tabulka č. 16: Náklady na Program propagace a vybrané festivaly v letech 2014– 2018

Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Program propagace	2 038 000 Kč	1 900 000 Kč	1 343 000 Kč	2 333 000 Kč	2 567 000 Kč
PAMS	168 000 Kč	146 000 Kč	0 Kč	300 000 Kč	49 000 Kč
Tanzmesse	295 000 Kč	677 000 Kč	315 000 Kč	0 Kč	457 000 Kč
CINARS	91 000 Kč	265 000 Kč	327 000 Kč	0 Kč	329 000 Kč

Zdroj: IDU

Cíl a oborové zaměření

Hlavním cílem programu je propagace českých scénických umění v zahraničí a zprostředkování kontaktů, příležitostí a dalších informací z této oblasti ze zahraničí pro umělce, kulturní pracovníky a odborníky v ČR. Důraz je kladen na propojování umělců a organizací s mezinárodním prostředím, doporučení kvalitních českých umělců a produkcí, mobilitu českých umělců a kulturních manažerů za účelem prezentace, navazování kontaktů a profesního růstu, zprostředkování vývozu příkladů české dobré praxe a know-how do zahraničí (dílny, workshopy a pedagogická činnost).

36 Viz: <http://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>.

37 Viz: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/koncepcepodporyumeni_2015-2020-web-2-3537.pdf.

Program propagace českého divadla v zahraničí by měl komplexně pokrývat celou divadelní oblast s ohledem na specifika jednotlivých segmentů. K tradičně silným „vývozním artiklům“ českého divadla patří české **loutkové divadlo a česká scénografie**, jejichž propagaci se IDU věnuje soustavně v rámci projektu PQ, činnosti Českého centra OISTAT a UNIMA, popř. ASSITEJ a v rámci dílčích projektů.

K oblastem otevřeným mezinárodní spolupráci patří dále české **experimentální divadlo** ve všech svých podobách (fyzické, taneční, výtvarné, multimediální divadlo, nový cirkus včetně přesahů k tanci), realizované zejména nezávislými organizacemi, které si po roce 1989 díky své mezinárodní aktivitě a napojení na mezinárodní profesní síť vybudovaly v zahraničí velmi dobré renomé.

Česká činohra a drama patří kvůli jazykové bariéře a nedostatečnému renomé (minimum mezinárodně známých dramatických a režisérských osobností, absence českých činoher-ních inscenací na prestižních zahraničních festivalech, nedostatečná překladatelská činnost, její kvalita a podpora) k oblastem českého divadla, jejichž prezentace se v mezinárodním měřítku setkává s řadou překážek. Cílem programu v tomto segmentu je především podpora internacionalizace tohoto prostředí a šíření povědomí o současné české činoherní tvorbě, které je v mezinárodním měřítku minimální dokonce i v některých sousedních zemích, a to prostřednictvím podpory účasti odborníků na festivalech a doprovodných akcích (sympozia, konference, setkání, diskuse) pořádaných IDU nebo dalšími organizacemi v ČR a publikační činnosti (antologie překladů české dramatiky, informačně-výzkumné tituly).

České **hudební divadlo** se pohybuje na pomezí divadelní a hudební oblasti a díky silné značce české hudby se v mezinárodním kontextu setkává s přiměřeným zájmem. Především operní a muzikálové produkce se ovšem propagují vlastními specifickými kanály, které nespadají do sféry možností programu IDU propagace českého divadla v zahraničí. Program by v tomto segmentu měl především doporučovat kvalitní české umělce a produkce a zajišťovat informační servis o dění v českém hudebním divadle pro zahraniční zájemce.

Konferenční a publikační činnost v rámci propagace českého divadla v zahraničí neprobíhá pouze v rovině propagační, ale vykazuje přesahy do divadelního výzkumu. I proto je její součástí spolupráce s českou teatrologickou komunitou a realizace vlastního výzkumu v oblasti současného divadla, především období po roce 1989, popř. v kontextu vývoje českého divadla ve 2. polovině 20. století. Předpokladem úspěšné a smysluplné propagace českého divadla v zahraničí je nejen probouzení a prohlubování zájmu o tuto část české kultury na straně zahraničních partnerů, ale také zájem o mezinárodní spolupráci ze strany českých tvůrců a producentů. Z tohoto důvodu musí být součástí aktivit v rámci tohoto programu kontinuální dialog a komunikace s českou divadelní komunitou a zjišťování zájmu o mezinárodní spolupráce a její obsahové, geografické i formální priority ať už formou spolupráce na některých projektech (např. Noc divadel) nebo v rámci profesních setkání (semináře, kulaté stoly apod.).

Průběh a zhodnocení prezentace ČR na veletrzích scénických umění v období let 2013–2018

Jednou z hlavních aktivit programu je zajištění účasti ČR na zahraničních veletrzích scénických umění.

Veletrhy scénických umění jsou převážně mimoevropským fenoménem, v prostředí kontinentu jejich funkci zpravidla plní oborové přehlídky a festivaly, popřípadě aktivity mezinárodních oborových sítí a platforem. V případě veletrhů se jedná o akce kombinující umělecký program s profesními a komerčními aktivitami. Obvykle se jedná o několikadenní akce s intenzivním programem určené pro stovky, v některých případech tisícovky zástupců profesionálních pracovníků působících v oblasti divadla, tance a hudby. Část programu může být nabízena i veřejnosti. Mezi nabízené formáty programu patří:

- umělecký program (národní a/nebo mezinárodní showcase složená z ukázek nebo kompletních představení)
- konference, diskuse, workshopy, sympozia
- networkingové akce (speed dating, formáty Pecha Kucha apod.)
- stánková část umožňující prezentaci prostřednictvím propagačních materiálů, národních/regionálních delegací nebo delegací spojených s konkrétním souborem/akcí/agenturou/subjektem, merchandisingových předmětů a dalších formátů
- společenská setkání (happy hour, národní koktejly, speciální party apod.)

Prezentace ČR na veletrzích scénických umění naplňuje především hlavní cíl, jímž je oborová výměna zkušeností a kontaktů, profesní růst, iniciace spolupráce se zahraničními partnery a mobility umělců i uměleckých děl. Při dramaturgii se postupuje co nejtransparentněji, tj. umělci, soubory, produkce a organizace pro účast jsou vybíráni na základě konsensu Dramaturgické rady PerformCzech a/nebo na základě otevřených výzev.

IDU mapuje prezentace ČR na zahraničních veletrzích od roku 2009. V roce 2013 proběhlo dotazníkové šetření mezi zástupci české odborné veřejnosti z oblasti divadla, tance a hudebního divadla, které se zaměřilo na evaluaci tohoto formátu prezentace. Z odpovědí shromážděných v dotazníkovém šetření vyplynuly následující poznatky:

- Plných 80 % respondentů považuje účast na veletrzích scénického umění za atraktivní (všichni ti, kdo se už nějakého veletrhu zúčastnili).
- Až 68 % upřednostňuje hromadnou koordinovanou účast ČR či V4, zbytek preferuje individuální účast, příp. by si přál mít obě možnosti.
- Respondenti nejčastěji hledají nové kontakty, partnery pro koprodukce či možnosti hostování.
- Kvalitu stánku, materiálního a personálního zajištění považují respondenti za velmi důležitou i případné vysoké náklady spojené s jeho realizací považují za odůvodněné.
- Ve stánku hledají respondenti možnost prezentace vlastních materiálů a většina ocení i možnost zprostředkování showcase a přímé účasti zástupců vlastní organizace, osobní kontakt je nenahraditelný.
- Naprostá většina získala na veletrzích kontakty na nové partnery či prohloubila stávající.
- Kontakty přinášejí konkrétní výsledky v podobě pozvání na hostování či stáže.

- Za hlavní problém při vyhledávání zahraničních kontaktů považují respondenti nedostatek financí a kapacity, 25 % také jazykovou bariéru.
- Nejatraktivnější jsou pro respondenty akce probíhající v Evropě. Mimoevropské veletrhy však u většiny respondentů získaly druhé nejvyšší hodnocení (Asie a Severní Amerika).

Během evaluační schůzky realizované po účasti na veletrhu APAP v roce 2015 uváděli členové delegace především tyto výpovědi:

- Hlavní preferovaný formát prezentace na veletrhu je možnost uvedení vlastní produkce, kterou mohou zhlédnout potenciální zahraniční partneři.
- Účinkování na veletrhu je prestižní záležitost, napomáhá nejen při prodeji představení v ČR i v Evropě, ale také úspěšnosti v grantových řízeních.
- Zařazení do výběru inscenací určených pro propagaci v zahraničí realizované Dramaturgickou radou IDU zvyšuje prestiž divadla.
- Prezentace na veletrhu je důležitou osobní zkušeností a motivací pro další práci.
- Přínos investice do prezentace na veletrhu nelze hodnotit pouze konkrétními výstupy bezprostředně po veletrhu, navázané kontakty se dle zkušenosti zúročují v dlouhodobějším časovém horizontu.
- Z průběžného hodnocení se odvíjí výběr i frekvence prezentace českých scénických umění na veletrzích scénických umění ve světě

A) Severní Amerika

- Prezentace českého divadla, tance a hudby na veletrhu **APAP** (Association of the Performing Arts Presenters)

Lokace	New York, USA
Účast	2011–2015
Odkaz	www.apapnyc.org
Partneři	České centrum New York, Divadelní ústav Bratislava, Maďarské divadelní muzeum a ústav, Institut Adama Mickiewicze
Výběr účastníků	doporučení Dramaturgické rady IDU
Formát prezentace ČR	česká delegace, veletržní stánek, placená inzerce ve veletržní brožuře, showcase, společenské setkání, prezentace a přednáška, společná prezentace zemí Skupiny V4

APAP je největší a nejstarší akcí tohoto druhu v USA. Veletrh se zaměřuje na prezentaci scénických umění, tj. divadla, hudby a tance. Cílem prezentace ČR na veletrhu v teritoriu

USA, které je pro české soubory obtížně dostupné z důvodu velké konkurence, pracovně-právních regulací, finanční náročnosti i odlišného systému divadelního provozu (seriálový způsob), bylo posilovat základní povědomí o aktuálním vývoji na české scéně a v prvních letech přítomnost ČR jako jediné středo- a východoevropské země na tomto veletrhu vyvolávala značný zájem americké i mezinárodní odborné veřejnosti. ČR využila pro posílení vizibility národní scény širokou škálu prezentačních nástrojů. Od roku 2011 měla veletržní stánek a na veletrh byla vysílána česká delegace, od roku 2013 byla účast doplněna o představení nebo showcase ukázek z produkcí českého divadla, tance a hudby. Showcase probíhala v České národní budově v New Yorku a její součástí byly i diskuse s umělci a společenská setkání. Publikum bylo kombinací odborné veřejnosti z řad účastníků veletrhu a české komunity v New Yorku. V roce 2013 a 2014 byla přítomnost ČR na veletrhu rozšířena o prezentaci scénických umění ze zemí Visegrádské skupiny formou přednášek a diskusních setkání na festivalu Under the Radar a na City University of New York. Tyto prezentace proběhly v rámci společné prezentační strategie zemí Visegrádu PACE.V4 (Performing Arts Central Europe – Visegrad Countries Focus).

Po účasti české delegace na veletrhu v roce 2015 proběhla evaluační schůzka, na níž delegáti konstatovali, že se veletrh začal silně zaměřovat na hudbu, americký showbyznys a přední americké agentury. I vzhledem ke vzniku Divadelního festivalu Rehearsalfor Truth pořádaného Nadací Knihovny Václava Havla v New Yorku, který je platformou pro prezentaci českého, potažmo středoevropského divadla, byla pravidelná prezentace ČR na veletrhu APAP prozatím ukončena. Teritorium USA je pro česká scénická umění nicméně nadále vysoce atraktivní, proto IDU spolupracuje na výběru českých titulů festivalu Rehearsalfor Truth a v současné době připravuje podporu silnějšího zastoupení titulů českých divadelníků na významných festivalech v tomto teritoriu, popř. návrat na tento veletrh.

Ohlasy

„Možnost předvést svou práci naživo a mít příležitost setkat se s místními producenty je nesmírně efektivní. Český tanec má co nabídnout a forma showcase je skvělým nástrojem jeho podpory a zároveň investicí, která se podle mého názoru dobře zhodnotí.“
(Nataša Novotná, 420 PEOPLE, 2013)

„Showcase byla velice záslužná. Ty čtyři hodiny možná znamenaly pro mezinárodní prezentaci českého divadla a tance více než dvě sezony odehrané v Praze. Každý z účastníků navázal mnoho kontaktů, a dokonce už byly dohodnuty konkrétní termíny zahraničních vystoupení.“
(Ondřej Hrab, Divadlo Archa, 2013)

„Velmi nás těší spontánní zájem, s nímž jsme se v New Yorku setkali. Ale nejsme tady poprvé. V roce 2008 jsme hráli v New Haven a v New Yorku, takže přišli nejen všichni tehdejší hostitelé, ale i noví zájemci, například z Physical Theatre School v Kalifornii nebo známé Tisch School z New Yorku.“
(Viliam Dočolomanský, Farma v jeskyni, 2013)

Tvorba Miřenky Čechové prezentovaná taktéž na veletrhu byla reflektována v recenzi Sarah Kaufman v periodiku Washington Post a reportáži České televize.

— Presentace českého divadla, tance a nového cirkusu na veletrhu CINARS

Lokace	Montreal, Kanada
Účast	2012, 2014 a 2018
Odkaz	www.cinar.sorg
Výběr účastníků	doporučení Dramaturgické rady IDU / otevřená výzva
Formát prezentace ČR	česká delegace, veletržní stánek

CINARS je nejvýznamnější událostí v Severní Americe, během které se setkávají taneční, divadelní a hudební profesionálové, promotéři a umělečtí programátoři ze Severní a Jižní Ameriky, Evropy i Asie. Veletrh CINARS využívá tradičně silnou pozici Montrealu v oblasti pohybového divadla i nového cirkusu, vznikl v roce 1984 a koná se každé dva roky. Součástí veletrhu jsou workshopy, krátká exhibiční i celovečerní představení, konference a hlavně veletržní stánková část. Jeho cílem je posílit vzájemnou informovanost o celosvětovém dění v divadle, tanci a hudbě a navázání či prohloubení osobních kontaktů, které jsou předpokladem pro úspěšnou výměnu projektů, spolupráci, zajištění hostování či rezidencí a podporu mobility umělců.

Obsah české prezentace se soustředí převážně na současnou českou taneční a novocirkusovou scénu, popřípadě experimentální divadlo. V roce 2018 kromě tradičního stánku, který IDU na veletrhu zajišťuje, byla pro zájemce o české umění vytvořena speciální prezentace s prvky rozšířené reality.

Ve srovnání s veletrhem APAP nabízí CINARS i dle hodnocení účastníků lepší možnosti pro navazování kontaktů díky méně komerčnímu zaměření prezentovaných projektů a specializaci na oblast tance a nového cirkusu, v níž má ČR co nabídnout. Veletrh CINARS proto nadále zůstává součástí programu *Propagace českých scénických umění do zahraničí*.

Ohlasy

„Prezentace ve stánku má výhodu v tom, že účastníci veletrhu se zájmem o českou kulturu se sami pídí po informacích, někdy konkrétních, jindy obecných. Je tedy možné se seznámit a navázat spolupráci i s promotéry a zajímavými lidmi z kulturní oblasti, které bychom jinak neoslovili. Totéž se děje v rámci doprovodného programu.“

(Judita Hoffmannová, Tantehorse, 2016)

B) Evropa

— Presentace českého tance na veletrhu **TANZMESSE**

Lokace	Düsseldorf, Německo
Účast	2012, 2014, 2016 a 2018
Odkaz	www.tanzmesse-nrw.com

Partneři	Tanec Praha, Česká centra Düsseldorf a Berlín, Asociace slovenského tance, Studio Elledanse a Divadelní ústav Bratislava
Výběr účastníků	kurátorský výběr expertů IDU a doporučení Dramaturgické rady IDU (díla přihlášená do hlavního programu, část české delegace) / otevřená výzva (část české delegace)
Formát prezentace ČR	česká delegace, veletržní stánek, společenské setkání, prezentace a přednáška, showcase, společná prezentace se Slovenskem

Mezinárodní veletrh tance Tanzmesse je komunikační burza, která nabízí umělcům možnost představit svou práci na pódiu i prezentovat se u vlastních stánků nebo v rámci prezentačního/diskusního programu. Veletrh podporuje networking mezi choreografy, agenturami, pořadateli a kulturními institucemi po celém světě. Existuje od roku 1994 a od roku 2002 se každé dva roky koná v Düsseldorfu. Dramaturgii vystoupení tvoří organizační tým Tanzmesse na základě výběru z děl přihlášených v otevřené výzvě. Český tanec byl na Tanzmesse prezentován již před rokem 2012, nicméně se jednalo především o prezentaci formou stánku Tanec Praha, který zde prezentoval pouze část taneční scény, tj. festival Tanec Praha, Českou taneční platformu a produkce související s Divadlem Ponec. IDU v minulosti spolupracoval na vydávání katalogu českých tanečních produkcí doporučených pro zahraniční turné a veletrhu se účastnili taneční experti. Od roku 2012 prezentuje IDU český tanec na veletrhu aktivně, a to ve spolupráci s Tancem Praha a od roku 2014 také ve spolupráci se slovenskými partnery. Regionální propojování je na veletrhu běžné (například společná prezentace severských zemí) a v případě tance je díky intenzivní provázanosti scény současného tance právě česko-slovenská spolupráce smysluplná. Od roku 2016 používá společná prezentace značku *Czech & Slovak Corner*. Český a slovenský tanec používá společný stánek, během posledních dvou ročníků se podařilo prezentovat taneční scénu v rámci přednáškového a diskusního programu. Do hlavního programu byla v roce 2014 přijata česká choreografie *Riders/Jezdci* souboru Lenka Vagnerová Dance Company a v roce 2018 *Švihla* Terezy Hradilkové. Čeští a slovenští umělci vytvořili v roce 2018 také dramaturgii závěrečného veletržního večírku. Součástí všech ročníků prezentace ČR na veletrhu Tanzmesse byla kromě veletržního stánku také speciální happy hour, která byla příležitostí pro zviditelnění české (a později i slovenské) přítomnosti na veletrhu.

Ohlasy

„Spolupráce s IDU nám umožnila výhodnější podmínky registrace v zámoří a ubrala objem práce na Tanzmesse, kde jsme do té doby suplovali státní instituci prezentující český tanec – takto jsme se mohli zaměřit jen na naše hlavní činnosti.“

(Yvona Kreuzmannová, Tanec Praha, 2013)

„Pro mě osobně tato událost byla velkým přínosem. Seznámila jsem se s mnoha novými tvářemi od umělců po ředitele divadel či festivalů a producenty. Diskuse s nimi mi rozšířily obzor ohledně světové umělecké scény. Je vždy velice přínosné diskutovat a vyměnit si názory s profesionály z oboru z jiných zemí a kultur.“

(Tereza Havlíčková, Spitfire Company, 2016)

— Presentace českého divadla a nového cirkusu na veletrhu **Fira Tárrega**

Lokace	Tárrega, Španělsko
Účast	2010, 2011 a 2014
Odkaz	www.firatarrega.cat
Partneři	České centrum Madrid, Divadelní ústav Bratislava, Divadelní ústav Zb. Raszewského a Jurányi Art Incubator
Výběr účastníků	doporučení Dramaturgické rady PerformCzech
Formát prezentace ČR	česká delegace, veletržní stánek, společenské setkání, prezentace a přednáška, společná prezentace a showcase zemí V4

Fira Tárrega se koná od roku 1981. Akce se zaměřuje zejména na pouliční, taneční, experimentální a nonverbální divadlo. Fira Tárrega se od konce 90. let stala významným festivalem nejen pro katalánský region, ale i pro celé Španělsko. Součástí veletrhu je také každoroční fokus na vybranou divadelní kulturu (v posledních ročnících například Quebec a Latinská Amerika). ČR se na veletrhu prezentovala třikrát. V roce 2010 prostřednictvím veletržního stánku, který propagoval nejen české pouliční, loutkové, taneční a experimentální divadlo, ale participovaly v něm také firmy s českými produkty. Na účast v roce 2010 navázalo pozvání pro české zástupce na konferenci East-West Opening the Doors, která se konala v rámci programu veletrhu a zaměřila na výměnu produkcí, informací a umělců mezi západní a východní částí Evropy. Spolupráce vyvrcholila v roce 2014, kdy se na veletrhu formou showcase a diskusního fóra představila scénická umění zemí V4 v rámci společné prezentační strategie PACE.V4.

Vzhledem k tomu, že nabídka pouličního divadla a produkcí, jež je možno prezentovat ve venkovních prostorech, je v ČR omezená a v našem prostředí se jedná o poměrně malý trh, byla prezentace ČR na tomto veletrhu ukončena. Díky účasti klíčových aktérů v této oblasti (agentura Art Prometheus, Cirqueon, festival Letní Letná) byly základní kontakty se španělskými partnery navázány. Fokus prezentací v této oblasti se přesunul na klíčové akce v oblasti nového cirkusu (veletrh Subcase, Švédsko, festival CIRCA, Francie).

Ohlasy

Recenze veletrhu vyšla v časopise A2.³⁸

c) Asie

— Presentace českého divadla, tance a nového cirkusu na veletrhu **PAMS** (Performing Arts Market Seoul)

Lokace	Soul, Jižní Korea
--------	-------------------

38 Černá, Martina. (2014) Balábile cizích galaxií. A2, č. 23.
Dostupné [on-line] na: <https://www.advojka.cz/archiv/2014/23/balabile-cizich-galaxii>

Účast	2012, 2015 a 2017
Odkaz	https://en.pams.or.kr/
Partneři	České centrum Soul, Divadelní ústav Bratislava, Institut Adama Mickiewicze, Divadelní ústav Zb. Raszewského, Maďarské divadelní muzeum a ústav, podpora z Mezinárodního visegrádského fondu
Výběr účastníků	doporučení Dramaturgické rady IDU
Formát prezentace ČR	česká delegace, veletržní stánek, společenské setkání, prezentace a přednáška, společná prezentace a showcase zemí V4

Veletrh se zaměřuje na prezentaci a networking tvorby z oblasti divadla a tance, jeho součástí je nejen veletržní část, ale také showcase korejského divadla a tance a mezinárodní showcase zaměřená každoročně na jeden světový region. Data konání se překrývají se dvěma dalšími oborovými festivaly v Soulu: s mezinárodním divadelním festivalem SPAF a mezinárodním tanečním festivalem Sidance. Vzhledem ke koncentraci akcí zaměřených na scénická umění přitahuje veletrh velkou pozornost i mezinárodní odborné veřejnosti z Dálného východu a z dalších zemí evropského či amerického kontinentu.

V roce 2012 byl IDU iniciátorem speciálního fokusu veletrhu, který se zaměřil na země Visegrádu a Balkánu. Součástí prezentace byl společný veletržní stánek zemí V4, čtyři jejich inscenace zařazené do hlavního programu veletrhu, přednáška a společenský večer. Další prezentace koordinované IDU ve spolupráci s Českým centrem Soul se již zaměřovaly na národní prezentaci českých scénických umění. V roce 2015 se česká delegace soustředila na prezentaci loutkového divadla, v roce 2017 na prezentaci nového cirkusu. Účast na veletrhu podpořila česko-korejské divadelní styky, v několika korejských městech například proběhla výstava *České loutkové divadlo třikrát jinak*, na místní festivaly byli pozváni zástupci Divadla na cucky, do Prahy zavítala v roce 2018 delegace ředitelů významných korejských kulturních center, pro kterou byl připraven program zaměřený na českou vážnou hudbu, operu a balet. Jihokorejská kultura je sice značně odlišná od té české, nicméně ČR i české umění mají v této destinaci velmi dobré jméno, proto je smysluplné dlouhodobě podporovat vzájemné poznávání zástupců současné scény živého umění. Veletrh PAMS navíc soustředí delegáty z dalších asijských zemí, proto je i nadále vhodnou platformou pro podporu mezinárodních vztahů v oblasti scénického umění.

- Prezentace českého divadla, tance a nového cirkusu na veletrhu **TPAM** (Performing Arts Meeting in Yokohama)

Lokace	Jokohama, Japonsko
Účast	2015

Odkaz	www.tpam.or.jp
Partneři	Divadelní ústav Bratislava, Institut Adama Mickiewicze, Divadelní ústav Zb. Raszewského, Maďarské divadelní muzeum a ústav, Japan Foundation Budapest
Výběr účastníků	doporučení Dramaturgické rady PerformCzech
Formát prezentace ČR	česká delegace, veletržní stánek, společná prezentace a showcase zemí V4

Veletrh TPAM je akcí středně velkého rozsahu, která klade důraz na osobní setkání účastníků a prezentaci japonského divadla a tance. Zaměřuje se především na oblast tanečního a pohybového divadla. Jeho součástí je showcase japonského divadla a tance a mezinárodních projektů s japonskou či asijskou účastí. Veletrh pořádá pro účastníky, kteří sem přijíždějí zejména z Asie, Evropy a Severní Ameriky, také stánkovou část a další networkingové aktivity (speed dating, prezentace). V Japonsku má silnou pozici především česká vážná hudba. Smyslem prezentace ČR proto bylo posílit pozici českého současného tance a experimentálního divadla. V roce 2015 se ČR představila poprvé rozsáhlejší prezentací, která byla připravována s předstihem díky předešlým mezinárodním aktivitám IDU pořádaným v ČR nebo díky členství v mezinárodních sítích, jichž se účastnilo nebo jejichž členem je i vedení TPAM. Veletrh se v jednotlivých ročnících otevírá geografickým fokusům (v minulosti např. Německo nebo Francie), proto mohl IDU pro rok 2015 iniciovat akci *TPAM Joint Project* zaměřený na scénická umění zemí V4 v rámci aktivit networku PACE.V4. Součástí prezentace byl veletržní stánek, speciální česko-slovenská prezentace a zemí V4. Ačkoli loutkové divadlo nebylo hlavním fokusem veletrhu, představoval díky cestě zástupce českého loutkového divadla do Japonska jeden ze startovních momentů dlouhodobé spolupráce s tamními partnery. Vzhledem k tomu, že TPAM zastupuje oproti veletrhu PAMS poměrně malý trh a Japonsko představuje specifickou divadelní i taneční kulturu, je vhodné na prezentaci navázat po delším časovém intervalu a ve spolupráci se zájemci o česko-japonskou spolupráci.

d) Afrika

- Prezentace českého divadla, tance a nového cirkusu na veletrhu **MASA** (Marché des Arts du Spectacle d'Abidjan)

Lokace	Abidžan, Pobřeží slonoviny
Účast	2018
Odkaz	www.masa.ci
Partneři	Zastupitelský úřad ČR v Akkře
Výběr účastníků	kurátorský výběr IDU
Formát prezentace ČR	česká delegace

MASA je největší a nejprestižnější festival v Africe, který bohužel v minulých letech utrpěl neklidnou situací a občanskou válkou v regionu. I proto se v roce 2018 konal po delším časovém odstupu. Jeho hlavní program tvoří inscenace a produkce rozčleněné do kategorií tanec, slam poetry, divadlo, „conte“ (vyprávění), hudba, komedie a pouliční umění. Zároveň je MASA jako jedna z mála akcí na africkém kontinentě koncipována jako veletrh, tzn., že nabízí také prezentaci formou stánků a profesních aktivit (speed dating, panelové diskuse na odborná témata, přednášky odborníků o problematice scénických umění). V roce 2018, kdy si na svém 10. ročníku MASA připomínala 25 let existence, se představily soubory z více než 30 afrických a dalších zemí frankofonního i ostatního světa, na programu bylo 152 produkcí. Záměrem IDU jako koordinátora historicky první české účasti v roce 2018 bylo zmapování všech oblastí umění zastoupených na veletrhu, tj. divadla, tance a hudby. Do české delegace byly záměrně vybrány osobnosti divadla, tance a hudby, které měly s africkými kulturami předchozí zkušenost a dokážou se orientovat ve frankofonním prostředí. Již první účast českých delegátů má své výstupy v podobě pozvání afrických umělců na festival Tanec Praha a přímý dopad i na akademické prostředí (podklady pro první českou odborně-publicistickou publikaci věnující se tématu frankofonní subsaharské Afriky). Ačkoli teritorium, kde se veletrh koná, nepatří k prioritním oblastem mezinárodní kulturní spolupráce ČR, je rozhodně vhodné tento veletrh ve vhodných časových intervalech sledovat a využívat značně rozsáhlý trh, který je zde reprezentován například řediteli řady festivalů v různých zemích Afriky a Blízkého východu. Veletrh tvoří vhodnou platformu především pro zájemce o spolupráci v oblasti současné dramatiky, tance a world music i pro přesahové projekty spolupráce rozvoje subsaharského regionu prostřednictvím kultury a vzdělávání.

Ohlasy

„Po 20 letech seriózního zájmu o africká divadla pro mě tato výprava představovala první cestu do subsaharské Afriky a nedocenitelnou možnost ověření si teoretických znalostí přímo v terénu. Nesmírně si možnosti navštívit MASA vážím a považuji ji za klíčovou pro další vývoj festivalu i za životní zážitek profesní a osobní. A to tím spíš, že vůči činohře existuje několik klíšé, pokud jde o možnosti zahraniční spolupráce a výjezdů či dovozu představení, umělců. Na činohru se pohlíží v prvé řadě s despektem z důvodu jazykové bariéry. Dalším panujícím předsudkem je naše uzavřenost vnímání druhu a jednotlivých žánrů. Na rozdíl od tance či hudby nejsme často v činohře ochotni připustit specifické kulturní odlišnosti a jít nad rámec našich uznávaných zkušeností a představ, jimž v současnosti vévodí estetika německého divadla. Přestali jsme být zvědaví a sázíme více na jistotu a pragmatismus. Další překážkou bývá dramaturgická jednotvárnost, sázka na osvědčenost témat a titulů, autorů, nechuť riskovat a otevírat se neznámému a jinému. Od roku 2000 systematicky propaguji především rozmanité africké dramaturgie, hry a autory. Jsem přesvědčena, že africké živé umění nabízí obrovský potenciál a byla by chyba na něj rezignovat, neboť může významným způsobem obohatit českou kulturu a zároveň být tím nejpřirozenějším diplomatem mezi zeměmi a velkým pomocníkem při dalších jednáních politických a ekonomických jakož i účinným preventivním prostředkem proti rasismu, xenofobii a nesnášenlivosti.“

(Lucie Němečková, festival Tvůrčí Afrika aneb Všichni jsme Afričani, 2018)

Tabulka č. 17: Účast na veletrzích v letech 2011–2018

Akce	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
APAP, New York divadlo, tanec a hudba		x	x	x	x	x			
CINARS, Montreal divadlo, tanec, nový cirkus			x		x		x		x
TANZMESSE, Düsseldorf tanec			x		x		x		x
Fira Tárrega divadlo, nový cirkus	x	x			x				
PAMS, Soul, divadlo tanec, nový cirkus			x			x		x	
TPAM, Yokohama divadlo, tanec, nový cirkus						x			
MASA, Abidžan divadlo, tanec, nový cirkus									x

Zdroj: IDU

Příklady dalších aktivit pořádaných v zahraničí

- Presentace českého experimentálního divadla a tance na Edinburgh Festival Fringe.
- Presentace české dramatiky na festivalu Borštnikovo Srečanje, Maribor/2012.
- Festival In Altre Parole, Řím/2012, přehlídka současné české dramatiky.
- Csekkold!, Budapešť/od 2013, festival současné dramatiky Kus Česka, Berlín/od 2014.
- Seminář pro mladé divadelníky na Festivalu Avignon.
- Presentace současného pohybového divadla Norway Artway Bergen, Norsko/2015.
- Projekt exploratorních cest za účelem intenzivního networkingu DADA Curych věnovaný 100. výročí založení hnutí dada, Švýcarsko/2016.
- Symposium Remembering 1918: Eastern and Central European Modernity Rebuilding, Belgie/2017.
- CEEC-China Cultural Season, Čína/2017.
- In situ performativní výstava Too Soon Too Late, Belgie, Maďarsko, ČR/2018, koprodukční projekt umělců ze sedmi zemí střední a východní Evropy a Belgie uspořádaný u příležitosti 100. výročí konce 1. světové války a (znovu)založení nových národních států v Evropě.
- Výstavy (Josef Svoboda – český scénograf světového jména/2009, Argentina, Divadlo a revoluce – První týdny sametové revoluce v českých a moravských divadlech/2009, Belgie, Rusko, Loutky po roce nula – České loutkářství mezi tradicí a postmodernou/2010 a 2014, Francie, Bulharsko, Strings Attached: The Living

Tradition of Czech Puppets, USA/2013, prezentace českých scénografů na World Stage Design, Velká Británie a Tchajvan/2013 a 2017, České loutkové divadlo 3x jinak/od 2015, Jižní Korea, Japonsko, Finsko, Jordánsko, Shakespeare in Prague: Imagining the Bard in the Heart of Europe/2017, USA, Salón české a slovenské scénografie/2018, Slovensko).

Průběh a zhodnocení hlavních aktivit realizovaných v ČR v období 2008–2019

Jedním z důležitých propagačních nástrojů je přítomnost zahraničních expertů na akcích v ČR. V letech 2008 a 2010 pořádalo OMS Showcase českého divadla. Akce se konala ve spolupráci s Mezinárodním festivalem Divadlo a tvořila pražský 3–4denní epilog, popř. prolog k programu festivalu v Plzni. Záměrem akce bylo představit zahraničním hostům, především dramaturgům, kurátorům, kritikům, akademikům a dalším odborníkům současné české, především činoherní divadlo. Vzhledem k vysoké finanční náročnosti akce, na základě její evaluace, počtu zúčastněných hostů a vzhledem k disproporčnímu zastoupení různých segmentů českých scénických umění byl tento nástroj propagace prezentace postupně transformován ve finanční i koordinační podporu zprvu divadelních, tanečních a novocirkusových festivalů, posléze i dalších formátů akcí, jež prezentují současná česká scénická umění a splňují parametry pro přijetí zahraničních hostů (především adekvátní guest service, podklady v anglickém jazyce, titulkování do anglického jazyka atp.). Výběr akcí vhodných pro tento typ spolupráce probíhal zpočátku na základě seznamu, který sestavila Dramaturgická rada IDU. Od roku 2019 je tato aktivita realizována na základě otevřeného výběrového řízení *Akce konané v ČR nebo v zahraničí, které prezentují současné české scénické umění*, v němž se o podporu mohou ucházet i pořadatelé akcí v zahraničí.

Akce konané v ČR nebo v zahraničí, které prezentují současné české scénické umění.

Uznatelní žadatelé

— pořadatelé festivalů, profilových přehlídek, konferencí, symposií a dalších formátů, které se konají v ČR či v zahraničí, jejichž součástí je prezentace současného českého scénického umění pro zahraniční experty a v zahraničí i pro publikum.

Podmínky

Pro akce v ČR

V případě akcí probíhajících v ČR je podpora určena na náklady spojené se zajištěním účasti zahraničních expertů na dané akci (člen jury, kurátor, umělecký ředitel, kritik apod.). Podpora je primárně určena na cestovní náklady, guest servis, titulkování inscenací a překlady podkladů do angličtiny. Podpora není určena na hostování zahraničních umělců a souborů v ČR a nemůže mít charakter stáže, workshopu studijního či rezidenčního pobytu.

Příklady podpory z minulých let

- Česká taneční platforma – financování účasti členů mezinárodní jury.
- Festival Janáček Brno – financování účasti zahraničních novinářů.

- Konference Circus and its others – financování účasti zahraničních mluvčích.
- Mezinárodní festival Divadlo Plzeň – financování titulkování českých inscenací do angličtiny.

Pro akce v zahraničí

V případě akcí v zahraničí je podpora určena na náklady spojené s účastí individuálních zástupců českého scénického umění na zahraničních akcích (člen inscenačního týmu, člen uměleckého vedení souboru/divadla, teoretik apod.). Podpora je primárně určena na cestovní náklady, titulkování inscenací a překlady podkladů z češtiny, PR a komunikaci. Podpora není určena na hostování uměleckých souborů a nemůže mít charakter stáže, workshopu, studijního či rezidenčního pobytu.

Příklady podpory z minulých let:

- Ein Stück Tschechien – financování účasti českých dramatiků na diskusích po představení.
- Přehlídka českého divadla Csekkold! – financování překladů současné české dramatiky do maďarštiny.
- Edinburgh Festival Fringe – příspěvek na PR kampaň k české showcase.

Výše příspěvku na jednotlivé akce se pohybuje v rozmezí 30–40 tisíc Kč.

Výběr projektů určených k podpoře provádí Dramaturgická rada PerformCzech.

S úspěšnými žadateli jsou uzavírány smlouvy o spolupráci, které mimo jiné upravují podmínky, výši smluvní ceny, formu zpracování závěrečné zprávy a způsob vyúčtování. Podpora bude vybraným subjektům vyplacena až po realizaci akce a řádném odevzdání všech požadovaných podkladů.

Výzva je vyhlašována dvakrát ročně. Žádost je podávána on-line prostřednictvím formuláře.

HI PerfomanCZ: Prague Visitors' Program

Od roku 2018 je do programu *Propagace českých scénických umění do zahraničí* pravidelně zařazován speciální program pro zahraniční experty (dramaturgové, překladatelé, kurátoři, kritici atd.), který OMS připravuje ve spolupráci s pražskými divadly a soubory a s Dramaturgickou radou PerformCzech. Nejedná se o speciálně organizovaný showcase, hosté mají naopak možnost zhlédnout jednotlivá představení společně s běžnými diváky a v prostoru, pro který inscenace vzniká. Díky tomu je jim umožněno detailně se seznámit s podmínkami pro tvorbu a působení daného uměleckého týmu včetně lokálního kulturního kontextu.

Výhodou programu je intenzivní kontakt se zahraničními hosty, kteří během 4 dnů konání programu kromě několika představení denně absolvují také prohlídky dalších divadelních prostor, diskuse s tvůrci všech inscenací zařazených do programu, přednášky, návštěvy divadelních škol a další diskusní formáty, například s českými dramatiky. Účastníci jsou vybíráni na základě otevřené výzvy, vybraným cca 20–25 účastníkům je poskytnuto ubytování, lokální doprava, vstupenky a volný vstup na všechny aktivity. Souborům jsou hrazeny náklady spojené s účastí zahraničních hostů a zajištění titulkování do angličtiny. Účastníky vybírá Dramaturgická rada PerformCzech. Po absolvování programu jsou hosté požádáni o jeho evaluaci, v níž hodnotí programovou skladbu, kvalitu zhlédnutých představení, informační servis, kvalitu služeb poskytovaných během pobytu, úroveň obeznámení s českou kulturou a divadlem a mají možnost uvést i náměty nebo plány pro další spolupráci s českými umělci. V období 2018–2019 byly uspořádány celkem tři tyto programy, které se zaměřily na nonverbální divadlo a divadlo pro děti a mládež (jaro 2018), tvorbu nezávislých činoherních souborů (podzim 2018) a na loutkové divadlo (podzim 2019)

Tabulka č. 18

Přehled akcí programu, které prezentují současná česká scénická umění v ČR v období 2010–2019

Rok	Akce
2010	— Mezinárodní festival Divadlo, Plzeň
2011	— Česká taneční platforma, Praha — Přelet nad loutkářským hnízdem, Praha
2012	— Česká taneční platforma, Praha — Skupova Plzeň
2013	— Česká taneční platforma, Praha — Nultý bod, Praha — Mateřinka, Liberec
2014	— Česká taneční platforma, Praha — Mezinárodní festival dokumentárního divadla Akcent, Praha — Mezinárodní festival současného umění 4+4 dny v pohybu, Praha
2015	— Česká taneční platforma, Praha — Mezinárodní festival dokumentárního divadla Akcent, Praha — Mezinárodní festival Divadlo, Plzeň — Mateřinka, Liberec — Mime Fest, Polička
2016	— Česká taneční platforma, Praha — Mezinárodní festival Divadlo, Plzeň — Mime Fest, Polička — CASA, projekt na podporu nového cirkusu, Prah/Plzeň/Malovice
2017	— Česká taneční platforma, Praha — Divadelní svět, Brno — Mateřinka, Liberec — Festival Bazar, Praha

2018	— Česká taneční platforma, Praha — Mezinárodní setkání u příležitosti 60 let Divadla Drak jako součást projektu festivalu Divadlo evropských regionů, Hradec Králové — Mezinárodní konference Cirkus and Its Others v rámci festivalu Letní Letná, Praha — Festival Janáček, Brno
2019	— Svět a divadlo – Cena Ferdinanda Vaňka, Praha — Česká taneční platforma, Praha — Festival Bazar, Praha — Palm Off Fest, Praha — Divadelní festival Kutná Hora — Mateřinka, Liberec — Pralin, Berlín — Na skok do Prahy, Paříž — Csekkold!, Budapešť

Zdroj: IDU

Příklady dalších aktivit pořádaných v ČR

- Doprovodný program Pražského Quadriennale

Od roku 2015 spolupracuje OMS na přípravě doprovodného programu, který zahraničním návštěvníkům nabízí inscenace a akce z oblasti současného scénického umění. Během 13. ročníku v roce 2015 byl tento program prezentován pod názvem Performing Prague. Jednalo se o kurátorský výběr českých inscenací a projektů, který provedla Dramaturgická rada IDU. V rámci 14. ročníku PQ byl tento výběr rozšířen o nabídku zahraničních inscenací a projektů a byl prezentován pod názvem PQ+. Výběr jednotlivých titulů proběhl na základě otevřené výzvy, konečnou selekci provedla Dramaturgická rada PQ ve spolupráci s uměleckým vedením PQ. Hlavním záměrem je představit současná česká i zahraniční scénická umění s akcentem na scénografii. Výzva byla vyhlášena v listopadu 2018 a byla otevřena pro prezentace, jako jsou inscenace, performance, imerzivní, interaktivní a zážitkové eventy, výstavy, kompozice a další formáty prezentace tvorby z oblasti divadla, tance, hudby, light designu a sound designu, které se váží k oboru a/nebo tematice scénografie. Upřednostněny byly prezentace realizované ve spolupráci pražských a mimopražských subjektů/umělců a tvorba z divadelních sezón 2011/2012 až 2018/2019. Celkem bylo přihlášeno 72 projektů, vybráno bylo 34. Podíl zahraničních přihlášených děl tvořil téměř polovinu. O účast v programu PQ+ se ucházely především produkce z oblasti experimentálního a fyzického divadla, tance, performance a instalace, nechyběly však ani výstavy loutek nebo scénografie a komentované prohlídky. Tento typ prezentace pro zahraniční hosty využila významná pražská centra progresivního a interdisciplinárního současného umění.

- Prezentace a přednášky „na míru“ (žánrové, tematické, geografické vymezení dle zadání zahraničních partnerů) pro zahraniční hosty (např. USA, Francie, Čína, Jižní Korea, Belgie).
- Odborná setkání, sympozia a konference s mezinárodní účastí (symposium

DRAMplan/2011 a 2018, setkání networku In Situ/2012, Creative Encounters Asia-Europe/2013, Úmluva o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů UNESCO/2013, symposium Czech Crash/2014, PACE.V4 Touring Conference: Transport and Infrastructure in V4 Performing Arts/2016, konference Over the Edge – Risk, Fear and Courage in (Theatre) Creation/2017, Střed zájmu: Kulturní instituce dnes a setkání networku Kompendia kulturních politik/2017, Střed zájmu: Kultura mobility v éře klimatických změn /2019), Divadlo a svoboda: Proměna paradigmatu evropské nezávislé divadelní kultury po roce 1989/2019.

Zahraniční experti jsou na tento typ akcí zváni na základě své expertízy k danému tématu a jejich výběr probíhá především ve spolupráci se zahraničními partnery nebo spolupořadateli dané akce. Počet zahraničních expertů, kteří na tomto typu akcí aktivně vystupují, se pohybuje mezi 20–30.

- Semináře a školení (sociální sítě, komunikace s médii, NoZ, Noc divadel).

Vývoj a zhodnocení aktivit v rámci kontinuálního členství v mezinárodních profesních organizacích, sítích a projektech

Kromě aktivit souvisejících s českými středisky mezinárodních nevládních divadelních organizací sídlících v IDU (viz výše) se IDU po změnách v roce 1989 aktivně zapojil také do sítí a kontinuálních projektů, které vycházejí vstříc novým oborovým potřebám a výměně kontaktů, informací a zkušeností například v oblasti umělecké mobility, profesního růstu umělců a kulturních pracovníků, dokumentace divadla nebo regionální spolupráce. Aktivní a kontinuální spolupráce probíhá především s těmito sítěmi a platformami:

- On the Move,
- IETM (International Network for Contemporary Performing Arts),
- ENICPA (European Network of Information Centres for Performing Arts),
- ISPA (International Society for Performing Arts),
- EEPAP (East European Performing Arts Platform),
- European Theatre Night.

OMS je dále zakladatelem a koordinátorem sítě divadelních organizací ze střední Evropy PACE.V4 (Performing Arts Central Europe – Visegrad Countries Focus).

Kontinuální členství v mezinárodních profesních organizacích, sítích a platformách má řadu přínosů. Jsou jimi především

- přístup k databázím kontaktů organizací působících v oblasti scénických umění po celém světě,
- udržování povědomí o nejnovějších projektech, akcích, poznatcích a vývojových trendech v loutkářství, tvorbě pro děti a mládež, scénografii, divadelní kritice a výzkumu, kulturní politice, mobilitě a v dalších tematických oblastech a zprostředkování těchto informací české kulturní obci,

- aktivní účast na akcích pořádaných těmito sítěmi, případně pořadatelské aktivity pro tyto organizace a sítě,
- vzdělávací aktivity pro mládež,
- vysílání zástupců českých scénických umění na akce pořádané těmito organizacemi a sítěmi a jejich delegování do exekutivy a výborů,
- iniciace nebo spolupráce na vzniku společných projektů se subjekty, které jsou členy těchto organizací a sítí.

Příklady aktivit pořádaných v rámci členství v oborových organizacích, sítích a platformách

- udělování Ceny ERIK za nejzajímavější inscenaci sezóny v oblasti českého loutkového divadla (od roku 1997),
- Přehlídka ke Světovému dni divadla pro děti a mládež (od roku 2002),
- Salón české scénografie,
- scénografické sympozium Poločas rozpadu (2014, 2015, 2017, 2018),
- Noc divadel v ČR (od roku 2013),
- zasedání ENICPA v Praze (2010 a 2019),
- zasedání On the Move v Praze (2019),
- oslavy 70. výročí založení ITI a zasedání exekutivy v Praze (2018),
- oslavy 90. výročí založení UNIMA a mezinárodní konference Úloha UNIMA pro uznání a rozvoj a výzkum loutkářství ve 20. století a její vize pro 21. století (2019),
- každoroční překlad a šíření Provolání ke Světovému dni divadla, Mezinárodnímu dni tance a Světovému dni loutkářství,
- oborové besedy, diskuse a přednášky,
- kulturní advokacie.

OMS se aktivně zapojuje také do projektů podpořených z programu EU Kreativní Evropa

- SPACE (2010–2012).
- Generační ikony v (střední) Evropě (2011–2013).
- Create to Connect (2012–2018).
- Create to Connect -> Create to Impact (od roku 2018).

Partnerství 15 evropských organizací se zaměřuje na zkoumání a produkci současného divadla a jeho estetické, politické a sociální dopady.³⁹

- ASSET (Audience System in European Theatres, od roku 2018)
Projekt se zaměřuje na segmentaci divadelního publika. Jeho cílem je vyvinout a otestovat nástroj a dovednosti pro výzkum publika a poskytnout je evropským

divadlům/organizacím v oblasti scénických umění, aby je využila pro diverzifikaci a prohloubení vztahu s publikem a vytváření uměleckého programu a marketingu, který by podporoval rozvoj publika, mj. za pomoci Evropské Noci divadel a podobných projektů s tímto cílem. Hlavním pořadatelem projektu je Katedra produkce Divadelní fakulty AMU. Projektovými partnery jsou The Audience Agency (Velká Británie), IDU (ČR), Narodno sveučilište Dubrava (Chorvatsko), IG Kultur (Rakousko), Arts Project Foundation (Bulharsko), Metropolia University (Finsko).⁴⁰

— Reshape (od roku 2018).

Reshape je partnerství zprostředkovatelských uměleckých organizací, které podporují rozvoj uměleckého sektoru ve vlastních zemích nebo regionech. Cílem projektu je představit alternativu k evropskému uměleckému ekosystému a přehodnotit jeho nástroje a modely spolupráce, které by měly být na stejné úrovni s uměleckými a sociálními inovacemi a principy spravedlivosti, solidarity, geografické rovnováhy a udržitelnosti. IDU je jedním z 12 partnerů projektu.⁴¹

Publikace a on-line nástroje

Program spravuje portál PerformCzech.cz, který je určen především k propagaci českého scénického umění v zahraničí a vydává různé katalogy konkrétních představení a projektů, odbornou divadelní literaturu a rovněž výzvy na titulkování inscenací a na výrobu webů v angličtině.

Hodnocení a administrace

Kromě výzvy na akce konané v ČR nebo v zahraničí, které prezentují současné české scénické umění, jsou příležitosti vyhlašovány vždy v souvislosti s konkrétní akcí či projektem. Výzvy jsou publikovány na www.idu.cz a k jejich propagaci slouží další komunikační kanály IDU i relevantních partnerů. Výsledky výběrových řízení jsou rovněž zveřejňovány na www.idu.cz a rozhodnutí je žadatelům zasíláno.

Kritéria hodnocení jsou nastavena rovněž v návaznosti na konkrétní akci a výzvu. K hodnocení žádostí a pro přímý výběr účastníků – např. v rámci zajištění účasti na zahraničních veletrzích – je vesměs využívána expertíza členů Dramaturgické rady PerformCzech, která se vyjadřuje rovněž ke dlouhodobé koncepci a krátkodobějším plánům činnosti.

S úspěšnými jsou uzavírány příkazní smlouvy podle občanského zákoníku, které mimo jiné upraví podmínky, výši smluvní ceny, formu zpracování závěrečné zprávy a způsob vyúčtování. Podpora je úspěšným žadatelům vyplacena až po realizaci akce a řádném odevzdání všech požadovaných podkladů.

40 Viz: <http://www.asset4arts.eu/>.

41 Viz: <https://reshape.network/>.

Akce prezentující současné české výtvarné umění

Charakteristika, zdůvodnění realizace a návaznost na strategické materiály

V roce 2019 IDU poprvé vydal výzvu pro pořadatele akcí z oblasti výtvarného umění, které se uskuteční v roce 2020 a jejichž obsahem nebo součástí bude prezentace současného českého výtvarného umění pro zahraniční experty. IDU tímto programem navazuje na předchozí podporu akcí tohoto typu, která se uskutečnila na základě poptávky ze stran organizátorů, po vzájemné domluvě s IDU a na bázi dohody o spolupráci. Vytvoření programu pro oblast výtvarného umění následuje podporu akcí stejného typu pro oblasti hudby a scénických umění v rámci programu SoundCzech a PerformCzech. Výzvou IDU sleduje princip otevřenosti a transparentnosti, nastavení programu bylo konzultováno s odborníky z výtvarné scény. Zatím se jedná o velmi malý program s plánovaným rozpočtem ve výši kolem 150 tis. Kč.

Strategické materiály

Státní kulturní politika na léta 2015–2020⁴², Priorita 4, opatření 4.5.1 Podporovat zahraniční prezentaci českého profesionálního i neprofesionálního umění

Koncepce podpory umění v České republice na léta 2015–2020⁴³; úkol č. 33 Podporovat vstup českých subjektů, zboží a služeb na nové trhy; podporovat účast a uměleckou prezentaci českých subjektů na zahraničních veletrzích, přehlídkách, festivalech a fórech s cílem rozšířit distribuci a zvýšit export.

Cíl, podmínky, hodnocení a administrace

Cílem programu je posílit mezinárodní spolupráci a export současného výtvarného umění vzniklého v ČR.

Uznatelní žadatelé

Pořadatelé projektů a akcí, které se konají v ČR nebo v zahraničí, jejichž hlavní součástí je prezentace současného českého výtvarného umění pro zahraniční experty a v případě akcí v zahraničí i pro publikum.

Podmínky pro akce v ČR

- Podpora je určena na náklady spojené se zajištěním účasti zahraničních expertů (člen jury, kurátor, umělecký ředitel, kritik apod.) na dané akci. Podpora je primárně určena na cestovní náklady, guest servis, překlady podkladů do angličtiny a podobné aktivity.
- Podpora není určena na hostování zahraničních umělců v ČR a nemůže mít charakter stáže, workshopu, studijního či rezidenčního pobytu.

42 Ministerstvo kultury ČR. (2015) Státní kulturní politika na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025). Praha. Dostupné [on-line] na: <https://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>.

43 Ministerstvo kultury ČR. (2015) Koncepce podpory umění v České republice na léta 2015–2020. Praha. Dostupné [on-line] na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/koncepcpodporyumeni_2015-2020-web-2-3537.pdf.

Podmínky pro akce v zahraničí

- Podpora je určena na náklady spojené s účastí individuálních zástupců českého výtvarného umění na zahraničních projektech a akcích (umělec, kurátor, kritik, galerista). Podpora je primárně určena na cestovní náklady a překlady podkladů z češtiny, PR a komunikaci.
- Podpora není určena na výstavy a vznik výtvarných děl českých umělců v zahraničí a nemůže mít charakter stáže, workshopu, studijního či rezidenčního pobytu.

Výše příspěvku na jednotlivé akce se pohybuje v rozmezí od 10 do 70 tisíc Kč.

Výběr projektů určených k podpoře provádí hodnotící komise složená z interních a externích expertů IDU.

Hodnocení a administrativa

Kritéria hodnocení:

- komplexnost projektu a jeho přínosu (odborná způsobilost žadatele, koncepce, dramaturgie a organizace akce, výběr vysílaných/přijímaných osob, předpokládaný dopad)
- přiměřenost rozpočtu

Předpokladem pro hodnocení je splnění oprávněnosti žadatele, zpracování žádosti dle pokynů a splnění zaměření výzvy a podmínek programu.

S úspěšnými žadateli jsou uzavírány smlouvy o spolupráci, které mimo jiné upraví podmínky, výši smluvní ceny, formu zpracování závěrečné zprávy a způsob vyúčtování.

Metodický rámec hodnocení programů IDU

Na základě provedeného průzkumu bylo zjištěno, že neexistuje žádná specifická metodika na evaluaci proexportních aktivit či jejich dopadů. Nebyly zjištěny konkrétní příklady specifického hodnocení činnosti podporující kulturní export a mezinárodní spolupráci ani na úrovni specializovaných organizací věnujících se výhradně či prioritně této činnosti (např. ProHelvetia, Nordisk Kultur Kontakt).⁴⁴

Proto byla pozornost nasměrována na obecnou rovinu hodnocení programů a jejich dopadů. V tomto směru bylo zjištěno množství informací a postupů věnujících se nastavení a evaluaci jednotlivých projektů a především podpůrných programů na úrovni veřejnoprávních či soukromých donorů. Existují praktické návody a metodické pokyny pro nastavení a hodnocení projektů a programů určených především pro neziskový sektor.⁴⁵ Dále existují propracované metodické rámce pro hodnocení výzkumných programů a projektů.

Asi nejpropracovanější systém hodnocení je uplatňován na úrovni evropských podpůrných programů, a to jak na úrovni tzv. komunitárních programů spravovaných přímo Evropskou komisí, tak na úrovni evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF). Pro ESIF existují na evropské úrovni detailní a velmi propracované hodnoticí mechanismy, z nichž musí vycházet tvorba a realizace konkrétních programů na národních úrovních členských států.

Na základě uvedených zjištění tak bylo v rámci přípravné fáze hodnocení programů na podporu proexportních aktivit IDU přistoupeno ke zpracování metodických zásad hodnocení programů podpory⁴⁶ a zpracování existujícího stavu nastavení programů proexportních aktivit IDU,⁴⁷ aby bylo možné v budoucím období analyzovat a vyhodnocovat jejich intervenční logiku. U každého z existujících programů IDU byly popsány základní stavební prvky:

- zdůvodnění existence programu,
- návaznost na strategické dokumenty,
- cíl/cíle,
- rozpočet,
- podmínky,
- systém hodnocení včetně kritérií,
- způsob administrace.

44 Viz: kapitola *Zahraniční příklady monitoringu a hodnocení exportu kultury*.

45 Zarinpoush, Zataneh. (2006) *Project Evaluation Guide for Nonprofit Organizations: Fundamental Methods and Steps for Conducting Project Evaluation*. Toronto: Imagine Canada.
Dostupné [on-line] na: http://sectorsource.ca/sites/default/files/resources/files/projectguide_final.pdf.

46 Viz: kapitola *Zásady a příklady metodiky hodnocení*.

47 Viz: kapitola *Programy na podporu exportu a mezinárodní spolupráce IDU*.

Rámec intervenční logiky

Jak vyplývá z obecných metodických zásad, není možné vytvořit společnou metodiku hodnocení pro různé programy, nicméně je možné stanovit základní rámec intervenční logiky, z níž bude systém hodnocení odvozen. Na základě popisů a srovnání jednotlivých programů IDU je možné pro rámec intervenční logiky programů IDU nastavit a definovat následující prvky:

- cíl a zaměření,
- rozpočet,
- oprávnění žadatelé,
- oprávněné aktivity,
- systém a proces hodnocení – hodnoticí kritéria (kritéria formálních náležitostí, oprávněnosti a kvality), hodnotitelé, způsob sdělování výsledků hodnocení žadatelům,
- způsob administrace (zpracování a předložení, zpracování a zveřejňování výsledků, způsob a podmínky smluvního zajištění podpory).

Rámec logiky hodnocení

Pro účely hodnocení je dále nutné definovat logický rámec hodnocení, který bude obsahovat další prvky mimo prvky intervenční logiky:

- výstupy programu,
- výsledky programu,
- kvantitativní indikátory hodnocení,
- kvalitativní indikátory hodnocení.

Všechny uvedené prvky je nutné definovat s ohledem na charakter jednotlivých programů. Je potřeba vycházet z rozdílného charakteru, cíle a zaměření jednotlivých programů IDU a rovněž přihlížet k rozpočtu, kterým disponují.

Vzhledem k tomu, že dané programy nemohou mít vzhledem ke svému rozpočtu větší dopad, není vhodné dopady definovat ani nastavovat indikátory pro jejich měření. Pro docílení změny např. v oblasti zvýšení počtu pracovních míst či návštěvnosti po vzoru velkých programů, jakými jsou např. v této publikaci uvedené programy Kreativní Evropa či tzv. Norské fondy, je nutné disponovat poměrně velkým rozpočtem, z něhož je možné podpořit velké množství projektů, aby bylo možné vytýčených změn dosáhnout. Navíc i u těchto velkých programů, v jejich průběžném či závěrečném vyhodnocení, nejsou uvedené indikátory dostatečně reflektovány a interpretovány.⁴⁸

To je dáno do jisté míry nevhodností stanovených indikátorů a jejich špatným definováním. Jako příklad lze uvést indikátor počtu vytvořených pracovních míst, které jsou v případě tzv. Norských fondů vymezeny tak, že se musí jednat o pracovní místa podložená pracovními smlouvami a mzdovými záznamy. V kulturní praxi však k vytvoření nových pracovních míst tohoto charakteru na základě získání grantu/dotace nedochází. V naprosté většině jsou osoby, které pracují na daném projektu, odměňovány formou autorských honorářů či fakturují jako OSVČ. Neznačená to, že dané projekty nezvyšují zaměstnanost, ale indikátor na jejich sledování je v tomto případě nevhodně nastaven. Obecně je žádoucí nezatěžovat žadatele a příjemce, ale ani realizátory podpory sledováním a vymezováním indikátorů, které nemohou sledovat a interpretovat.

Základní evaluační otázky

Pro potřeby hodnocení je nutné definovat základní evaluační otázky. Pro programy IDU jsou jako základní evaluační otázky formulovány následující:

— Relevance

- Do jaké míry je program relevantní ohledně poslání a cílů IDU?
- Do jaké míry je program relevantní vůči strategickým dokumentům a politikám v oblasti umění a kultury v ČR?
- Do jaké míry je program relevantní vzhledem k vývoji v dané oblasti v ČR?

— Účelnost/efektivnost

- Do jaké míry jsou naplňovány cíle jednolitých programů?
- Do jaké míry jsou naplňovány cíle hodnocených projektů?

— Účinnost/efektivita

- Do jaké míry jsou zdroje vynaloženy hospodárně, do jaké míry odpovídají výstupy a výsledky vstupům?

— Užitečnost/dopad

- Jakých dosáhl program výsledků?

— Udržitelnost

- Do jaké míry je možné dosažené výstupy a výsledky programu a hodnocených projektů považovat za udržitelné?

Návrh rámce hodnocení jednotlivých programů IDU

V souvislostech přípravné fáze hodnocení programů IDU byly vytvořeny návrhy optimalizované formulace cíle a prvků rámce logiky hodnocení. Jedná se o první návrhy, které budou ještě podrobeny zpřesnění a optimalizaci, aby co nejvíce přispěly k následnému hodnocení jednotlivých programů.

Tabulka č. 19: Rámec hodnocení programů IDU

	Mobilita	Rezidence	SoundCzech	Showcase	PerformCzech	Akce prezentující současné české výtvarné umění
Cíl	Posílení mezinárodní spolupráce a profesionalizace českého umění prostřednictvím oborové výměny zkušeností a kontaktů, profesního růstu, iniciace spolupráce se zahraničními partnery a mobility umělců i uměleckých děl.	Podpora mobility a rozvoj tvorby umělců přispívající k možnosti jejich uplatnění na zahraničním trhu.	Posílení mezinárodní spolupráce a exportu českého hudebního průmyslu prostřednictvím oborové výměny zkušeností a kontaktů, profesního růstu, iniciace spolupráce se zahraničními partnery a mobility umělců.	Napomoci prosadit se mladým interpretům z ČR v oblasti klasické hudby v začátku jejich kariéry především na mezinárodní hudební scéně.	Propagace českých scénických umění v zahraničí; zprostředkování kontaktů, příležitostí a dalších informací z této oblasti ze zahraničí pro umělce, kulturní pracovníky a odborníky v ČR, aby se mohli lépe prosadit především na mezinárodní scéně a zapojit do mezinárodních projektů.	Posílení mezinárodní spolupráce a exportu současného výtvarného umění vzniklého v ČR a zvýšení uplatnitelnosti výtvarných umělců z ČR na mezinárodním trhu s uměním.
Výstupy	realizované mobility	realizované rezidence	realizované projekty	- prezentace účastníků na showcase - dokumentace a propagace jejich děl - workshopy či jiné formy vzdělávacích akcí pro účastníky	realizované projekty	- podpořené akce v ČR - podpořené akce v zahraničí
Výsledky/dopady	- realizované akce v ČR: články o poznatcích ze zahraničí, šíření informací formou přednášky, účasti na diskusi apod. - realizované zahraniční projekty a projekty mezinárodní spolupráce: přednášky, představení, výstavy, výuka apod.	realizované zahraniční projekty, projekty mezinárodní spolupráce, prodej v zahraničí (výstavy, vystoupení, vydané překlady a prodej literárních děl, prodej jiných děl apod.)	návazně realizované projekty – vystoupení, spolupráce, výstupy v médiích, vydání nahrávek apod.	realizované zahraniční projekty a projekty mezinárodní spolupráce: vystoupení, účast na soutěžích, festivalech, nahrávky	návazně realizované projekty – vystoupení, spolupráce, výstupy v médiích, vedení workshopů, přednášky apod. – posílení mezinárodní spolupráce a mezinárodní konkurenceschopnosti scénických umění	- realizované zahraniční projekty a projekty mezinárodní spolupráce: zastoupení děl současných výtvarných umělců na výstavách a veletrzích - prodej děl současných výtvarných umělců v zahraničí

	Mobilita	Rezidence	SoundCzech	Showcase	PerformCzech	Akce prezentující současné české výtvarné umění
Kvantitativní indikátory hodnocení	- počet žadatelů - počet příjemců podpory - oborové zaměření žadatelů - oborové zaměření příjemců podpory - celkové finanční požadavky žadatelů - celkové náklady žadatelů - přidělené dotace - genderové zastoupení - geografická příslušnost příjemců podpory/podle bydliště příjemců	- počet žadatelů - počet příjemců podpory/ rezidentů, z toho počet vyslaných, počet přijatých - oborové zaměření příjemců podpory/ rezidentů - destinace rezidencí - přidělené dotace - geografická příslušnost příjemců podpory/ rezidentů - genderové zastoupení	- počet žadatelů - počet příjemců podpory - typy žadatelů – podle programů – hudební skupiny, jednotliví umělci, experti apod. - finanční požadavky na dotaci žadatelů - přidělené dotace - celkové náklady žadatelů - destinace – v případě projektů v zahraničí - genderové zastoupení - geografická příslušnosti příjemců podpory - počet prodaných vstupenek a jejich cena, počet vystoupení podpořených projektů - počet návštěvníků vystoupení podpořených projektů - počet účastníků vzdělávacích akcí - počet mediálních výstupů - návštěvnost webových stránek SoundCzech	- počet účastníků – umělců - počet účastníků – expertů ze zahraničí - zaměření/specializace účastníků – umělců - přidělená dotace/celkové náklady na organizaci akce - počet a typ vzdělávacích akcí - počet propagačních výstupů (nahrávek, zpráv) - počet mediálních ohlasů v ČR a v zahraničí - návštěvnost a sledovanost informačních kanálů – např. webové stránky, nahrávek na YouTube, FB	- počet žadatelů - počet příjemců podpory - typy žadatelů – podle programů – jednotliví umělci, soubory, experti - destinace – v případě projektů v zahraničí - počet mediálních ohlasů v ČR i zahraničí - návštěvnost webových stránek PerformCzech	- počet žádostí - počet podpořených akcí v ČR - počet podpořených akcí v zahraničí - typ akce - přidělená dotace/celkové náklady na organizaci akce - počet přijímaných a vysílaných osob - počet mediálních ohlasů v ČR a v zahraničí

	Mobilita	Rezidence	SoundCzech	Showcase	PerformCzech	Akce prezentující současné české výtvarné umění
Kvalitativní indikátory hodnocení	- Bezprostřední zpětná vazba od příjemce podpory po uskutečnění mobility formou strukturované zprávy s otázkami typu: - Jaký měl pobyt přínos pro váš profesní rozvoj, jak využijete nabyté poznatky? - Jak předáte nabyté poznatky dále? Chystáte se je někde publikovat, napsat článek, podat zprávu na sociální síť, seznámit s nimi své spolupracovníky apod.? - Navázal/a jste profesní kontakty? - V případě že ano, přinesly tyto kontakty nějaké další profesní příležitosti, např. pozvání na festival, výstavu, veletrh, workshop, nabídku překladu či vydání vašeho díla, nabídku ke tvůrčí spolupráci? - Zpětná vazba po uplynutí jistého času po skončení projektu formou strukturovaného dotazníku a focus groups se stejnými otázkami.	- Bezprostřední zpětná vazba od příjemce podpory po uskutečnění rezidence formou strukturované zprávy s otázkami typu: - Jaký měla rezidence přínos pro vaši tvorbu/profesní rozvoj? Vytvořil/a jste konkrétní dílo či jiný typ výstupu? - Uskutečnily se v rámci rezidence nějaké akce propagující vaši tvorbu, např. čtení, debata, výstava, představení? - Navázal/a jste profesní kontakty? - V případě že ano, přinesly tyto kontakty nějaké další profesní příležitosti, např. pozvání na výstavu, festival, veletrh, workshop, nabídku překladu či vydání vašeho díla, nabídku ke tvůrčí spolupráci? - Bezprostřední zpětná vazba od organizátora/hostitele rezidence formou zprávy – otázky typu: - Proběhla rezidence v pořádku, vyskytly se nějaké problémy? - Uskutečnily se akce typu literární čtení, přednášky, debaty, výstavy, představení?	- Bezprostřední zpětná vazba od příjemce podpory po uskutečnění projektu – formou strukturované zprávy s otázkami typu: <u>Pro experty: (SoundCzech – Links)</u> - Jaký měl pobyt přínos pro váš profesní rozvoj, pro vaše budoucí aktivity? Chystáte se je někde publikovat, napsat článek, zprávu na sociální síť apod.? - Informace o návazných kontaktech, rozjednaných možnostech spolupráce (zapojení se do mezinárodního projektu, pozvání do zahraničí, pozvání hosta do ČR, apod.). <u>Pro hudební skupiny/umělce: (SoundCzech – Connect a SoundCzech – OnRoad)</u> - mediální výstupy – hudební a regionální média, sociální síť, Česká centra a další - návštěvnost - počet prodaných vstupenek a jejich cena - popis průběhu koncertního vystoupení (kladné a záporné momenty, obtíže, doporučení)	- Bezprostřední zpětná vazba od účastníků – umělců formou strukturované zprávy s otázkami typu: - Jak využijete nabyté zkušenosti a jaký měla účast přínos pro váš profesní rozvoj? - Navázal/a jste profesní kontakty? - V případě že ano, přinesly tyto kontakty nějakou bezprostřední nabídku ke spolupráci? - Bezprostřední zpětná vazba od účastníků – zahraničních expertů formou zprávy, v případě, že je jejich pobyt podpořen. V případě, že pobyt není podpořen, formou rozhovoru, e-mailového dotazu mapujícího kvalitu účastníků a konkrétního využití jednotlivých umělců, možností spolupráce apod. - Zpětná vazba po uplynutí jistého času formou strukturovaného dotazníku a focus groups s otázkami stejného typu. Kariéru jednotlivých umělců je možné sledovat i prostřednictvím sociálních sítí, odborných médií apod. <u>1</u>	- Bezprostřední zpětná vazba od příjemce podpory po uskutečnění projektu formou strukturované zprávy s otázkami typu: - Jak využijete nabyté zkušenosti a jaký měla účast přínos pro váš profesní rozvoj? - Navázal/a jste profesní kontakty? - V případě že ano, přinesly tyto kontakty nějaké další profesní příležitosti, např. pozvání na vystoupení, festival, workshop, nabídku ke spolupráci? - Zpětná vazba po uplynutí jistého času formou strukturovaného dotazníku a focus groups s otázkami stejného typu.	- Bezprostřední zpětná vazba od organizátorů podpořených akcí formou strukturované zprávy s otázkami typu: - Jaké byly reakce zahraničních expertů – hodnocení, připomínky, podněty? (pro akce konané v ČR) - Jaké byly ohlasy zahraničních expertů a publika – hodnocení, připomínky, podněty? (pro akce konané v zahraničí) - Jaké byly mediální ohlasy? - Jaký byl zájem o prezentované umělce a jejich díla? - Navázali jste nějakou další konkrétní spolupráci se zahraničím či v zahraničí? - Zpětná vazba po uplynutí jistého času, tedy 2–3 let po skončení formou strukturovaného dotazníku a focus groups s otázkami typu: - Zvýšila akce zájem o prezentované umělce a jejich díla? - Uskutečnily se na základě konání akce návazné projekty, do kterých byli prezentovaní umělci či jejich díla zapojena? Zvýšil se prodej děl prezentovaných umělců v zahraničí?

	Mobilita	Rezidence	SoundCzech	Showcase	PerformCzech	Akce prezentující současné české výtvarné umění
Kvalitativní indikátory hodnocení		- Zpětná vazba od příjemce podpory po uplynutí jistého času po skončení rezidence formou strukturovaného dotazníku a focus groups s otázkami stejného typu a případně dalšími: - Udržujete kontakt s místem rezidence?	- navázané kontakty s hudebními profesionály a žurnalisty (nabídky na další projekty, na účast na dalších zahraničních festivalech, vystoupeních v klubech, společných vystoupeních) - Podařilo se vám navázat kontakty se zahraničními hudebními profesionály, co se týká distribuce, zastupování umělce na daném trhu, propagační činnosti? - Zpětná vazba po uplynutí jistého času po skončení formou strukturovaného dotazníku a focus groups s otázkami stejného typu.			

Základním principem účelného a účinného sběru dat pro monitoring, z něhož se odvíjí následné hodnocení, je nastavení požadovaných dat na úrovni žádostí a zpráv od příjemců podpory. To v praxi znamená rovněž vhodné a důkladné nastavení a provázání jednotlivých prvků intervenční a hodnoticí logiky, jakými jsou např. cíle, způsobilé aktivity, kritéria i indikátory a jejich převedení na úroveň požadovaných dat v žádostech a závěrečných zprávách. IDU v současné době připravuje elektronický systém pro své programy. Ten bude nastaven jak pro podávání žádostí, tak i pro jejich evaluaci na úrovni hodnotitelů a celkového hodnocení programu. Bude proto nezbytné nastavit systém tak, aby umožnil co nejjednodušší uspořádání navržených indikátorů.

Jak již bylo v úvodu naznačeno, programy IDU nejsou dostatečně reprezentativní, aby bylo nutné či relevantní definovat a sledovat jejich dopady. Nicméně se v rámci další výzkumné práce pokusíme o nastínění způsobů měření/zjišťování širších souvislostí. Jedná se např. o výčet možných zdrojů dat pro sledování změny na celostátní úrovni. Pokud se dopad programu týká např. zvýšení konkurenceschopnosti umělců z ČR na mezinárodním trhu práce, pak lze specifikovat existující či žádoucí zdroje dat, v konkrétním případě hudby data kolektivních správců OSA a Intergramu, které spravují autorské odměny ze zahraničí, v případě literatury pak počet literárních překladů českých děl a počet jejich vydání, v případě celé oblasti umění počet ocenění získaných v zahraničí apod. Pro tyto účely bude v rámci výzkumného projektu zkoumán a popsán způsob fungování každého z oborů a budou specifikovány možné zdroje dat.

Přehled strategických dokumentů a programů na podporu exportu a mezinárodní spolupráce v České republice

Text byl vytvořen částečně na základě aktualizace dat z publikace Podpora internacionalizace a exportu kulturních a kreativních průmyslů v ČR,⁴⁹ která byla vydána v rámci výzkumného projektu Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR, podpořeného v rámci programu NAKI, identifikační kód projektu DF11PO10VV031, v roce 2016. V souvislosti s některými změnami po roce 2016 bylo vhodné provést v rámci přípravné fáze výzkumného projektu **Vytvoření metodiky hodnocení dopadů proexportních aktivit a zhodnocení proexportních programů IDU** aktualizaci některých částí uvedené studie. Vzhledem k zaměření výzkumné práce je aktualizace realizována s prioritou na oblast divadla, hudby a výtvarného umění.

V následujícím přehledu jsou postupně shrnuty nejdůležitější platné strategické dokumenty, které se svými okruhy dotýkají oblasti kultury, specificky pak exportu. Nejprve jsou vyjmenovány národní strategické dokumenty a následně existující specifické resortní strategické dokumenty.

Obecně lze shrnout, že v národních strategických dokumentech je jen velmi okrajově zastoupena oblast kultury. Zároveň i na úrovni Ministerstva kultury chybí dílčí specifické strategické dokumenty pro oblast zahraniční spolupráce v oblasti umění a exportu kulturních statků.

Národní strategie

— Inovační strategie České republiky 2019–2030

Inovační strategie byla schválena Usnesením vlády ČR ze dne 4. února 2019 č. 104. Jedná se o strategický rámcový plán, který předurčuje vládní politiku v oblasti výzkumu, vývoje a inovací a má pomoci České republice se během dvanácti let posunout mezi nejinnovativnější země Evropy.

49 Petrová, Pavla. (2016) Podpora internacionalizace a exportu kulturních a kreativních průmyslů v ČR. Praha: Institut umění – Divadelní ústav. Dostupné [on-line] na: <https://prospero.divadlo.cz/download/epub.php?id=793>.

Inovační strategie se skládá z devíti navzájem provázaných pilířů, které obsahují východiska, základní strategické cíle a nástroje vedoucí k jejich naplnění. Jsou jimi: financování a hodnocení výzkumu a vývoje, inovační a výzkumná centra, národní start-up a spin-off prostředí, polytechnické vzdělávání, digitalizace, mobilita a stavební prostředí, ochrana duševního vlastnictví, chytré investice a chytrý marketing.

Inovační strategii zpracovala vládní Rada pro výzkum, vývoj a inovace v úzké spolupráci s více než třicetičlenným týmem osobností z řad podnikatelů, vědců, akademiků a zástupců veřejné správy. Její součástí je zavedení nové značky **The Czech Republic: The Country For The Future**.

Součástí strategie je rovněž Global Innovation Index (Globální inovační index), který využívá OSN prostřednictvím WIPO ke srovnání situace v řadě členských zemí k popisu celkového kontextu jejich inovačního rozvoje, kdy je ukazatel zaměřen na vliv inovačně orientovaných politik na ekonomický růst a vývoj. V rámci tohoto indexu se tvůrčí výstupy v ČR v celkovém srovnání umístily za rok 2018 na 25. místě ze 126 zemí na světě a oblast kreativního zboží a služeb dokonce na 11. místě, což je považováno za silnou stránku.⁵⁰

— Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky pro období 2012–2020⁵¹

Dosud je v platnosti a beze změny. Hlavním cílem strategie je vybudování dobrého jména a pozice ČR na zahraničních trzích, čemuž by měly napomoci některé dílčí cíle, mezi které spadá například koordinace reprezentace ČR v zahraničí s ohledem na ekonomické zájmy ČR, zejména zabezpečování hlavních proexportních aktivit s činnostmi, které je doplňují, s exportéry v rámci nezávislých platforem, v poskytování rozvojové a humanitární pomoci, vymáhání historického zahraničního dluhu, organizace zahraničních cest oficiálních reprezentantů (PSP ČR, regiony aj.) nebo kulturní, výzkumné a vzdělávací výměny.

— Strategický rámec: Česká republika 2030⁵²

Česká republika 2030 nahrazuje Strategický rámec udržitelného rozvoje z roku 2010. Její přípravu významně ovlivnilo přijetí Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj a v ní obsažených sedmnácti cílů udržitelného rozvoje Organizace spojených národů v září 2015 a přijetí Pařížské klimatické dohody. Strategie formuluje cíle v šesti klíčových oblastech: Lidé a společnost, Hospodářský model, Odolné ekosystémy, Obce a regiony, Globální rozvoj a Dobré vládnutí. Kulturu strategie chápe jako sféru rozvoje tvořivosti a aktivního utváření

i reflexe hodnot společnosti. Pracuje s termíny kulturní dědictví, umění, kulturní a kreativní odvětví/průmysly. Kulturní politiku chápe jako součást žité demokracie. Kulturní a kreativní odvětví považuje za zdroj technologických i netechnologických inovací a hybatele rozvoje

50 [Vláda ČR]. (2019) Inovační strategie České republiky 2019–2030. [Praha]. Dostupné [on-line] na: https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha_1_Inovacni-strategie.pdf.

51 [Ministerstvo průmyslu a obchodu]. (2011) Zpět na vrchol: Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky pro období 2012 až 2020. [Praha]. Dostupné [on-line] na: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Strategie-mezinarodni-konkurenceschopnosti-Ceske-republiky.pdf>.

52 Úřad vlády ČR. (2017) Strategický rámec Česká republika 2030. Praha. Dostupné [on-line] na: <https://www.cr2030.cz/strategie/dokumenty-ke-stazeni/>.

ostatních hospodářských odvětví. Úkolem státu je podle strategie rovněž zohlednit nové rostoucí obory z oblasti digitální ekonomiky a kulturních a kreativních průmyslů, jejichž výsledky přesahují hranice kultury a umění a přispívají ke společenskému a hospodářskému rozvoji ČR.

— **Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014–2020⁵³**

V období platnosti dokumentu byly vydány **akční plány podpory MSP** – naposledy v roce 2018. V akčním plánu pro rok 2018 je jednou z priorit podpory rozšiřování vhodných forem exportního financování a pojištění pro MSP. Cílem je v rámci nabídky produktů EGAP a ČEB zajistit finanční a marketingovou podporu exportních aktivit MSP poskytováním pojištění a záruk pro podporu vývozců a institucí financujících vývoz domácích výrobků a služeb.

— **Exportní strategie České republiky pro období 2012–2020⁵⁴**

V roce 2016 proběhla aktualizace exportní strategie.⁵⁵ Aktualizace má za cíl zlepšit využití nástrojů proexportní politiky, aby alokované zdroje státu na podporu exportu a ekonomickou diplomacii byly čerpány efektivně a účelně a naplňovaly nově definovanou vizi: „Tvorba nových pracovních míst a růst firem díky zvýšení obchodu a internacionalizaci podnikání, posilování prestiže ČR ve světě a v mezinárodních organizacích, využívání globálních obchodních příležitostí pro růst prosperity České republiky.“ Aktualizace strategie se zaměřuje na popis hlavních oblastí podpory exportu, preciznější specifikaci cílů a způsobů jejich dosažení, je založena na kooperaci proexportně zaměřených organizací státu a průběžné komunikaci s firemními reprezentacemi a sociálními partnery.

— **Koncepce zahraniční politiky České republiky⁵⁶**

Koncepce byla vládou schválena v roce 2015 a je dosud beze změny v platnosti. Stěžejní místo v podpoře dobrého jména ČR v koncepci připadá kultuře. Podle koncepce kultura dává ČR nezaměnitelnou tvář v rámci mezinárodního společenství. Představuje přirozený nástroj k vytváření čitelného obrazu hodnot, k nimž se ČR hlásí. Jazyk, který využívá, je přitom všeobecně srozumitelný a přenosný. Aktivní kulturní politika v zahraničí navíc přispívá k vytváření a posilování vazeb, které dalece přesahují oblast kulturní výměny.

53 Ministerstvo průmyslu a obchodu. (2012) Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014–2020. [Praha]. Dostupné [on-line] na: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/47605/54370/599916/priloha002.pdf>.

54 Ministerstvo průmyslu a obchodu. [2012] Exportní strategie České republiky pro období 2012–2020. [Praha]. Dostupné [on-line] na: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/45705/51548/587267/priloha001.pdf>.

55 Viz: <https://www.icc-cr.cz/files/Aktualizace-ES-2012-20-final-material-vlada-20161201.pdf>.

56 Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. (2015) Koncepce zahraniční politiky ČR. Praha. Dostupné [on-line] na: http://www.mzv.cz/file/1565920/Koncepce_zahranicni_politiky_CR.pdf.

Resortní strategické dokumenty

V úrovni resortních strategických dokumentů v období posledních několika let nedošlo k zásadnější změně. Většina strategických dokumentů je před koncem svého období nebo již bez náhrady skončila. Na úrovni samotného MK je v platnosti koncepce pro oblast umění, kam je zahrnuta i oblast mobility, exportu a zahraniční spolupráce, nicméně úkoly z ní jsou naplňovány jen částečně. Koncepce účinnějšího působení Ministerstva kultury České republiky ve vztahu k zahraničí na léta 2013–2018 skončila v roce 2018. Žádná další koncepce či jiný strategický dokument není v tuto chvíli připravován.

— Strategie činnosti Českých center 2016–2019⁵⁷

V roce 2016 byla přijata nová koncepce, která je v platnosti do konce letošního roku. Jednou z hlavních oblastí činnosti je kultura, konkrétně v podobě veřejné diplomacie. V rámci toho si koncepce klade za cíl:

- zvýšení počtu odborných **novinářských a kurátorských cest** ze zahraničí do ČR (využití multiplikačního efektu a vhodného zacílení těchto aktivit jako jednoho z hlavních nástrojů veřejné diplomacie),
- systematické a cílené **představování mladé generace umělců**, nově objevených talentů a vítězů uměleckých soutěží (např. Ceny Jindřicha Chalupického, Ceny kritiky za mladou malbu, Ceny České komory architektů, přehlídky diplomových prací, Národní ceny za studentský design, Nuberg, ceny pro mladého hudebního skladatele, mezinárodní hudební soutěže v rámci Pražského jara, Ceny Věry Jirousové, České taneční platformy),
- využití dlouholeté mezinárodní tradice **českého filmu** (nová vlna, Forman, Barta, Trnka, Pojar, Zeman); realizace vlastních a koprodukčních projektů (výstavy J. Švankmajera, J. Trnky, K. Zemana aj.) a festivalů (Made in Prague v Londýně, Czech Film Week v Izraeli, One World Romania v Bukurešti, Czech That Film v USA, Czech in v Moskvě aj.); prezentace Ozvěň českých filmových festivalů (Jeden svět, Mezinárodní festival dokumentárních filmů v Jihlavě); podpora výroby českých titulků,
- využití světového významu **české fotografie** (Drtikol, Sudek, dok. fotografie aj.),
- využití kulturního dědictví **UNESCO** v ČR,
- v **hudební oblasti** využití pořekadla Co Čech, to muzikant (klasická i alternativní hudba); při této příležitosti v maximální možné míře představovat české výrobce hudebních nástrojů; zajišťování účasti českých hudebníků na významných festivalech a realizace vlastních vrcholných hudebních projektů (např. festival SOUNDCECH v Rumunsku),
- využití světové tradice **českého skla** (Brychtová, Libenský, Lhotský + propagace odborných sklářských škol), uměleckého a užitého **designu** a současného **módního návrhářství** (přehlídky Designblok, Czech Grand Design aj.) a významných jmen v české **architektuře** (tradice českého funkcionalismu 30. let + moderní architektura),

57

[Česká centra]. (2016) Strategie činnosti Českých center v letech 2016–2019. [Praha].

Dostupné [on-line] na: http://www.czechcentres.cz/_sys_/FileStorage/download/25/24271/strategie_cinnost_cc_2016_2019.pdf.

- ve **výtvarné oblasti** využití světového významu české futuristické moderny (Kupka, Filla, Kubišta, Gutfreund, J. Čapek aj.) a dalších renomovaných českých umělců,
- v **literární oblasti** využití mezinárodního odkazu F. Kafky, J. Haška a K. Čapka; podpora tradiční Noci literatury (zaměřené na současnou literaturu v rámci mezinárodní sítě EUNIC) a Noci s Andersenem; organizace národních stánků či české účasti na prestižních knižních veletrzích a festivalech (Bookfest Bukurešť, Knižní arzenál Kyjev, Liber Madrid, Buch Wien, Frankfurt, Lipsko, Moskva, Varšava, Krakov, Tokio); podpora mladých překladatelů a bohemistů (Překladačská soutěž Susanny Roth); organizace autorských a scénických čtení na významných festivalech a v rámci vlastních projektů či na bázi EUNIC (New Literature from Europe v New Yorku, Transpoesie v Bruselu aj.),
- v oblasti **scénických umění** zajištění národní prezentace na klíčových veletrzích a festivalech (PAMS v Soulu, Edinburgh Fringe Festival, TPAM v Jokohamě, Mezinárodní loutkový festival v Jeruzalémě, BE Festival v Birminghamu, One Dance Week v Plovdivu aj.); realizace vlastních vrcholných projektů (např. festivaly Kus: Česka v Berlíně a Düsseldorfu, Csekkold! v Budapešti aj.),
- systematické využívání **každoročních projektů**: Den Evropy (9. 5.), Svátek hudby (21. 6.), Evropský den jazyků (26. 9.), případně Mezinárodní den frankofonie (20. 3.),
- zaměření na **Evropská hlavní města kultury**:
 - 2016 – San Sebastian (České centrum Madrid) a Vratislav (ČC Varšava),
 - 2017 – Aarhus (ČC Stockholm) a Pafos (ČC Sofie),
 - 2018 – Leeuwarden (ČC Haag/Rotterdam) a Valetta (ČC Milán/Řím),
 - 2019 – Matera (ČC Milán/Řím) a Plovdiv (ČC Sofie),
- důsledné využívání kulatých **výročí navázání diplomatických vztahů** v jednotlivých destinacích (ve spolupráci se zastupitelskými úřady),
- organizace **rezidenčních pobytů** v ČCZ pro vítěze prestižních uměleckých soutěží v ČR.

— **Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014–2020⁵⁸**

Je stále v platnosti beze změny.

58 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. (2013) Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014–2020. Praha.
Dostupné [on-line] na: <https://www.mmr.cz/getmedia/01144b63-0600-43c1-9bf5-cdd487c313fb/MMR-Cestovni-ruch-v-Ceske-republice.pdf>.

— **Koncepce jednotné zahraniční prezentace ČR⁵⁹**

Aktuální koncepce přijatá vládou v roce 2019 zavádí novou značku ČR, pod kterou bude naše země jednotně prezentována – *Czech Republic: The Country For The Future*. Jsou definovány prioritní oblasti a cíle jednotné prezentace, a to ve smyslu nově přijatého zákona č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě, a aktuálních dokumentů schválených vládami České republiky. Jedná se zejména o Exportní strategii České republiky 2012–2020, Koncepci zahraniční politiky ČR z roku 2015, Státní kulturní politiku na léta 2015–2020 s výhledem do roku 2025 a Inovační strategii České republiky 2019–2030.

V dokumentu je nově definována mezirezortní Komise pro jednotnou prezentaci ČR v zahraničí. Dále je v souladu s Inovační strategií ČR 2019–2030 definován nadresortní marketingový tým i důležitý nástroj realizace jednotné prezentace ČR. Mezi jeho úkoly by měl mimo jiné patřit i stále nenaplněný cíl již z původní koncepce – dosažení jednotného vizuálního stylu státní správy ČR.

— **Státní kulturní politika České republiky na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025)⁶⁰**

Je stále v platnosti beze změny. V kulturní politice jsou některé úkoly spojené s mobilitou, např. zřízení Infopointu pro mobilitu na podporu a usnadnění exportu českého umění do zahraničí (víza, cla, daňová problematika) i jeho dovoz do ČR.

V prioritě 1 jsou pak opatření:

- Vytvořit a realizovat jednotnou koncepci působení ČR v zahraničí ve spolupráci s MZV.
- Implementovat a aktualizovat Koncepci účinnějšího působení Ministerstva kultury ČR ve vztahu k zahraničí na léta 2013–2018.

Dokument byl dále doplněn o Plán implementace Státní kulturní politiky ČR na léta 2015–2020.

— **Plán implementace Státní kulturní politiky ČR na léta 2015–2020⁶¹**

Plán implementace byl přijat vládou v roce 2016 s úkolem předložit vládě ČR do konce roku 2017 kontrolu jejího plnění. Implementace dále konkretizuje jednotlivé úkoly ze státní kulturní politiky včetně finančního plnění, jako je například zřízení Infopointu pro mobilitu.

Zároveň vymezuje i úkol Vytvořit a realizovat jednotnou koncepci působení ČR v zahraničí ve spolupráci s MZV. V implementačním dokumentu je nicméně tento úkol popsán s odkazem na kompetenci MZV a MK pouze jako spolupracující subjekt. Úkol nebyl dosud naplněn, pravděpodobně také s ohledem na nemožnost ukládat úkoly jinému resortu vlády ČR.

59 [Vláda ČR]. (2019) Koncepce jednotné zahraniční prezentace České republiky: aktualizovaná verze. [Praha]. Dostupné [on-line] na: http://amsp.cz/wp-content/uploads/2019/08/Aktualizace-koncepce-jednotn%C3%A9-prezentace-%C4%8CR-ma_ALBSBCSGPT52.pdf.

60 Ministerstvo kultury ČR. (2015) Státní kulturní politika na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025). Praha. Dostupné [on-line] na: <https://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>.

61 Viz: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/plan-implementace-3862.docx.

— **Koncepce účinnějšího působení Ministerstva kultury ČR ve vztahu k zahraničí na léta 2013–2018**⁶²

Tato koncepce vychází ještě z předchozí kulturní politiky státu, a to Státní kulturní politiky ČR na období 2009–2014. Nová Státní kulturní politika na léta 2015–2020 zahrnuje rovněž úkol, podle kterého se koncepce má implementovat a aktualizovat. Nicméně přestože je koncepční dokument po skončení své platnosti, nebyly zaznamenány žádné přípravné práce vedoucí k aktualizaci či předložení nové koncepce.

Cílem koncepce bylo stanovit zahraničnímu kulturnímu působení MK určité směřování, na které by mohly navazovat koncepce dalších subjektů činných v oblasti kultury. Svě zahraniční kulturní působení uskutečňuje ministerstvo především v rámci celkového evropského integračního procesu, členství ve světových organizacích působících v oblasti kultury a duševního vlastnictví, zejména UNESCO a WIPO, a bilaterálních vztahů.

Pokud jde o export umění, vycházela koncepce především z prezentace kulturního bohatství, z kulturní výměny a dialogu mezi kulturami. Zároveň hovořila o podpoře vývozu české kultury jako o nástroji mezinárodních politických vztahů a dosahování obecných cílů české zahraniční politiky a otevírání dveří českému hospodářskému exportu. Koncepce si kladla za cíl zintenzívnit zapojení soukromé sféry do prezentace české kultury v zahraničí a propojení uměleckých a podnikatelských aktivit. K tomu ve spolupráci s MPO a Hospodářskou komorou a bilaterálními obchodně-průmyslovými komorami chtěla usilovat o komplexnější charakter vysílaných akcí, tj. za účasti představitelů českých hospodářských a obchodních kruhů.

Koncepce také nastiňuje své geografické priority, a to konkrétně:

- MK bude rozvíjet intenzivnější bilaterální kulturní výměnu a společné projekty se sousedními státy (Spolková republika Německo, Rakousko, Slovensko a Polsko) a s evropskými kulturními velmocemi (Francie, Itálie a Vatikán) a posilovat tak interkulturní dialog a spolupráci v rámci subregionu a regionu (Visegrádská skupina, Fórum slovanských kultur, Rada Evropy).
- Bude přispívat k interkulturnímu dialogu mezi střední a jihovýchodní Evropou.
- Bude udržovat a posilovat vazbu v oblasti kultury na globální velmoci (USA) a mocnosti na vzestupu – BRIC (Brazílie, Ruská federace, Indie a Čína).

— **Koncepce účinnější podpory umění na léta 2015–2020**⁶³

Koncepce je v platnosti a beze změn. Podle ní ČR v porevolučním vývoji umění jako součásti kreativních odvětví spíše napodobovala zahraniční vzory, neukazovala se až na výjimky jako umělecky originální, autentická, sebevědomá země, která má co nabídnout a která přichází s původními produkty či službami.

62 Ministerstvo kultury ČR. (2012) Koncepce účinnějšího působení Ministerstva kultury České republiky ve vztahu k zahraničí na léta 2013–2018. [Praha]. Dostupné [on-line] na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/zahranicni-kulturni-politika-2116.pdf.

63 Ministerstvo kultury ČR. (2015) Koncepce podpory umění v České republice na léta 2015–2020. Praha. Dostupné [on-line] na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/koncepcepodporyumeni_2015-2020-web-2-3537.pdf.

Takovéto chování vedlo až ke snížené konkurenceschopnosti na zahraničních trzích. Oblast umění proto potřebuje jasné impulzy ve formě stanovených priorit podpory. Jednotlivé oblasti umění mají různé potřeby a také různou stávající podporu. Prioritou je vytvoření solidních exportních podmínek pro všechny oblasti umění.

Konkrétní úkoly jsou pak obsaženy především v cíli III materiálu – Podpora mezinárodní spolupráce a exportu, a to v opatřeních:

- mezinárodní spolupráce,
- export,
- kulturní diplomacie.

Mezi konkrétní úkoly spadá například podpora programů a projektů, které usnadňují mobilitu umělců, uměleckých děl a služeb. V této souvislosti též podpora projektů mezinárodních rezidencí umělců, teoretiků, uměleckých manažerů v ČR i v zahraničí.

Dále úkol směřující k podpoře vstupu českých subjektů, zboží a služeb na nové trhy, podpora účasti umělecké prezentace českých subjektů na zahraničních veletrzích, přehlídkách, festivalech a fórech s cílem rozšířit distribuci a zvýšit export. V této souvislosti se hovoří o podpoře každoroční národní prezentace na nejdůležitějších knižních a veletrzích hudebních, performing arts a současného umění. Zároveň i o podpoře propagace českého umění v zahraničí a jeho postavení na zahraničních trzích v úzké spolupráci s profesními organizacemi, asociacemi a sítěmi ve všech oblastech umění.

Mezi úkoly patří i založení a podpora činnosti Czech Music Export Office, zaměřené na propagaci současné hudby v zahraničí a její postavení na zahraničních trzích. A také založení a podpora činnosti Českého literárního centra za účelem zkvalitnění aktivit směřujících k propagaci české literatury a českého knižního trhu v zahraničí a usnadnění mezinárodní spolupráce v oblasti literatury.

Všechny tyto úkoly jsou zadány v návaznosti na novou Státní kulturní politiku a její prioritu Podporovat zahraniční prezentaci českého profesionálního i neprofesionálního umění. Úkolem koncepce je rovněž prosazení většího zapojení umění do exportní strategie vlády ČR. V této souvislosti je úkolem připravit koncepci spolupráce byznysu a umění při prosazování ekonomických cílů a šíření dobrého jména ČR v zahraničí, a to opět v návaznosti na Státní kulturní politiku a její opatření na vytvoření a realizaci jednotné koncepce působení ČR v zahraničí.

Zvláštním úkolem koncepce je pak příprava samotné strategie podpory kulturních a kreativních odvětví navazující na koncepci podpory umění. V této souvislosti je pak potřeba připravit pobídkové a podpůrné programy a projekty na podporu uměleckého trhu a návazných podnikatelských aktivit.

Některé z dílčích úkolů týkající se mezinárodní spolupráce a exportu byly naplněny. Jedná se především o:

- založení a podpora činnosti **Czech Music Export Office** pod současným názvem **SoundCzech**, viz dále

- založení a podpora činnosti Českého literárního centra

Naopak příkladem dosud nesplněného úkolu je příprava **Koncepce spolupráce byznysu a umění při prosazování ekonomických cílů a šíření dobrého jména ČR v zahraničí**, a to opět v návaznosti na Státní kulturní politiku a její opatření na vytvoření a realizaci jednotné koncepce působení ČR v zahraničí.

Existující programy na podporu exportu a mezinárodní spolupráce

— Scénická umění, hudba a výtvarná umění (včetně řemesel a designu)

- A) podpora mobility umělců a dalších kulturních pracovníků formou rezidenčních a stipendijních pobytů
- B) podpora projektů v zahraničí
- C) podpora krátkodobých explorativních cest pracovníků v oblasti kultury
- D) podpora účasti českých subjektů na zahraničních veletrzích, přehlídkách, festivalech a fórech s cílem rozšířit distribuci a zvýšit export
- E) podpora účasti zahraničních profesionálů na veletrzích, konferencích a showcase přehlídkách organizovaných v ČR
- F) podpora zahraničních koncertních vystoupení, zahraničních turné a výměnných koncertních vystoupení

Ke stávajícím hlavním nástrojům podpory exportu přibýly další okruhy spojené především se vznikem proexportní hudební kanceláře SoundCzech – viz **Programy na podporu exportu a mezinárodní spolupráce IDU**.

A) Podpora mobility umělců a dalších kulturních pracovníků formou rezidenčních a stipendijních pobytů

MK každoročně vyhlašuje **Program příspěvků na tvůrčí nebo studijní účely** podle zákona č. 203/2006 Sb.

Tvůrčí stipendium je finanční částka přiznaná žadatelům na tvůrčí účely – tj. na tvůrčí uměleckou činnost nebo tvůrčí umělecký pobyt v tuzemsku či v zahraničí v délce od šesti měsíců do dvou let s možností prodloužení nejdéle o rok, jejichž výsledkem je vytvoření uměleckého díla nebo souboru uměleckých děl. Po ukončení realizace projektu je příjemce tvůrčího sti-

pendia povinen předložit ministerstvu společně se závěrečnou zprávou vytvořené umělecké dílo (např. rukopis literárního díla, partituru), nebo pokud to povaha díla neumožňuje, jeho jinou vhodnou dokumentaci, např. demonahrávku.

Studijní stipendium je finanční částka přiznaná žadatelům na studijní účely – tj. na studijní pobyt po dobu nejméně jednoho měsíce na významném tuzemském či zahraničním uměleckém, vědeckém nebo jiném specializovaném pracovišti; výsledkem takového pobytu je především získání zkušeností a podkladů pro další uměleckou, vědeckou nebo jinou odbornou činnost, případně i nastudování nebo vytvoření díla. Povinnou přílohou žádosti je nabídka pracoviště, na němž se má studijní pobyt uskutečnit. Po ukončení realizace projektu příjemce předloží ministerstvu spolu se závěrečnou zprávou potvrzení o absolvování studijního pobytu.

Kritéria hodnocení žádostí:

- kvalita návrhu projektu (jasné vymezení předmětu, cíle a výsledků projektu, realizovatelnost věcného a časového řešení)
- význam projektu (společenská potřebnost, přínos pro daný obor)
- odbornost žadatele (dosavadní výsledky jeho činnosti)
- náklady projektu (účelnost, hospodárnost, efektivnost a přiměřenost nákladů)
- výstup projektu (způsob zpřístupnění výsledků veřejnosti/využití nově nabytých zkušeností a podkladů pro další činnost žadatele)

Na základě analýzy provedené IDU za roky 2011–2016⁶⁴ se ukázalo, že největší objem prostředků v tomto programu směřuje do oblasti výtvarného umění, následuje o polovinu nižší částka pro oblast hudby. Pokud jde o podíl podpořených tvůrčích a studijních stipendií podle oborů, pak v oblasti literatury byly přiděleny pouze tvůrčí stipendia a v oblasti výtvarného umění byla studijní stipendia přidělena pouze v pěti případech, což činí 6,58 % z celkově udělených stipendií. V oblasti divadla a tance činí poměr poskytnutých studijních stipendií zhruba polovinu přidělených tvůrčích stipendií (12:21) a v oblasti hudby je tomu opačně – zde převažuje poskytování studijních stipendií (26:16). Studijní stipendia jsou vesměs realizována v zahraničí, kdežto tvůrčí stipendia jsou většinou čerpána pro pobyt v ČR, i když v tomto případě není místo realizace relevantní a není sledováno.

IDU každoročně již od roku 2004 vyhlašuje Program tvůrčích rezidencí. Další subjekty, které v ČR a v zahraničí podporují rezidenční pobyty, je možné nalézt na <http://www.culturenet.cz/> nebo na webovém portálu mezinárodní sítě zaměřené na mobilitu v oblasti kultury On the Move,⁶⁵ kde je rovněž možné nalézt celou řadu dalších užitečných informací.

64 Chládková, Blanka a kol. (2016) Analýza poskytování dotací Ministerstvem kultury v oblasti živého umění 2012–2016. [Praha:Institut umění – Divadelní ústav].

Dostupné [on-line] na: <https://drive.google.com/drive/folders/1xIQqtjknihFOk5SC0MJJZuNWUhlDy7dt>.

65 Viz: <http://on-the-move.org>.

B) Podpora projektů v zahraničí

MK dvakrát ročně vypisuje výběrové dotační řízení na podporu profesionálních kulturních aktivit vysílaných do zahraničí, které je určeno pro fyzické osoby s živnostenským oprávněním a právnické osoby, poskytující veřejné kulturní služby. Vyloučeny jsou státní příspěvkové organizace. Hlavní tematické okruhy ve sledované oblasti jsou:

1. Projekty z oblasti živého umění a literární projekty vysílané do zahraničí.
2. Projekty z oblasti současného výtvarného umění, architektury a designu vysílané do zahraničí.
3. Projekty vysílané do zahraničí, obsahově zaměřené na významná česká kulturní nebo historická výročí.

K prvním dvěma bodům v souvislosti s podporou Ministerstva kultury je potřeba zmínit rovněž **Kontrolní závěr z kontrolní akce 18/19 Peněžní prostředky vynaložené na kulturní aktivity z rozpočtové kapitoly Ministerstva kultury**,⁶⁶ kde se uvádí, že „MK nevyhodnotilo skutečné přínosy podpory kulturních aktivit“ a že „naplňování cílů podpory kulturních aktivit lze vyhodnotit velmi obtížně nebo nelze vyhodnotit vůbec. MK tyto cíle stanovilo velmi obecně a nestanovilo měřitelné ukazatele jejich plnění. Nelze tak jednoznačně stanovit, do jaké míry podpora kulturních aktivit garantuje rovnost přístupu občanů ke kulturnímu bohatství a zda usnadňuje přístup znevýhodněným sociálním skupinám ke kulturním statkům, jak deklaruje MK. Nelze ani vyhodnotit, do jaké míry brzdí tato podpora negativní vlivy komercializace umění a zda vytváří podmínky pro realizaci kulturních potřeb všech občanů. K vyhodnocení podpory kulturních aktivit lze pouze uvést, že MK podpořilo projekty a subjekty spadající do oblasti kulturních aktivit a že zaměření podpory nebylo v rozporu s obecně stanovenými záměry státní kulturní politiky.“

C) Podpora krátkodobých explorativních cest pracovníků v oblasti kultury

Od roku 2013 IDU poskytuje dvakrát ročně příspěvky na tzv. krátkodobé explorativní cesty, viz kapitola Krátkodobá mobilita.

D) Podpora účasti českých subjektů na zahraničních veletrzích, přehlídkách, festivalech a fórech s cílem rozšířit distribuci a zvýšit export

Jedná se o podporu každoroční národní prezentace na nejdůležitějších veletrzích a přehlídkách, a to v kombinaci s vysíláním expertů z jednotlivých oblastí.

V oblasti **hudby** se jedná o program proexportní hudební kanceláře SoundCzech – Links, viz kapitola Exportní hudební kancelář SoundCzech.

⁶⁶ NKÚ. (2019) Kontrolní závěr z kontrolní akce 18/19 Peněžní prostředky vynaložené na kulturní aktivity z rozpočtové kapitoly Ministerstva kultury. [Praha]. Dostupné [on-line] na: <https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/k18019.pdf>.

V oblasti **performing arts** se jedná o pravidelné i nepravidelné účasti a vysílání českých profesionálů na veletrhy a festivaly zaměřené na divadlo a tanec, [viz kapitola](#)
Program propagace českých scénických umění do zahraničí PerformCzech.

V oblasti **výtvarného umění a architektury** je to i nadále především podpora realizace české reprezentace na Bienále výtvarného umění a Bienále architektury v Benátkách v Itálii.

Národní prezentace je podporována MK, a to často ve spolupráci s jeho příspěvkovými organizacemi – Národní galerií v Praze (výtvarné umění) a IDU (scénická umění a hudba).

E) Podpora účasti zahraničních profesionálů na veletrzích, konferencích a showcase přehlídkách organizovaných v ČR⁶⁷

Jedná se především o podporu organizovanou příspěvkovou organizací IDU, resp. jeho proexportními částmi PerformCzech a SoundCzech, [viz kapitola](#)
Programy na podporu exportu a mezinárodní spolupráce IDU.

Omezenou podporu zahraničním profesionálům v českém prostředí poskytují rovněž Česká centra, viz [Česká centra](#).

F) Podpora zahraničních koncertních vystoupení, turné a výměnných koncertních vystoupení⁶⁸

Jedná se o programy SoundCzech – OnRoad a SoundCzech – Connect, [viz kapitola](#)
Exportní hudební kancelář SoundCzech.

— Další programy pro podporu exportu kultury

Program Evropské unie Kreativní Evropa – podprogram Kultura⁶⁹

Stále platné programové období 2014–2020. Program podporuje mezinárodní spolupráci mezi subjekty v oblasti kultury i další šíření kultury a uměleckých děl. Důležitá je především podpora rozvoje publika. Program Kreativní Evropa proto rovněž podporuje aktivity, které zajistí dovednosti a know-how pro přechod kulturních a kreativních odvětví na digitální technologie, otestují nové přístupy k rozvoji divácké základny a nové obchodní modely.

Hlavní cíle programu:

- rozvoj evropské kulturní a jazykové rozmanitosti
- posilování schopnosti kulturních a kreativních odvětví pracovat mezinárodně
- zlepšení přístupu kreativních a kulturních odvětví k financování
- podpora využívání digitálních technologií
- práce s publikem
- rozvoj mezioborové a mezinárodní spolupráce

67 Podrobněji viz část Programy IDU.

68 Viz: část Programy IDU.

69 Viz: <https://www.kreativnievropa.cz>.

— sběr dat o kulturních a kreativních odvětvích

Kromě programu Kreativní Evropa lze na podporu projektů s kulturním a uměleckým rozměrem čerpat i v dalších komunitárních programech EU. V programovacím období 2014–2020 se to týká např. programů Erasmus+ (oblast vzdělávání), Evropa pro občany (aktivní evropské občanství), Cosme (podpora podnikání), Horizont 2020 (výzkum) či programů vnější spolupráce, jako tomu bylo doposud.

Finanční mechanismy EHP 2014–2021 – program Kultura

V roce 2019 budou vyhlášeny první výzvy v tomto programovacím období. Oproti minulému programu, který v rámci programu Kultura podpořil oblast kulturního dědictví a současného umění, přibudou dvě nové výzvy na posilování kapacit oborových zastřešujících asociací, sítí a platforem a na podporu umělecké a kulturní kritiky. Všechny výzvy jsou připravovány s cílem propojení ČR se zeměmi EHP, a to konkrétně Norska, Islandu a Lichtenštejnska.

Konečným cílem programu je posílit sociální a hospodářský rozvoj prostřednictvím kulturní spolupráce, podnikání v oblasti kultury a správy kulturního dědictví. V oblasti současného umění se program zaměřuje na kulturní a kreativní aktivity orientované na kulturní podnikání, které přispívají k sociální inkluzi a místnímu rozvoji. Program také usiluje o zvýšení povědomí o kultuře sociálních, etnických a kulturních menšin, zlepšení přístupu menšinových skupin ke kultuře a k řešení jejich potřeb.

Mezinárodní visegrádský fond⁷⁰

Pokračuje i nadále v podpoře mezinárodní spolupráce v oblasti kultury v rámci zemí Visegrádské skupiny (ČR, Maďarsko, Polsko a Slovensko). Fond vznikl v roce 2000 a poskytuje finanční prostředky na společné kulturní, vědecké, výzkumné a vzdělávací projekty, výměny mládeže, rozvoj turismu a přeshraniční spolupráci. Většina příjemců grantů jsou nevládní organizace, obce a místní samosprávy, univerzity, školy a další veřejné instituce i jednotliví občané. Fond spravuje také program na podporu rezidenčních pobytů Visegrad Artists Residencies Programme (VARP), který byl vytvořen v roce 2006 za účelem usnadnění mobility a výměny umělců. Program nabízí tříměsíční rezidenční pobyty pro umělce; žadatel musí mít pro svůj pobyt schválený projekt organizací v Polsku, Maďarsku či na Slovensku. Hlavní výzvy jsou rozděleny podle oblasti umění. **Visual and Sound Arts Residency** – výzva je zaměřena na mobilitu a uměleckou výměnu občanů V4 v oblasti vizuálních a zvukových médií, včetně designu, hudby, videa, filmu, nových médií a smíšených médií. **Performing Arts Residencies** – výzva je zaměřena na podporu současného divadla a tance v zemích střední Evropy prostřednictvím hostování umělců a uměleckých skupin v zemích V4 a/nebo ze zemí V4.

Hlavní cíle v oblasti kultury a společné identity:

- posílení kulturní rozmanitosti a přeshraničního mezikulturního dialogu,
- posílení zájmu o kulturní dědictví, včetně historie a současného umění,
- posílení propagace společné identity a dědictví uvnitř a vně prostoru V4,
- navýšení objemu společných kulturních produkcí a tím i dosahu nového publika.

Podle vyjádření fondu je hlavní podpora zaměřena právě na podporu umělců prostřednictvím těchto rezidenčních programů. Hlavním cílem fondu je podpora mezilidských kontaktů, a proto vlastní realizace rezidenčního pobytu je sama o sobě považována za naplnění cíle programu. Speciální metodologie pro měření dopadů a výstupů zatím není vyvinuta. Fond se v této souvislosti zaměřuje více na výměnu idejí, zkušeností a znalostí mezi umělci ze zemí V4. Pro monitoring rezidenčních pobytů i ostatních projektů využívá především průběžné a závěrečné zprávy od umělců a kulturních organizací, vizuální a zvukovou dokumentaci (fotografie, videa apod.) a také osobní návštěvy v případě veřejných akcí.

Česko-německý fond budoucnosti⁷¹

Pokračuje v podpoře. Česko-německý fond budoucnosti je mezistátní instituce, jež je konkrétním výsledkem Česko-německé deklarace z roku 1997. Jeho posláním je všestranně podpořit porozumění mezi Čechy a Němci a poskytuje za tímto účelem finanční podporu partnerským projektům z obou zemí. Fond podporuje oblast výtvarného umění, divadla, hudby, tance a dále oblast literatury a dokumentárních filmů.

Cíle programu:

- přiblížit důležité kulturní fenomény sousední země,
- představit zástupce současné kultury,
- podporovat oboustranné kulturní projekty profesionálních umělců a angažovaných amatérů,
- rozvíjet společné kulturní tradice.

Hodnocení projektových žádostí je ve fondu třístupňové a jeho výsledek vychází z rozhodnutí správní rady. Evaluační kritéria se dělí na základní indikátory, shodné pro všechny oblasti podpory (mládež a školy, odborný dialog, obnova památek apod.), a specifické indikátory dané projektové oblasti.

Do první skupiny se řadí kritéria jako kvalita a jasnost projektového záměru, soulad záměru a plánovaných aktivit, transparentnost a přiměřenost rozpočtu a především kvalita česko-německého partnerství. U žadatelů obracejících se na fond opakovaně fond dále vychází ze závěrečného hodnocení jejich předchozích projektů. Specifické indikátory pro oblast kultury odrážejí priority nadační činnosti v této oblasti, mezi něž patří především podpora česko-německého setkávání (kritérium „setkávání“) a prezentace vynikajících uměleckých výkonů umělců ze sousední země (kritérium „excellence“). Vítají zejména projekty vycházející ze společného tvůrčího procesu českých a německých umělců nebo projekty, které posilují občanskou společnost ve strukturálně slabších regionech (kultura v regionech) či integrují různé skupiny obyvatel a zapojují je do česko-německé spolupráce (zejména mládež, ale i například seniory a občany s postižením).

Hodnocení již uskutečněných projektů je založeno především na individuální bázi (vyhodnocování závěrečných zpráv a vyúčtování, evaluační rozhovory s nositeli větších projektů, prezentace vybraných projektů na zasedáních správní rady). Roční bilance jednotlivých oblastí podpory, založené především na kvantitativních ukazatelích, jsou publikovány ve výročních

71 Viz: <http://www.fondbudoucnosti.cz>.

zprávách.⁷² Detailnější evaluace připravují pro interní potřebu u mimořádných projektů a výzev, jako je například každoroční „téma roku“, program Začínáme! apod.

Fond spolupráce Středoevropské iniciativy⁷³

Pokračuje v podpoře. Fond uděluje finanční podporu kulturním projektům v rámci aktivit spolupráce, které mají charakter malých mezinárodních projektů typu seminářů, workshopů, tréninkových kurzů apod. v jedné z oblastí spolupráce zaměřené na podporu mezikulturního dialogu a respektování kulturní rozmanitosti. Mezikulturní dialog je chápán ve velmi širokém smyslu, mezi podpořenými akcemi jsou také klasické kulturní akce. Fond poskytuje na tyto typy projektů podporu do výše 50 % celkových nákladů, maximálně však 30 tis. eur na projekt. Žadateli mohou být subjekty z veřejného i soukromého sektoru. Projekty spolupráce jsou podporovány od roku 2002 a do fondu přispívají všechny členské státy.

Hlavní cíle:

- propagace mezikulturního dialogu a ochrana kulturní rozmanitosti,
- ochrana kulturního dědictví a podpora kreativních průmyslů,
- posílení kulturní diplomacie,
- zlepšení sociální integrace skupin obyvatel ohrožených vyloučením.

Hlavní oblasti působení:

- kultura,
- menšiny,
- sociální integrace.

Česko-polské fórum⁷⁴

Pokračuje v podpoře. Základním posláním Česko-polského fóra je podpora rozvoje stávajících a vzniku nových společných iniciativ nevládních subjektů obou zemí. Fórum navazuje na spolupráci nezávislých skupin v období nesvobody před rokem 1989, jejímž vyvrcholením byla činnost Polsko-česko-slovenské solidarity. V rámci fóra jsou podporovány projekty nevládních organizací, obcí, krajů, škol, výzkumných institucí a dalších subjektů. Ministerstva zahraničí obou zemí se tak snaží stimulovat další rozvoj a prohlubování česko-polských vztahů. Projekty schvalují jednou ročně programové rady Česko-polského a Polsko-českého fóra při zasedání v Praze a ve Varšavě.

Cílem dotačního titulu je podpora nových a rozvoj stávajících neziskových projektů směřujících k posilování česko-polských vztahů. Podporovány jsou pouze projekty vypracované a realizované společně s polským partnerem. Projekty musí být realizovány a ukončeny v daném roce výzvy.

Obecně MZV každoročně za všechny své programy či aktivity sbírá textové zprávy s vyhodnocením akcí z pohledu jednotlivých zastupitelských úřadů v zahraničí. Žádnou specifickou

⁷² Viz: <http://www.fondbudoucnosti.cz/aktuality/vyrocnizpravy>.

⁷³ Viz: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_europe/cei_stredoevropska_iniciativa/index.html a <https://www.cei.int/>.

⁷⁴ Viz: https://www.mzv.cz/cesko-polske_forum.

metodiky pro to ale nemá a v případě pozitivních výstupů výzkumného projektu za ČR by jeho úředníci uvítali doporučení na vlastní upravení podmínek evaluace. Příležitostně též vypracovávají celkové hodnotící zprávy, zpravidla na vyžádání např. premiéra republiky.

Pokud se jedná přímo o program Česko-polského fóra, pak se každoročně schází interní komise MZV k programu a na základě podnětů z ČR i Polska přehodnocuje jeho podmínky pro další vyhlášení. Do programu každoročně přispívá ČR i Polsko každým částkou 100 tisíc eur.

Finanční nástroje na podporu exportu českých kulturních produktů a služeb do zahraničí

Stále zůstávají dva hlavní nástroje státní podpory exportu, bez ohledu na oblast záběru, a to **Exportní garanční a pojišťovací společnost**⁷⁵ a **Česká exportní banka**.⁷⁶

⁷⁵ Viz: <https://www.egap.cz>.

⁷⁶ Viz: <https://www.ceb.cz>.

Zahraniční příklady monitoringu a hodnocení exportu kultury

V rámci mapování zahraničních zkušeností byly osloveny zahraniční instituce podporující export umění a kultury, vládní agentury, další organizace i odborníci na kulturní politiku v následujících zemích:

- IFACCA⁷⁷ – experti,
- Španělsko – experti,
- Katalánsko – experti,
- Německo – experti (bez odpovědi),
- Francie – ministerstvo kultury,
- Belgie – experti (bez odpovědi),
- Nizozemsko – Dutch Culture,
- Slovensko – Fond na podporu umenia,
- Švýcarsko – Pro Helvetia,
- UK – experti (bez odpovědi),
- Nordic Culture Point,
- Švédsko,
- Finsko.

Na základě zjištěných poznatků z jednotlivých zemí byly zmapovány i některé příklady dobré praxe v dalších zemích (např. Austrálie či Korea).

V následujícím přehledu za jednotlivé země jsou uvedena zjištěná data. Obecně lze shrnout, že pokud země provádějí evaluaci, kombinují vždy kvalitativní a kvantitativní šetření. Zjednodušeně lze konstatovat, že kvalitativní šetření probíhá na základě dotazníkových nebo anketních šetření mezi žadateli či potencionálními žadateli o podporu a kvantitativní šetření pak probíhá na základě dostupných dat o jednotlivých žadatelích, typu aktivity a podle příslušných kritérií dotačních řízení.

Ze shrnutí lze vyzorovat, že i někteří z dlouhodobých a tradičních podporovatelů (např. Pro Helvetia) nemají vypracován vlastní systém a metodiku sledování výstupů programů a jejich evaluace. V převaze je nicméně většina subjektů, které mají alespoň základní metodiku evaluace připravenou.

⁷⁷ The International Federation of Arts Councils and Culture Agencies (IFACCA) je globální síť uměleckých rad a ministerstev kultury s členskými institucemi ve více než 70 zemích. Dostupné [on-line] na: <https://ifacca.org>.

USA

Americká nezisková organizace Americans for the Arts v letech 2009 (za období 2008) až 2016 (za rok 2013) sledovala tzv. National Arts Index, který měřil vitalitu umění v USA. Index byl zaměřen na sledování celého systému – neziskového i komerčního sektoru, jednotlivých umělců, financování a investic do umění, zaměstnanosti, kreativity nebo účasti na kultuře. Celkem zahrnoval 81 indikátorů na národní úrovni. V rámci tohoto indexu bylo měření exportu kreativních statků v USA realizováno na základě standardů Konference spojených národů pro obchod a rozvoj The Standard International Trade Classification system (SITC, Kushner, 2016). Stanovené indikátory měřily hodnotu exportu kreativních statků USA, kam jsou zahrnována řemesla, film, vizuální média, výtvarná umění, scénická umění, vydávání knih a design. Měření zahrnuje rovněž navazující produkty, např. v případě designu vliv a dopady na produkci koberců či sklářskou výrobu.⁷⁸

Španělsko

Spanish Public Agency for Cultural Action (AC/E) byla založena v roce 2010 za účelem propagace a šíření kulturních reálií Španělska uvnitř i vně jeho území, a to prostřednictvím spolupráce na projektech v různých regionech a s různými kulturními organizacemi a institucemi napříč zemí. Agentura zároveň podporuje projekty a umělce či vědce a kulturní a kreativní odvětví obecně směrem do zahraničí. AC/E za tímto účelem spravuje podpůrný program na internacionalizaci španělské kultury PICE (od roku 2013).⁷⁹

Program PICE je rozdělen do dvou okruhů:

- Granty Visitors určené pro zahraniční návštěvníky typu mezinárodních agentů, influencerů a dalších stakeholderů z různých oblastí kultury. Hlavním účelem je poznání sektoru ve Španělsku, jaké jsou příležitosti a nabídky pro vzájemnou spolupráci. Kandidáti jsou navrhováni španělskými institucemi dvakrát ročně. Granty zároveň slouží jako benchmarking zahraničních kulturních institucí a organizací.
- Granty na mobilitu určené pro zahraniční kulturní organizace a instituce na zapojení španělských umělců, profesionálů a tvůrců do jejich projektů, aktivit a programů. Granty jsou v této souvislosti považovány za ekonomické pobídky. Kandidáti jsou navrhováni v tomto případě zahraničními kulturními subjekty, a to dvakrát ročně.

Oba typy grantů jsou udělovány systémem kofinancování ze strany přijímající organizace a pravidelně vyhodnocovány z hlediska:

- geografická distribuce kandidátů,
- geografické distribuce podle uchazeče,
- oblasti aktivit,
- stupně pokrytí přihlášek.

Vyhodnocování zajišťuje aplikace programu PICE.⁸⁰

⁷⁸ Všechny zprávy za uvedené období jsou dostupné [on-line] na: <https://www.americansforthearts.org/by-program/reports-and-data/research-studies-publications/national-arts-index-reports-download-center>.

⁷⁹ Viz: <https://www.accioncultural.es/en>.

⁸⁰ Viz: <https://www.accioncultural.es/en/pice-grants>.

Tradičně bylo ve Španělsku řízení zahraniční kulturní politiky rozděleno mezi ministerstva kultury a zahraničních věcí, která za tímto účelem vzájemně spolupracovala. Toto nastavení skončilo v červenci 2009, kdy došlo k reorganizaci jednotlivých kompetencí. Obě dotčená ministerstva souhlasila s přijetím Národního plánu pro zahraniční kulturní působení (National Plan for Cultural Action Abroad PACE). V současnosti je v platnosti Kulturní plán 2020 (Culture Plan 2020) státního sekretariátu pro kulturu, který byl schválen v roce 2017. Plán shrnuje potřebu vytvoření jednotné státní strategie pro zahraniční kulturní působení, která by posílila mezinárodní obraz Španělska jako kulturní země, a to prostřednictvím internacionalizace kulturního a kreativního sektoru a podpory kulturního turismu.

Culture Plan 2020 je zároveň doplněn o tzv. Arts and Culture SPAIN Programme,⁸¹ který upravuje mezirezortní koordinaci společně s Instituty Cervantes, a to za účelem šíření a propagace španělského umění a kultury v USA, a slouží jako platforma pro dialog mezi hispánským a americkým prostředím, včetně oblasti politiky.

Katalánsko

Za mezinárodní spolupráci je zodpovědný odbor rozvoje trhu Institutu kulturního podnikání (Institut Català de les Empreses Culturals).⁸² Odbor odpovídá za podporu mezinárodní spolupráce katalánských souborů v oblasti hudby, divadla, literatury, výtvarného umění a digitální kultury, a to v souvislosti s brandem **Catalan Arts**, resp. **Catalan Films & TV** v případě audiovizuálního sektoru. Úkolem odboru je usnadňovat přístup na národní a mezinárodní trhy. Hlavní evaluační metodou je zasílání pravidelných dotazníků subjektům, které se účastní veletrhů a uměleckých trhů a přehlídek.

Podpora katalánské kultury a kreativním podnikům je zaměřena na internacionalizaci v podobě konkrétních projektů. V tomto případě je zpětná evaluace prováděna sledováním počtu podpořených akcí, jejich geografického umístění a dalších parametrů podle příslušného grantového okruhu.

V případě oblasti hudby a její propagace v rámci platform typu The European Talent Exchange Programme (ETEP) je evaluace založena na počtu uzavřených smluv na základě účasti na Eurosonic. Zároveň se v rámci networku European Music Exporters Exchange (EMEE) účastnili průzkumu věnovanému propagaci hudby v Evropě.

Observatoř kulturního podnikání ICEC (Observatory of Cultural Companies) zajišťuje sledování obchodu (export/import) katalánských hmotných kulturních statků, které je založeno na španělské statistické platformě ICEX.⁸³

Austrálie

Visiting International Publishers (VIPs) Program: Longitudinal Evaluation 2011–2016

V průběhu let 2016 a 2017 Australia Council for the Arts ukončila pětiletou evaluaci Programu pro pobyty mezinárodních vydavatelů v Austrálii. Evaluace byla zaměřena na:

81 Viz: <https://www.spainculture.us>.

82 Viz: http://icec.gencat.cat/ca/sobre_icec/qui.

83 Viz: <http://icec.gencat.cat/ca/observatori/dades>.

- dopady programu pro australské vydavatele a agenty,
- efektivitu programu a naplnění cílů programu,
- hledání možností, jakým směrem zlepšit budoucí tvorbu programů za účelem nárůstu prodeje autorských práv.

Evaluace zahrnovala dotazníkové šetření určené australským vydavatelům a agentům, kteří se účastnili programu v letech 2011 až 2016 (míra návratnosti byla 36 %, resp. 40 %). Zároveň byl za pomoci dotazníkového šetření sledován dopad programu pro zahraniční hosty (zde byla míra návratnosti 90 %).⁸⁴

Born Global: Australian Music Exports

Dalším příkladem evaluace je první ucelená zpráva z oblasti hudby, která vypočítává hodnotu australského hudebního průmyslu z pohledu exportu. Výzkum byl prováděn tři roky University of Newcastle a Monash University ve spolupráci s exportní kanceláří Sounds Australia, APRA AMCOS a Australia Council for the Arts.

Metodologie výzkumu byla následující: projekt byl rozdělen do tří fází, z nichž každá byla realizována nezávisle a jejich metodologie a výstupy napomohly zbývajícím z nich.

Fáze 1) Mapování a evaluace ekonomického a kulturního přispění australského hudebního exportního sektoru. Primární data byla získána prostřednictvím dotazníkového šetření zaměřeného na umělce, vydavatele, nahrávací společnosti a bookingové agenty.

Fáze 2) Dokumentace existujících strategií a praktických zkušeností australských umělců a manažerů prostřednictvím dotazníkového šetření a rozhovorů s vybranými manažery a umělci. Kritériem byla jejich účast na mezinárodních hudebních veletrzích a dalších podobných akcích.

Fáze 3) Široce zaměřené vyhodnocení podnikatelských modelů, včetně analýz mezinárodních exportních organizací a modelů a dále komparativní příkladové studie z oblasti mezinárodních hudebních exportních kanceláří a podpůrných mechanismů.⁸⁵

Slovensko

Od počátku existence samostatného Fondu na podporu umění se problémem evaluace jejich programů do zahraničí zabývají, nicméně zatím nemají vypracovanou jednotnou metodiku sledování dopadů. V oblasti hudby se to systematictěji projevilo před dvěma roky, kdy fond začal celoročně podporovat exportní agentury. V oblasti výtvarného umění od začátku podporují účast na veletrzích, kde se nereprezentují samotní umělci, ale výhradně galerie. Příští rok chystají koncepční změnu vytvořením samostatného programu pro export všech druhů umění a kreativních průmyslů a v té souvislosti by rádi vyvinuli i metodiku dopadů exportu.

Fond vyhlašuje i mimořádné výzvy, které se týkají prezentace v zahraničí, minulý rok např.

⁸⁴ Viz: <https://australiacouncil.gov.au/research/vips-evaluation-2011-2016>.

⁸⁵ Viz: <https://www.australiacouncil.gov.au/news/media-centre/media-releases/new-research-highlights-australian-music-s-global-export-value-and-strong-international-success>, summary report: <https://www.australiacouncil.gov.au/workspace/uploads/files/born-global-australia-council-5d26e500f0c8c.pdf>.

výzva ohledně účasti na Eurosonicu 2019 v Nizozemsku. V hudbě je na Slovensku od letošního roku k dispozici rovněž první ucelená zpráva o stavu hudebního průmyslu na Slovensku.⁸⁶

Zpráva mimo jiné mapuje i další výzkumy a opatření, např. v Chorvatsku, a také se soustředí více než na podporu slovenského hudebního průmyslu v zahraničí na propagaci hudby pro zahraniční turisty na Slovensku. Zpráva v podstatě kritizuje aktuální strategii, kdy na Slovensku hudební centra a agentury podporují zejména organizaci zájezdů místních umělců do zahraničí a v tomto smyslu doporučují soustředit se na prodej hudby zahraničním návštěvníkům na Slovensku. Tento lokální prodej by měl přinést větší dopady pro národní hospodářství než samotný export. Jako příklad dobré praxe uvádějí Polsko, Maďarsko, Srbsko či Chorvatsko, kde pro turisty vytvořili významné letní festivaly. Zpráva doporučuje průzkum trhu, které města a destinace by bylo vhodné na podobné aktivity vytipovat. Příležitost vidí v zimní sezoně (analogie k letní sezoně v Chorvatsku). Nutná je komplexnější spolupráce s manažery místních kulturních zařízení, pohostinskými službami, organizátory zájezdové turistiky a organizátory koncertů s cílem uspořádat pro zahraniční návštěvníky místní koncerty a vystoupení dýdžeů.

Francie

Ve Francii jsou hlavními zdroji evaluace:

- **Výroční zpráva Francouzského institutu** (Institut Français), která je hlavním nástrojem pro vývoz scénických umění a výtvarného umění. Výroční zprávy jsou pravidelně zveřejňovány.⁸⁷
- Webová stránka francouzského **ministerstva zahraničních věcí**, která se věnuje **kulturní diplomacii**⁸⁸ a **kreativním průmyslům**.⁸⁹

Švýcarsko

Kulturní organizace zaměřená na vývoz švýcarského umění Pro Helvetia⁹⁰ nemá žádnou zkušenost se sběrem dat a evaluací týkající se proexportních aktivit. Naopak by sami uvítali příklady dobré praxe.

Nizozemsko

Kulturní institut DutchCulture⁹¹ vyvinul několik způsobů, jak monitorovat dopady nizozemských mezinárodních kulturních aktivit.

86 Antal, Daniel. (2019) Správa o slovenskom hudebnom priemysle. Bratislava: Slovenský ochranný zväz autorský. Dostupné [on-line] na: http://www.soz.sk/cms/content/files/Sprava_o_slovenskom_hudobnom_priemysle_marec2019.pdf.

87 Zpráva za rok 2018: <https://www.institutfrancais.com/fr/rapports-activite>.

88 Viz: <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/diplomatie-culturelle>.

89 Viz: <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/diplomatie-culturelle/les-domaines-d-action-de-la-diplomatie-culturelle/article/industries-culturelles-et>.

90 Viz: <https://prohelvetia.ch>.

91 Viz: <https://dutchculture.nl>.

Jako hlavní zdroj kvantitativních indikátorů využívají svou databázi, kde shromažďují počty a údaje o podpořených kulturních akcích v zahraničí, které byly realizovány nizozemskými umělci. Na základě statistik získaných pomocí databází pak periodicky vyhodnocují, ve kterých zemích má Nizozemsko nejsilnější dopady a také které umělecké disciplíny se nejvíce exportují. Prozatím nemají žádné údaje o návštěvnosti těchto akcí v zahraničí a z jejich pohledu by tento indikátor mohl být velmi důležitý pro lepší zjišťování dopadů.

Pokud se jedná o kvalitativní data, Nizozemsko má několik tzv. hlavních zemí zájmu a pro každou z nich má nastavené specifické strategické cíle. V těchto zemích DutchCulture zaměstnává experty, kteří jsou v úzkém kontaktu jak s tamním nizozemskými velvyslanectvími, tak s velkým množstvím hlavních kulturních institucí dané země. Experti jsou schopni zachytit klíčové kulturní aktivity, které se tam konají, a především ty z nich, jež naplňují vytčené strategické cíle. Obecně lze říct, že tito experti mají přinejmenším základní představu o veškeré kulturní výměně probíhající mezi Nizozemskem a konkrétní zemí zájmu.

Norsko

Nordisk Kulturkontakt (Nordic Culture Point)⁹² rozděluje granty pro jednotlivce na mobilitu a dále jménem Nordic Council of Ministers rovněž granty na uměleckou spolupráci za podmínky spolupráce nejméně tří zemí, z nichž dvě musí být ze skandinávského prostoru. K vyhodnocení nepoužívají žádné specifické metody.

Švédsko

Švédská vláda poprvé za rok 2017 zavedla speciální ocenění volně přeložené jako **Cena za export KKP**, a to s cílem vyzvednout význam kulturních a kreativních odvětví a jejich příspěvků k celkovému švédskému exportu a rovněž jako prostředek propagace Švédska coby inovativní a kreativní země. Ocenění je určeno těm, kteří zásadně přispěli k posílení internacionalizace a exportu a jejichž aktivity pomohly ke zviditelnění Švédska v zahraničí. Vítěz je vyhlašován ministrem pro evropské záležitosti a obchod.

The Swedish Arts Grants Committee (Švédská umělecká komise) je jednou z několika vládních agentur v oblasti umění a kultury. Jejím hlavním posláním je podpora individuálních umělců (včetně skupin a organizací) v oblasti výtvarného umění, designu, hudby, tance, divadla a filmu. Komise uděluje granty a další příspěvky a propaguje mezinárodní kulturní výměnu.⁹³

Obecně jsou jejich granty a příspěvky pro individuální umělce zaměřeny na uměleckou kvalitu a rozvoj. Příspěvky v rámci programů na mezinárodní kulturní výměnu a aktivity mají přispívat k posílení mezinárodních uměleckých kontaktů a v dlouhodobém horizontu pak ke zlepšení zaměstnanosti a rovněž ke zvýšení příjmových možností.

Každoročně probíhá evaluace těchto programů, a to jak v podobě kvantitativní, tak kvalitativní. Evaluační zprávy jsou předkládány vládě.

⁹² Viz: <https://www.nordiskkulturkontakt.org>.

⁹³ Viz: https://www.konstnarsnamnden.se/Konstnarsnamnden/International_activities/International_cultural_exchange.

Zprávy týkající se aktivit uskutečněných prostřednictvím grantů a příspěvků musí obsahovat sledování podle genderu a zahrnují analýzu a vyhodnocení veškerých rozdílů, které lze mezi ženami a muži vysledovat.

Zprávy za oblast grantů musí být rozděleny podle uměleckých oblastí (výtvarná a užitá umění, hudba, divadlo, tanec a film). Zároveň obsahují zpětnou vazbu/vyhodnocení regionálních výstupů. A konečně v případě mezinárodních programů všechny uskutečněné aktivity/akce.

Kvalitativní evaluace je zpravidla prováděna prostřednictvím cílených dotazníkových šetření zaměřených na dotované umělce a umělecké organizace. Všichni umělci, kteří obdrží finanční podporu za účelem mezinárodní kulturní výměny či cesty, jsou povinni vyplnit formulář, v němž je indikováno, jakým způsobem byl grant použit včetně detailních nákladových položek. A jako přílohu tohoto formuláře musí příjemci grantů odpovědět na sérii dalších otázek v rámci separátního dokumentu.

Komise si je zároveň vědoma potřeby dalšího vylepšení evaluačního systému, především v oblasti kvalitativního monitoringu. V této souvislosti komunikují s dalšími grantovými a podpůrnými subjekty ve Švédsku. V plánu je vytvoření nového digitálního systému pro přihlašování žádostí o grant či příspěvek, kde bude možné podat zprávy prostřednictvím záložky My pages. Hlavním cílem této nové aplikace je to, že pro vyhodnocení celkových dopadů za specifickou uměleckou oblast je zapotřebí kompilovat závěrečnou zprávu ze všech dostupných, které komise obdrží během celého roku. Na základě této kompilace by bylo možné uskutečnit kvantitativní shrnutí a kvalitativní vyhodnocení, a to především na základě dotazníkových formulářů.

Pouze po podrobném přezkumu jednotlivých zpráv a hledání systému, příčin a důsledků je totiž možné vytvořit závěry. A pouze na základě analýz lze provádět plánování nových opatření a rozvoje oblasti umění. Kompilace může být sestavena v rámci řady společných témat, jako jsou potřeby, trendy, efekty, umělecký rozvoj, finance/ekonomika. Nástroj textové analýzy může pomoci při analýze textů.

Korea

Ministerstvo kultury, sportu a turismu v roce 2019 poprvé zveřejnilo Zprávu o exportu korejských kulturních statků.⁹⁴ Podle ní export kulturních statků za rok 2018 vzrostl oproti roku předchozímu o 8,4 %. Bližší informace k metodologii evaluace se bohužel nepodařilo zjistit.

Souhrnné zjišťování

Kromě známých zdrojů, jako je UNESCO či Eurostat, se sledováním exportu kreativních statků a jeho hodnoty zabývá rovněž Světová banka s méně známým portálem TCdata360.

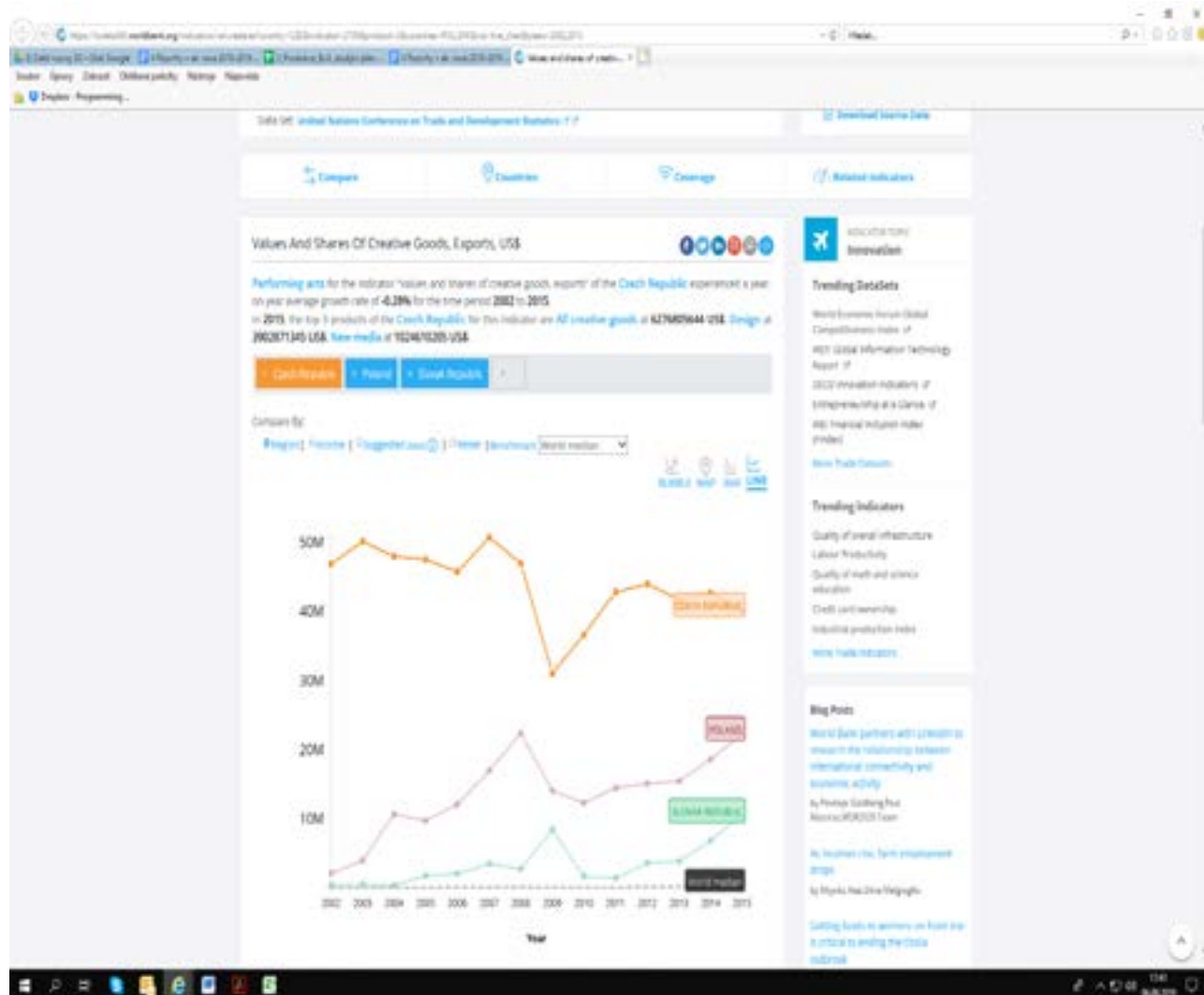
Jedná se o iniciativu Světové banky a její skupiny pro makroekonomii, obchod a investice, která pomáhá zemím s ukončením extrémní chudoby, se sdílením prosperity prostřednictvím rychlého ekonomického růstu a za silného přispění soukromého sektoru.

94 Shrnující resumé zprávy v anglickém jazyce je dostupné [on-line] na: <https://en.yna.co.kr/view/AEN20190729004600315?section=culture/arts-culture>.

Iniciativa je realizována prostřednictvím webového portálu.⁹⁵ V současnosti sledování zahrnuje na 2 400 různých indikátorů. Export kreativních statků je rozčleněn podle jednotlivých zemí, zeměpisného regionu, ekonomického uskupení a vyjádřen v milionech amerických dolarů a dále v procentním vyjádření. Následující obrázek ilustruje příkladové srovnání v rámci oblasti scénických umění za ČR, Slovensko a Polsko mezi lety 2002–2015.

Obrázek č. 1:

Srovnání hodnoty exportu v oblasti performing arts za ČR, Slovensko a Polsko v letech 2002–2015

Zdroj: www.tcddata360.worldbank.org

95 Viz: https://tcddata360.worldbank.org/indicators/val.create.ex?country=CZE&indicator=2736&product=5&countryis=POL,SVK&viz=line_chart&years=2002,2015.

Literatura a prameny

Antal, Daniel. (2019) Správa o slovenskom hudobnom priemysle. Bratislava: Slovenský ochranný zväz autorský. Dostupné [on-line] na: http://www.soza.sk/cms/content/files/Sprava_o_slovenskom_hudobnom_priemysle_marec2019.pdf

Australia Council for the Arts. (2019) Born Global: Australian Music Exports. A Summary by the Australia Council for the Arts. [Pymont]. Dostupné [on-line] na: <https://www.australiacouncil.gov.au/workspace/uploads/files/born-global-australia-council-5d26e500f0c8c.pdf>

Černá, Martina. (2014) Balábile cizích galaxií. A2, č. 23. Dostupné [on-line] na: <https://www.advojka.cz/archiv/2014/23/balabile-cizich-galaxii>

Černá, Martina a kol. (2016) Koncepce propagace českého divadla do zahraničí. [Praha]: Institut umění – Divadelní ústav. Dostupné [on-line] na: https://www.idu.cz/dokumenty/koncepce-propagace-ceskeho-divadla-do-zahranici_1.pdf

Černá, Martina – Štorková Maliti, Romana. (2015) 10AiR: Ten Years of the Arts Institute's Artist-in-Residence Programme 2004–2014. Prague: Arts and Theatre Institute. Dostupné [on-line] na: https://www.idu.cz/dokumenty/10air_residencies_eng.pdf

[Česká centra]. (2016) Strategie činnosti Českých center v letech 2016–2019. [Praha]. Dostupné [on-line] na: http://www.czechcentres.cz/_sys_/FileStorage/download/25/24271/strategie_cinnost_cc_2016_2019.pdf

EEA Financial Mechanism 2014–2021. [2019] Programme Agreement between The Financial Mechanism Committee established by Iceland, Liechtenstein and Norway and The Ministry of Finance of the Czech Republic. [Praha]. Dostupné [on-line] na: https://www.eea-grants.cz/assets/cs/media/EHP-fondy_Dohoda-o-Programu-Kultura.pdf

ERICarts. (2008) *Mobility Matters*: Programmes and Schemes to Support the Mobility of Artists and Cultural Professionals. Dostupné [on-line] na: https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/policy/cultural-creative-industries/documents/mobility-matters-report_en.pdf

European Commission. (2018) Commission Staff Working Document. Mid-term evaluation of Creative Europe Accompanying the document Report from the Commission to the European Parliament and the Council: Mid-term evaluation of the Creative Europe programme (2014–2020) {COM(2018) 248 final}. Brussels. Dostupné [on-line] na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/157557ac-4c56-11e8-be1d-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-106541280>

European Union. (2014) Policy Handbook on Artists' Residencies. [Brussels]. Dostupné [on-line] na: https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/policy/cultural-creative-industries/documents/artists-residencies_en.pdf

Evropská komise. (2018) Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě: Hodnocení programu Kreativní Evropa (2014–2020) v polovině období {SWD(2018) 159 final}. Brussels. Dostupné [on-line] na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CE->

Chládková, Blanka a kol. (2016) Analýza poskytování dotací Ministerstvem kultury v oblasti živého umění 2012–2016. [Praha: Institut umění – Divadelní ústav]. Dostupné [on-line] na: <https://drive.google.com/drive/folders/1xIQqtjknihFOk5SC0MJJZuNWUhlDy7dt>

Ministerstvo kultury ČR. (2015) Koncepce podpory umění v České republice na léta 2015–2020. Praha. Dostupné [on-line] na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/koncepcepodporyumeni_2015-2020-web-2-3537.pdf

Ministerstvo kultury ČR. (2015) Státní kulturní politika na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025). Praha. Dostupné [on-line] na: <https://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>

Ministerstvo kultury ČR. (2012) Koncepce účinnějšího působení Ministerstva kultury České republiky ve vztahu k zahraničí na léta 2013–2018. [Praha]. Dostupné [on-line] na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/zahranicni-kulturni-politika-2116.pdf

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. (2016) Metodický pokyn pro evaluace v programovém období 2014–2020. Praha. Dostupné [on-line] na: https://www.dotaceeu.cz/getmedia/9cf7f984-4748-4695-901c-d9b10f12bcd6/MP-evaluace_v4.pdf

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. (2013) Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014–2020. Praha. Dostupné [on-line] na: <https://www.mmr.cz/getmedia/01144b63-0600-43c1-9bf5-cdd487c313fb/MMR-Cestovni-ruch-v-Ceske-republice.pdf>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. [2012] Exportní strategie České republiky pro období 2012–2020. [Praha]. Dostupné [on-line] na: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/45705/51548/587267/priloha001.pdf>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. (2012) Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014–2020. [Praha]. Dostupné [on-line] na: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/47605/54370/599916/priloha002.pdf>

[Ministerstvo průmyslu a obchodu]. (2011) Zpět na vrchol: Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky pro období 2012 až 2020. [Praha]. Dostupné [on-line] na: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Strategie-mezinarodni-konkurenceschopnosti-Ceske-republiky.pdf>

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. (2015) Koncepce zahraniční politiky ČR. Praha. Dostupné [on-line] na: http://www.mzv.cz/file/1565920/Koncepce_zahranicni_politiky_CR.pdf

NKÚ. (2019) Kontrolní závěr z kontrolní akce 18/19 Peněžní prostředky vynaložené na kulturní aktivity z rozpočtové kapitoly Ministerstva kultury. [Praha]. Dostupné [on-line] na: <https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/k18019.pdf>

On the Move. (2019) Mobility Scheme for Artists and Culture Professionals in Creative Europe countries: Operational study. [Brussels]. Dostupné [on-line] na: <https://www.i-portunus.com>

eu/wp-fuut/wp-content/uploads/2019/04/OS-final.pdf

On the Move. (2013) Move On!: Cultural Mobility for Beginners. Dostupné [on-line] na: http://on-the-move.org/files/Move-On-OTMdossiers_2014.pdf

Petrová, Pavla. (2016) Podpora internacionalizace a exportu kulturních a kreativních průmyslů v ČR. Praha: Institut umění – Divadelní ústav. Dostupné [on-line] na: <https://prospero.divadlo.cz/download/epub.php?id=793>

Royal HaskoningDHV. (2017) Evaluace výsledků programů financovaných z EHP a Norských fondů 2009–2014: Tematická evaluace CZ06 Kultura „Kulturní dědictví a současné umění“. Evaluační zpráva. [Praha]. Dostupné [on-line] na: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/kompletni-evaluacni-zprava-programu-cz06-kulturni-dedictvi-a-soucasne-u-7527.pdf

Srholec, Martin. (2015) Návrh obecných zásad hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací a potřebných systémových změn. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné [on-line] na: http://home.cerge-ei.cz/srholec/pdf/15_IPNmetodika_Srholec.pdf

Úřad vlády ČR. (2017) Strategický rámec Česká republika 2030. Praha. Dostupné [on-line] na: <https://www.cr2030.cz/strategie/dokumenty-ke-stazeni/>

[Vláda ČR]. (2019) Inovační strategie České republiky 2019–2030. [Praha]. Dostupné [on-line] na: https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha_1_Inovacni-strategie.pdf

[Vláda ČR]. (2019) Koncepce jednotné zahraniční prezentace České republiky: aktualizovaná verze. [Praha]. Dostupné [on-line] na: http://amsp.cz/wp-content/uploads/2019/08/Aktualizace-koncepce-jednotn%C3%A9-prezentace-%C4%8CR-ma_ALBSBCSGPT52.pdf

Zarinpoush, Zataneh. (2006) Project Evaluation Guide for Nonprofit Organizations: Fundamental Methods and Steps for Conducting Project Evaluation. Toronto: Imagine Canada. Dostupné [on-line] na: http://sectorsource.ca/sites/default/files/resources/files/projectguide_final.pdf

Žáková, Eva a kol. (2015) Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR. Svazek II. Stav, potřeby a trendy. Praha: Institut umění – Divadelní ústav. Dostupné [on-line] na: <https://prospero.divadlo.cz/download/epub.php?id=730>

Summary

The publication *Methodological Framework for Evaluation of the ATI's (Arts and Theatre Institute's) Programmes for the Support of Export and International Cooperation* is a result of the collaborative work undertaken by the employees of the Arts and Theatre Institute (ATI). In their agenda, they develop, implement and administer programmes aimed at the support of international cooperation and export in the field of contemporary art. It is the first outcome of the multi-annual research project conducted by the ATI, developed within the institutional support of research. The project aims to evaluate the programmes for the export and international cooperation carried out by the ATI.

The outcomes of the support of export-oriented activities represent an important cultural-political topic. Observation, collection and interpretation of data and evidence is necessary for assessing the support of export-oriented activities provided by the state and self-governed bodies. ATI carries out a significant number of supporting activities as a part of the international cooperation and promotion of contemporary Czech art abroad: artist-in-residence and short-term mobility programmes, programmes to support the performative arts abroad and most recently, also a programme aimed at facilitating contemporary music within the music export office SoundCzech. Hence, there is the opportunity and possibility to establish a methodology for the evaluation of the above-mentioned programmes, including the assessment of their outcomes. The aim of such an important research task is not only to provide the Czech Ministry of Culture – the governing authority of ATI – with materials and arguments but also to pragmatically coordinate particular activities within one institutional framework, inspire one another, share experiences, and set and continuously evaluate the programmes so that they respond to the needs of cultural actors and given objectives in the best possible way.

In the first chapter, the publication focuses on the principles underlying the evaluation of programmes. It presents the examples and outcomes of the European Union Creative Europe programme and the Norway Grants cultural programme. Furthermore, it gives a detailed overview of the framework of the programme intervention logic aimed at the support of export and international cooperation within ATI programmes, as well as a proposal of a methodology for the evaluation of these programmes. The last two chapters are devoted to updating the review of strategic documents and programmes aimed at the support of export and international cooperation in the Czech Republic, and international examples of monitoring and evaluating cultural exports.

The conducted research demonstrated that there is no specific methodology for the evaluation of export-oriented activities and their impact. Even on the level of professional organisations dealing exclusively or predominantly with these activities, such as ProHelvetia or Nordisk Kultur Kontakt, no examples of a particular evaluation strategy were found. For this reason, the attention was directed at the general level of the evaluation of programmes and their impact. The methodology for the evaluation of ATI programmes was developed based on the methodology used for research programmes and the European Union programmes such as Creative Europe.

Based on the description and comparison of the individual ATI programmes, the intervention logic framework of the ART programmes was set, and the following elements were defined:

- Objectives and priorities
- Budget
- Eligible applicants
- Eligible activities
- System and the process of evaluation – evaluation criteria (criteria of formal requirements, eligibility and quality), evaluators, means of results delivery to applicants
- Administration strategy (processing and submission, processing and publishing of results, form and conditions of the contractual provision of the support)

For evaluation, a framework was defined that contained elements beyond the elements of intervention logic:

- Programme outcomes
- Programme results
- Quantitative evaluation indicators
- Qualitative evaluation indicators

Furthermore, fundamental evaluative questions were defined:

- Relevance
 - To what extent is the programme relevant with respect to the mission and objectives of ATI?
 - To what extent is the programme relevant with respect to the strategic documents and policies in the field of arts and culture in the Czech Republic?
 - To what extent is the programme relevant with respect to the development of the concerned field in the Czech Republic?
- Effectiveness
 - To what extent are the objectives of each programme accomplished?
 - To what extent are the objectives of the evaluated projects accomplished?
- Efficiency
 - To what extent are the allocated resources cost-effective, do the outcomes and results correspond to the inputs?
- Utility
 - What are the outcomes of the programme?

— Sustainability

- Is it possible to consider the achieved outcomes and results of the programme and evaluated projects sustainable, and to what extent?

For each ATI programme, an evaluative framework was created defining particular objectives, outcomes, results, and quantitative and qualitative evaluation indicators.

This evaluative framework will be further specified and optimised for the needs of subsequent evaluation of the individual programmes, which will be undertaken between 2020 and 2023.

Tiráž

Metodický rámec hodnocení programů IDU na podporu exportu a mezinárodní spolupráce

Eva Žáková a kolektiv autorů

Kolektiv autorů: Pavla Petrová: kapitola 4 a 5; Eva Žáková: kapitola 1, 2 a 3;
Markéta Černá, Viktor Debnár, Lenka Dohnalová, Martina Pecková Černá,
Monika Klementová, Márton Náray a Pavel Štorek: kapitola 2.

Editorka

Eva Žáková

Recenzovala

Ing. et MgA. Tereza Raabová, Ph.D.

Jazyková korektura

Petr Lehečka

Grafická úprava a sazba

Eliška Fenclová

Vydal Institut umění – Divadelní ústav, Celetná 17, Praha 1, v roce 2019.

Publikace vychází za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování
dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace Institut umění – Divadelní ústav na léta 2019–2023.

ISBN 978-80-7008-424-3

Číslo publikace IDU: 755